

LIGJ
Nr. 97/2022

**PËR RATIFIKIMIN E MARRËVESHJES SEKTORIALE NDËRMJET KËSHILLIT
TË MINISTRAVE TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË DHE KOMISIONIT
EVROPIAN, QË PËRCAKTON DISPOZITAT E MENAXHIMIT DHE ZBATIMIT TË
ASISTENCËS FINANCIARE TË BASHKIMIT EVROPIAN PËR REPUBLIKËN E
SHQIPËRISË, NË KUADËR TË PROGRAMIT PËR ZHVILLIMIN RURAL TË
INSTRUMENTIT PËR ASISTENCËN E PARAANËTARËSIMIT (IPARD III)**

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Ratifikohet marrëveshja sektoriale ndërmjet Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë dhe Komisionit Evropian, që përcakton dispozitat e menaxhimit dhe zbatimit të asistencës financiare të Bashkimit Evropian për Republikën e Shqipërisë, në kuadër të Programit për Zhvillimin Rural të Instrumentit për Asistencën e Paraanëtarësimit (IPARD III), sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij ligji.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar më datë 22.12.2022.

Shpallur me dekretin nr. 2, datë 6.1.2023, të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Bajram Begaj.

MARRËVESHJE SEKTORIALE

NDËRMJET

KËSHILLIT TË MINISTRAVE TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

DHE

KOMISIONIT EVROPIAN

QË PËRCAKTON

**DISPOZITAT E MENAXHIMIT DHE ZBATIMIT TË ASISTENCËS
FINANCIARE TË BASHKIMIT EVROPIAN PËR REPUBLIKËN E
SHQIPËRISË NË KUADËR TË PROGRAMIT PËR ZHVILLIMIN
RURAL TË INSTRUMENTIT PËR ASISTENCËN E PARA-
ANËTARËSIMIT (IPARD III)**

Pasqyra e Lëndës

- SEKSIONI I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME**
- NENI 1 OBJEKT**
- NENI 2 RESPEKTIMI I MARRËVESHJEVE**
- NENI 3 VENDIMET FINANCUERE DHE MARRËVESHJET E FINANCIMIT**
- NENI 4 PËRPUTHSHMËRIA ME MASA DHE INSTRUMENTE TË TJERA**
- SEKSIONI II RREGULLAT E MENAXHIMIT INDIREKT NGA PËRFITUESI IPA III**
- TITULLI 1: NGRITJA E SISTEMEVE TË MENAXHIMIT DHE KONTROLLIT**
- NENI 5 PARIMET ZBATUESE**
- NENI 6 FUNKSIONET DHE PËRGJEGJËSITË E PËRBASHKËTA TË STRUKTURAVE DHE AUTORITETEVE**
- NENI 7 FUNKSIONET DHE PËRGJEGJËSITË E ZYRTARIT KOMBËTAR AUTORIZUES**
- NENI 8 FUNKSIONET DHE PËRGJEGJËSITË E AUTORITETET MENAXHUES TË IPARD**
- NENI 9 FUNKSIONET DHE PËRGJEGJËSITË E AGJENCISË IPARD.**
- TITULLI 2: SISTEMET E KONTROLLIT**
- NENI 10 DISPOZITA TË PËRGJITHSHME PËR APLIKIMET PËR MBËSHTETJE, KËRKESË-PAGESAT DHE DEKLARATAT E TJERA**
- NENI 11 VERIFIKIMET ADMINISTRATIVE**
- NENI 12 VERIFIKIMET NË VEND**
- NENI 13 PËRMBAJTJA E VERIFIKIMEVE NË VEND**
- NENI 14 VERIFIKIMET EX-POST MBI OPERACIONET E INVESTIMIT**
- NENI 15 RAPORTI I KONTROLLIT**
- NENI 16 MASAT QË LIDHEN ME SIPËRFAQEN**
- NENI 17 MASAT QË LIDHEN ME KAFSHËT**
- NENI 18 VERIFIKIMI ADMINISTRATIV I MASAVE QË LIDHEN ME SIPËRFAQEN**
- NENI 19 ELEMENTËT E VERIFIKIMEVE NË VEND TË MASAVE QË LIDHEN ME SIPËRFAQEN**
- NENI 20 MATJA E SIPËRFAQES**
- NENI 21 VERIFIKIMI I KUSHTEVE TË PRANUESHMËRISË DHE ALOKIMEVE PËR MASAT QË LIDHEN ME SIPËRFAQEN**
- NENI 22 RAPORTI I KONTROLLIT PËR MASAT QË LIDHEN ME SIPËRFAQEN**
- NENI 23 REDUKTIMET DHE PËRJASHTIMET NË LIDHJE ME MADHËSINË E SIPËRFAQES DHE NUMRIN E KAFSHËVE**
- NENI 24 MOSPAJTUESHMËRIA ME KRITERET E PRANUESHMËRISË PËRVEÇ MADHËSISË SË SIPËRFAQES OSE NUMRIT TË KAFSHËVE, ANGAZHIMEVE APO DETYRIMEVE TË TJERA**
- TITULLI 3: DISPOZITA SPECIFIKE PËR TË BESUAR SHQIPËRISË DETYRA TË ZBATIMIT TË BUXHETIT**
- NENI 25 KËRKESAT KRYESORE**
- NENI 26 PËRGATITJET PËR DËRGIMIN E KËRKESËS PËR TË MARRË BESIMIN E DETYRAVE TË ZBATIMIT TË BUXHETIT**

NENI 27	KËRKESA DHE SHTOJCAT MBËSHTETËSE
SEKSIONI III	RREGULLAT E PROGRAMIMIT
NENI 28	PROGRAMI IPARD III
NENI 29	MASAT E PROGRAMIT IPARD III
SEKSIONI IV	RREGULLAT E ZBATIMIT
TITULLI 1:	RREGULLAT E PËRGJITHSHME DHE PARIMET E ZBATIMIT
NENI 30	RREGULLAT PËR PROKURIMIN
TITULLI 2:	TRANSPARENCA DHE VIZIBILITETI
NENI 31	INFORMIMI, PUBLICITETI DHE TRANSPARENCA
NENI 32	VIZIBILITETI DHE KOMUNIKIMI
SEKSIONI V	RREGULLAT E MENAXHIMIT FINANCIAR TË ASISTENCËS IPA III
TITULLI 1:	DISPOZITA TË PËRGJITHSHME
NENI 33	RREGULLA TË PËRGJITHSHME PËR ASISTENCËN FINANCIARE
NENI 34	INTENSITETI I NDIHMËS DHE NORMA E KONTRIBUTIT TË BE-SË
TITULLI 2:	PRANUESHMËRIA
NENI 35	PRANUESHMËRIA E SHPENZIMEVE
TITULLI 3:	FINANCIMI DHE PAGESAT
NENI 36	ANULIMI I FONDEVE TË PAPËRDORURA
NENI 37	PLANI I FINANCIMIT PËR PROGRAMIN IPARD III
NENI 38	PAGIMI I KONTRIBUTIT TË BE-SË
NENI 39	KËRKESË-PAGESAT NGA SHQIPËRIA
NENI 40	PARAFINANCIMI
NENI 41	LLOGARITJA E SHUMËS QË DUHET TË PAGUHET
NENI 42	PAGIMI I BILANCIT PËRFUNDIMTAR
NENI 43	PAGESAT QË U BËHEN PËRFITUESVE
NENI 44	KURSI I KËMBIMIT DHE INTERESAT
TITULLI 4:	MBYLLJA E PROGRAMIT
NENI 45	MBYLLJA E PROGRAMIT IPARD III
NENI 46	RUAJTJA E DOKUMENTEVE
TITULLI 5:	KORRIGJIMET FINANCIARE SI DHE SHQYRTIMI E PRANIMI I LLOGARIVE
NENI 47	PËRMBAJTJA E LLOGARIVE VJETORE
NENI 48	PËRCJELLJA E INFORMACIONIT TË NEVOJSHËM PËR SHQYRTIMIN DHE PRANIMIN E LLOGARIVE
NENI 49	FORMA DHE PËRMBAJTJA E INFORMACIONIT KONTABËL
NENI 50	PROCEDURA E SHQYRTIMIT DHE MIRATIMIT TË LLOGARIVE
NENI 51	VERIFIKIMI I KONFORMITETIT
NENI 52	RIKUPERIMI I FONDEVE

SEKSIONI VI MONITORIMI, VLERËSIMI DHE RAPORTIMI

TITULLI 1: MONITORIMI I PROGRAMIT

NENI 53 MONITORIMI I PROGRAMIT DHE TREGUESIT E PROGRAMIT

NENI 54 KOMITETI MONITORUES IPARD III

NENI 55 INDIKATORËT

TITULLI 2 VLERËSIMI

NENI 56 PARIMET PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT IPARD III

NENI 57 VLERËSIMI EX ANTE I PROGRAMIT IPARD III

NENI 58 PLANI I VLERËSIMIT PËR PROGRAMIN IPARD III

NENI 59 VLERËSIMI I NDËRMJETËM

NENI 60 VLERËSIMI EX-POST

TITULLI 3 RAPORTIMI

NENI 61 RAPORTET VJETORE DHE PËRFUNDIMTARE TË ZBATIMIT

SEKSIONI VII DISPOZITA PËRFUNDIMTARE

NENI 62

NENI 63 ZBATUESHMËRIA E MARRËVESHJEVE SEKTORIALE PËR IPA-N

NENI 64 FORCA MADHORE DHE RRETHANAT E JASHTËZAKONSHME

NENI 65 ADRESA PËR KOMUNIKIMET

NENI 66 MOSRESPEKTIMI DHE ZGJIDHJA E MARRËVESHJES

NENI 67 HYRJA NË FUQI

NENI 68 NËNSHKRIMI

SHTOJCA 1 - FUNKSIONET KRYESORE TË SISTEMIT TË KONTROLLIT TË BRENDSHËM.

SHTOJCA 2 - KUADRI I KONTROLLIT TË BRENDSHËM

SHTOJCA 3 - DOKUMENTET E KËRKUARA PËR APLIKIMIN E MARRJES SË BESIMIT TË DETYRAVE TË ZBATIMIT TË BUXHETIT

SHTOJCA 4 - RREGULLAT PËR PROGRAMIMIN

SHTOJCA 5. FORMULARI D 1 – PASQYRA E SHPENZIMEVE DHE TË ARDHURAVE

SHTOJCA 6. FORMULARI D 2 – PASQYRA VJETORE E LLOGARIVE PËR VITIN FINANCIAR (.....)

SHTOJCA 7. PARASHIKIMET E PAGESAVE

SHTOJCA 8 - INFORMIMI DHE KOMUNIKIMI PËR MBËSHTETJEN E ASISTENCËS IPA III

SHTOJCA 9. LISTA E TË GJITHA PAGESAVE TË KRYERA PËR VITIN FINANCIAR 20XX PËR PROGRAMIN IPARD III NË SHQIPËRI

Komisioni Evropian, që vepron për dhe në emër të Bashkimit Evropian, në vijim referuar si **“Komisioni”**

nga njëra anë, dhe

Këshilli i Ministrave i Republikës së Shqipërisë që vepron për dhe në emër të Republikës së Shqipërisë, në vijim referuar si **“Shqipëria”**,

nga ana tjetër,

dhe bashkërisht referuar si **“Palët”**.

Duke pasur parasysh se:

- (1) Më 15 shtator 2021, Parlamenti Evropian dhe Këshilli miratuan Rregulloren (BE) Nr. 2021/1529 për krijimin e instrumentit për asistencën e para-anëtarësimit¹ (në vijim e referuar si “Rregullorja IPA III”). Ky instrument përbën bazën ligjore për dhënien e asistencës financiare përfituesve të renditur në Shtojcën I të Rregullores IPA III, për t’i mbështetur në miratimin dhe zbatimin e reformave politike në sektorë të ndryshëm, përfshirë veçanërisht sektorin bujqësor, që kërkohen nga këta përfitues për të qenë në përputhje me vlerat e BE-së dhe për të përafuar gradualisht rregullat, standardet, politikat dhe praktikat e BE-së, me synimin për t’u bërë anëtarë të BE-së.
- (2) Më 15 dhjetor 2021, Komisioni miratoi Rregulloren Zbatuese (BE) 2021/2236², që përcakton dispozitat për menaxhimin dhe kontrollin e zbatueshëm (në vijim e referuar si “Rregullorja Zbatuese IPA III”);
- (3) Në përputhje me nenin 5 të Rregullores Zbatuese IPA III, marrëveshjet financiare kuadër të partneritetit mund të plotësohen nga marrëveshje sektoriale që përcaktojnë dispozita specifike për menaxhimin dhe zbatimin e asistencës IPA III në fushat ose programet e politikave specifike.
- (4) Shqipëria është e pranueshme për asistencë sipas Rregullores IPA III.
- (5) Në datën _____.____.2022 u nënshkrua (u lidh) një marrëveshje financiare kuadër e partneritetit ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Komisionit mbi masat për zbatimin e asistencës financiare të Bashkimit Evropian për Shqipërinë në kuadër të IPA III (në vijim e referuar si “MFKP-ja”).
- (6) Programet e zhvillimit rural duhet të zbatohen nga Shqipëria mbi bazën e menaxhimit indirekt në përputhje me nenin 62(1)(c) të Rregullores (BE, Euratom) 2018/1046 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit³ (në vijim e referuar si “Rregullorja Financiare”) dhe duhet të përcaktojnë masat që do të financohen me asistencën e IPA III. Llojet e përzgjedhura të masave duhet të jenë të një natyre të ngjashme me ato të parashikuara sipas Fondit Evropian Bujqësor për Zhvillim Rural.
- (7) Në disa pjesë të MFKP-së niveli i detajimit të rregullave për zbatimin e programeve të zhvillimit rural nuk është i mjaftueshëm. Si rezultat, është e nevojshme të përcaktohen detaje të mëtejshme për zbatimin dhe menaxhimin e asistencës në kuadër të programit për zhvillimin rural IPA III në një marrëveshje sektoriale në përputhje me nenin 9 të MFKP-së.

---

¹ Rregullorja (BE) 2021/1529 e Parlamentit Evropian dhe Këshillit e 15 shtatorit 2021 për krijimin e instrumentit për asistencën e para-anëtarësimit (IPA III) (GZ L 330, 20.9.2021, fq. 1).

² Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2021/2236 e 15 dhjetorit 2021 për rregullat specifike për zbatimin e Rregullores (BE) 2021/1529 të Parlamentit Evropian dhe Këshillit për krijimin e instrumentit për asistencën e para-anëtarësimit (IPA III) (GZ L 450, 16.12.2021, fq. 10).

³ Rregullorja (BE, Euratom) 2018/1046 e Parlamentit Evropian dhe Këshillit e 18 korrikut 2018 për rregullat financiare të zbatueshme për buxhetin e përgjithshëm të Bashkimit Evropian, që ndryshon Rregulloret (BE) nr. 1296/2013, (BE) nr. 1301/2013, (BE) nr. 1303/2013, (BE) nr. 1304/2013, (BE) nr. 1309/2013, (BE) nr. 1316/2013, (BE) nr. 223/2014, (BE) nr. 283/2014, dhe Vendimin nr. 541/2014/EU dhe që shfuqizon Rregulloren (BE, Euratom) nr. 966/2012 (GZ L 193, 30.7.2018, fq.1).

(8) Ndërsa një marrëveshje sektoriale duhet të plotësojë MFKP-në, struktura e kësaj Marrëveshjeje ndjek strukturën e MFKP-së.

KANË RËNË DAKORD SI MË POSHTË:

SEKSIONI I DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

NENI 1 OBJEKTI

Kjo Marrëveshje përcakton dispozita specifike për menaxhimin dhe zbatimin e asistencës në kuadër të programit për zhvillimin rural IPA III (IPARD III), sipas nenit 9 të MFKP-së.

Kjo Marrëveshje plotëson MFKP-në të lidhur me Republikën e Shqipërisë sipas nenit 5(1) dhe (2), të Rregullores Zbatuese IPA III për zbatimin e IPA III. Në rast mospërputhjeje ndërmjet kësaj Marrëveshjeje dhe MFKP-së, dispozitat e MFKP-së kanë përparësi.

NENI 2 RESPEKTIMI I MARRËVESHJEVE

- (1) Shqipëria angazhohet të marrë të gjitha masat e nevojshme për të garantuar zbatimin e duhur të të gjitha aktiviteteve të asistencës, si edhe për të lehtësuar zbatimin e programit IPARD III, në përputhje me MFKP-në dhe këtë marrëveshje (në vijim të referuara si "Marrëveshjet"). Shqipëria do të respektojë programin IPARD III dhe Marrëveshjen e Financimit të referuar në nenin 3 të kësaj Marrëveshjeje.
- (2) Në rast mospërputhjeje ndërmjet Marrëveshjeve dhe programit IPARD III, dispozitat e Marrëveshjeve kanë përparësi.
- (3) Marrëveshja Sektoriale do të ndryshohet sa herë që Komisioni e çmon të përshtatshme për programimin dhe zbatimin më të mirë financiar të programit IPARD III për Shqipërinë. Ndryshime teknike dhe jo thelbësore mund të propozohen nga Komisioni me anë të 'procedurës së shkëmbimit të letrave' që do të përfundojë me marrëveshjen e Shqipërisë. Për ndryshime thelbësore, sipas mendimit të Komisionit, do të ndiqet 'procedura e nënshkrimit dhe përfundimit'.

NENI 3 VENDIMET FINANCUESE DHE MARRËVESHJET E FINANCIMIT

Në vijim të hyrjes në fuqi të MFKP-së dhe kësaj Marrëveshjeje, si edhe pas miratimit nga Komisioni të një vendimi financues që miraton programin IPARD III, palët lidhin një Marrëveshje Financimi sipas nenit 5(3) të Rregullores Zbatuese IPA III.

Marrëveshja e Financimit përcakton alokimet e angazhimeve ligjore shumëvjeçare dhe periudhën e vlefshmërisë së këtyre alokimeve, që ndahen në këste vjetore gjatë disa vitesh.

Marrëveshja e Financimit rishikohet çdo vit për të marrë parasysh shumat e disponueshme në buxhetin e BE-së dhe, sipas rastit, për të shqyrtuar ndryshimet që i bëhen kësaj Marrëveshjeje.

NENI 4 PËRPUTSHMËRIA ME MASA DHE INSTRUMENTE TË TJERA

- (1) Përveç nenit 5(2)(b) të MFKP-së, Komisioni dhe Shqipëria garantojnë përputshmërinë dhe koordinimin e asistencës brenda dhe ndërmjet programit IPARD III, masave të tjera përkatëse në kuadrin e Rregullores IPA III dhe kuadrit të programimit IPA III dhe asistencës së Bankës Evropiane të Investimeve dhe instrumenteve financiarë ndërkombëtarë të tjerë, në nivelet e planifikimit, programimit dhe zbatimit.
- (2) Çdo mbivendosje ndërmjet masave që mbulohen prej asistencës së parashikuar në kuadër të dritareve të ndryshme të kuadrit të programimit IPA III duhet të shmanget.

SEKSIONI II RREGULLAT E MENAXHIMIT INDIREKT NGA PËRFITUESI IPA III

TITULLI 1: NGRITJA E SISTEMEVE TË MENAXHIMIT DHE KONTROLLIT

NENI 5 PARIMET ZBATUESE

Programi IPARD III do të zbatohet nga Shqipëria mbi bazën e menaxhimit indirekt, siç përcaktohet në Nenin 7(1)(b) të MFKP-së.

NENI 6 FUNKSIONET DHE PËRGJEGJËSITË E PËRBASHKËTA TË STRUKTURAVE DHE AUTORITETEVE

Strukturat dhe autoritetet e përcaktuara në nenin 10(1) gërmat (c) dhe (d) të MFKP-së ngrihen me një akt zyrtar dhe ushtrojnë të gjitha funksionet dhe përgjegjësitë e përcaktuara në Shtojcën 1 të kësaj Marrëveshjeje.

NENI 7 FUNKSIONET DHE PËRGJEGJËSITË E ZYRTARIT KOMBËTAR AUTORIZUES

- (1) Zyrtari Kombëtar Autorizues (në vijim i referuar si “ZKA”) është përgjegjës për ngritjen e strukturës menaxhuese sipas nenit 10 (1)(c) të MFKP-së;
- (2) Përveç Klauzolës 4 të Shtojcës A të MFKP-së, ZKA-ja vepron si interlokutor i vetëm me Komisionin për të gjitha çështjet e lidhura me IPARD-in mbi:
  - (a) shpërndarjen e udhëzimeve dhe teksteve të BE-së që lidhen me sistemet e menaxhimit dhe kontrollit, si edhe me organe të tjera përgjegjëse për zbatimin e tyre, si edhe për aplikimin e tyre të harmonizuar;
  - (b) kërkesën për marrjen e detyrave të zbatimit të buxhetit, sipas nenit 13(1) të MFKP-së;
  - (c) informacionin e plotë kontabël për qëllime statistikore dhe kontrolli, që i dorëzohet Komisionit.
- (3) ZKA-ja vlerëson çdo ndryshim të propozuar në modalitetet e zbatimit ose të pagesës së Autoritetit Menaxhues të IPARD-it / Agjencisë IPARD dhe Strukturës Menaxhuese. ZKA-ja informon Komisionin, me një kopje për të vënë në dijeni Autoritetin Auditues, për çdo ndryshim thelbësor, përfshirë vlerësimin e ZKA-së, shpjegimet, justifikimet dhe

dokumentet mbështetëse të përshtatshme për shqyrtimin dhe miratimin paraprak të zbatimit të tyre.

NENI 8 FUNKSIONET DHE PËRGJEGJËSITË E AUTORITETET MENAXHUES TË IPARD

Autoritetit Menaxhues të IPARD-it i ngarkohen funksionet dhe përgjegjësitë sipas Shtojcës 1 dhe Shtojcës A, klauzola 6a të MFKP-së.

NENI 9 FUNKSIONET DHE PËRGJEGJËSITË E AGJENCISË IPARD

Agjencisë IPARD i ngarkohen funksionet dhe përgjegjësitë sipas Shtojcës 1 dhe Shtojcës A, klauzola 6b të MFKP-së.

TITULLI 2: SISTEMET E KONTROLLIT

NENI 10 DISPOZITA TË PËRGJITHSHME PËR APLIKIMET PËR MBËSHTETJE, KËRKESË-PAGESAT DHE DEKLARATAT E TJERA

- (1) Shqipëria siguron procedurat e përshtatshme për dorëzimin e aplikimeve për mbështetje, dhe/ose kërkesë-pagesave dhe të deklaratave të tjera që lidhen me masat e zhvillimit rural.
- (2) Rezultatet e verifikimeve administrative dhe atyre në vend vlerësohen për të përcaktuar nëse ekziston risku për operacione të tjera të ngjashme, përfitues apo organe të tjera që të mos respektojnë kriteret e përshtatshmërisë dhe detyrimet e tjera të vendosura nga Marrëveshjet dhe programi IPARD III, si edhe nëse zbatohet niveli i duhur i kontrollit dhe nëse janë të nevojshme masa korigjuese dhe parandaluese.
- (3) Sipas rastit, verifikimet administrative dhe në vend për pranueshmërinë do të marrin në konsideratë rastet e dyshuara të mosrespektimit të raportuara nga shërbimet, organet apo organizata të tjera.

NENI 11 VERIFIKIMET ADMINISTRATIVE

- (1) Verifikimet administrative kryhen për çdo aplikim për mbështetje, kërkesë-pagesë apo deklarata të tjera që kërkohen të dorëzohen nga përfituesi ose nga një palë e tretë, dhe përfshijnë të gjithë elementët që mund të kontrollohen dhe duhet të kontrollohen me anë të verifikimeve administrative. Procedurat përfshijnë regjistrimin e punës së kontrollit të ndërmarrë, rezultatet e verifikimit dhe masat e marra në rast mospërputhjes.
- (2) Verifikimet administrative të aplikimeve për mbështetje duhet të garantojnë që operacioni pajtohet me detyrimet e zbatueshme të përcaktuara në Marrëveshjet, përfshirë ato të standardeve dhe kërkesave të tjera të detyrueshme. Verifikimet përfshijnë veçanërisht:
  - (a) pranueshmërinë e operacionit për të cilin kërkohet mbështetje;
  - (b) kriteret e pranueshmërisë të përcaktuara në programin IPARD III, angazhimet dhe detyrimet e tjera të operacionit për të cilin kërkohet mbështetje;
  - (c) pajtueshmërinë me kriteret e përzgjedhjes;

- (d) pranueshmërinë e kostove të operacionit;
  - (e) pajtueshmërinë e operacionit për të cilin kërkohet mbështetje me rregullat e zbatueshme kombëtare dhe të BE-së, në veçanti, dhe, kur është e nevojshme, me rregullat e prokurimit publik, ndihmës publike dhe standardeve të tjera të detyrueshme të vendosura nga legjislacioni kombëtar apo Marrëveshjet e nënshkruara (përfshirë programin IPARD III);
  - (f) arsyetimin e kostove të propozuara, që vlerësohen me anë të një sistemi vlerësimi të përshtatshëm, të tilla si kostot referuese, kostot standarde për njësi, krahasimi i ofertave të ndryshme apo nga një komision vlerësimi;
  - (g) besueshmërinë e përfituesit të mundshëm, bazuar në informacione prej palëve të treta, si vendime gjykatash, ndjekje penale të filluara nga prokuroria, apo procedura falimentimi të filluara.
- (3) Verifikimet administrative të kërkesë-pagesave përfshijnë:
- (a) lëvrimin e produkteve apo shërbimeve të bashkëfinancuara. Parafinancimi kontraktual nga Autoriteti Kontraktues mund të cilësohet shpenzim i pranueshëm deri në masën 10% të vlerës së kontratës;
  - (b) vërtetësinë e shpenzimeve të pretenduara;
  - (c) operacionin e përfunduar dhe përmbushjen e kushteve, krahasuar me operacionin për të cilin është dorëzuar aplikimi dhe është dhënë mbështetja;
  - (d) arsyetimin e kostove të pretenduara, që vlerësohen me anë të një sistemi vlerësimi të përshtatshëm, si edhe pagesat e kryera.
- (4) Verifikimet administrative përfshijnë procedura për shmangien e financimit të dyfishtë me skema të tjera financimi të BE-së apo skema kombëtare. Në rast se ka financim nga burime të tjera, këto verifikime sigurojnë që mbështetja totale e marrë të mos tejkalojë tavanet maksimale të lejueshme për ndihmën.
- (5) Verifikimet administrative përfshijnë edhe dokumentet e përcaktuara në nenin 38(7) të kësaj Marrëveshjeje.
- (6) Sinjalizimet për parregullsi ndiqen me një procedurë të përshtatshme administrative.

NENI 12 VERIFIKIMET NË VEND

- (1) Shqipëria kryen verifikime në vend për aplikimet për mbështetjen dhe kërkesë-pagesat duke përdorur një metodologji të përshtatshme dhe mbulojnë të gjitha elementet që mund të kontrollohen në kohën e verifikimit. Këto verifikime mbulojnë të gjitha operacionet të paktën një herë gjatë periudhës së zbatimit të projektit dhe, në masën që është e mundur, do të kryhen përpara se të bëhet pagesa përfundimtare. Megjithatë, në rrethana të jashtëzakonshme, të regjistruara dhe shpjeguara siç duhet, Shqipëria mund të vendosë se verifikimi në vend nuk është i nevojshëm.
- (2) Mund të jepet njoftimi paraprak për verifikimet në vend, me kusht që të mos vihet në rrezik qëllimi i kontrollit. Nëse njoftimi paraprak kryhet më shumë se 48 orë para verifikimit në

vend, informacioni duhet të jetë i kufizuar aq sa duhet, në varësi të natyrës së masës dhe operacionit që po bashkëfinancohet.

- (3) Kur është e mundur, verifikimet në vend që parashikohen në këtë Marrëveshje kryhen në të njëjtën kohë si çdo kontroll që parashikohet në legjislacionin e BE-së apo në atë të brendshëm. Kohëzgjatja e verifikimeve në vend kufizohet rreptësisht në periudhën kohore minimale të nevojshme.
- (4) Inspektorët që kryejnë verifikimet në vend nuk duhet të jenë përfshirë në verifikime administrative të të njëjtit operacion.
- (5) Verifikimet në vend mund të bëhen duke përdorur vizita fizike ose mjete alternative, të tilla si çdo provë përkatëse të dokumentuar, përfshirë fotografitë e gjeoetiketuara, të cilat do të lejonin nxjerrjen e konkluzioneve përfundimtare sipas pranueshmërisë të autoritetit kompetent të kontrollit në lidhje me realizimin e operacionit.

NENI 13 PËRMBAJTJA E VERIFIKIMEVE NË VEND

- (1) Verifikimi në vend verifikon që operacioni është përgatitur dhe zbatuar në përputhje me rregullat e zbatueshme, si dhe mbulon të gjitha kriteret e pranueshmërisë, alokimet dhe detyrimet e tjera që lidhen me kushtet për dhënien e mbështetjes, të cilat mund të kontrollohen në momentin e verifikimit dhe nuk ka qenë objekt i një verifikimi administrativ përfundimtar. Verifikimet në vend garantojnë që operacioni është i pranueshëm.
- (2) Verifikimi në vend verifikon saktësinë e të dhënave të deklaruara nga përfituesi kundrejt dokumenteve mbështetëse. Kjo përfshin verifikimin që aplikimet dhe kërkesë-pagesat e dorëzuara prej përfituesit janë të mbështetura me kontabilitet apo dokumente të tjera, duke përfshirë, kur është e nevojshme, një kontroll mbi saktësinë e të dhënave në kërkesë-pagesë, në bazë të të dhënave apo dokumenteve tregtare që disponohen nga palë të treta.
- (3) Verifikimi në vend verifikon nëse përdorimi apo përdorimi i synuar i operacionit është në përputhje me përdorimin e përshkruar në aplikimin për mbështetje, si dhe për të cilën është dhënë mbështetja. Verifikimi në vend përfshin një verifikim në vendin ku po zbatohet operacioni (me vizitë fizike ose duke përdorur mjete alternative) ose, nëse operacioni është jokonkret, verifikimi me promovuesin e operacionit.

NENI 14 VERIFIKIMET EX-POST MBI OPERACIONET E INVESTIMIT

- (1) Verifikimi *ex-post* kryhet për operacionet e investimit për të verifikuar respektimin e angazhimeve të përcaktuara në nenin 35(6) oes në Programin IPARD III.
- (2) Kontrollorët e verifikimit *ex-post* nuk duhet të kenë qenë të përfshirë në verifikimin *ex-ante* të të njëjtit operacion të investimit, me përjashtim të rastit kur kontrollorët kanë kryer të paktën një verifikim në vend në periudhën midis këtyre dy verifikimeve.
- (3) Verifikimi *ex-post* kryhet brenda pesë viteve nga data kur përfituesi merr pagesën e fundit. Gjatë periudhës pesëvjeçare, të gjitha investimet kontrollohen të paktën një herë.

- (4) Verifikimi *ex-post* që kryhet përgjatë periudhës pesëvjeçare, bazohet në analizën e riskut dhe ndikimit financiar të operacioneve, grupeve të operacioneve apo masave të ndryshme.
- (5) Kur zgjidhet kampioni/modeli i operacioneve të miratuara që do të kontrollohet në zbatim të paragrafëve 3 dhe 4 merret parasysh në veçanti:
  - (a) nevoja për të kontrolluar numrin e përshtatshëm të operacioneve sipas tipeve dhe përmasave;
  - (b) çdo faktor risku i identifikuar nga verifikimi kombëtar apo i BE-së;
  - (c) nevoja për të ruajtur balancën ndërmjet masave.
- (6) Verifikimet *ex-post* mund të bëhen duke përdorur vizita fizike ose mjete alternative, të tilla si çdo provë përkatëse të dokumentuar, përfshirë fotografitë e gjeotiketuara, të cilat do të lejonin nxjerrjen e konkluzioneve përfundimtare sipas pranueshmërisë të autoritetit kompetent të kontrollit në lidhje me respektimin e angazhimeve.

NENI 15 RAPORTI I KONTROLLIT

- (1) Për çdo verifikim në vend nën këtë Titull përgatitet një raport kontrolli që mundëson shqyrtimin e hollësive të verifikimit të kryer. Raporti përcakton në veçanti:
  - (a) masat dhe aplikimet apo kërkesë-pagesat që janë kontrolluar;
  - (b) personat e pranishëm gjatë verifikimit;
  - (c) nëse i është dërguar njoftim paraprak përfituesit dhe nëse po periudha e njoftimit paraprak;
  - (d) rezultatet e verifikimit dhe, kur është e nevojshme, ndonjë vërejtje;
  - (e) indikatorët e çdo mase kontrolli specifike që duhet të kryhet në kontekstin e masave individuale;
  - (f) indikatorit për çdo mospërputhje të konstatuar që mund të kërkojë ndjekje gjatë viteve në vijim;
  - (g) matje të tjera kontrolli që do të kryhen.
- (2) Në rastin e verifikimit në vend, përfituesit i jepet mundësia të nënshkruajë raportin gjatë kontrollit që të vërtetohet prania e tij gjatë kontrollit, si edhe të shkruajë vërejtje.

Kur konstatohet ndonjë mospërputhje, përfituesit i jepet një kopje e raportit të kontrollit.

- (3) Paragrafi (1) dhe nënparagrafi i dytë i paragrafit (2) aplikohen *mutatis mutandis* për verifikimet *ex-post* nën këtë Titull.

NENI 16 MASAT QË LIDHEN ME SIPËRFAQEN

- (1) Për qëllime të këtij Titulli, “masa që lidhen me sipërfaqen” nënkuptojnë ato masa që mbështeten mbi bazën e madhësisë së sipërfaqes së deklaruar.

- (2) Pa cenuar nenin 11(1) dhe nenin 12, verifikimi i masave të lidhura me sipërfaqen respekton rregullat e përcaktuara në nenet 18-24.

NENI 17 MASAT QË LIDHEN ME KAFSHËT

- (1) Për qëllime të këtij Titulli, “masa që lidhen me kafshët” nënkuptojnë ato masa që mbështeten mbi bazën e numrit të deklaruar të kafshëve.
- (2) Pa cenuar nenin 11(1) dhe nenin 12, rregullat e përcaktuara në nenet 18-24 zbatohen *mutatis mutandis* për verifikimin e masave që lidhen me kafshët.

NENI 18 VERIFIKIMI ADMINISTRATIV I MASAVE QË LIDHEN ME SIPËRFAQEN

- (1) Verifikimi administrativ synon konstatimin e mospërputhjeve. Verifikimi mbulon të gjithë elementët që mund dhe duhet të kontrollohen nga verifikimi administrativ, me qëllim që të konstatohet se:
- (a) kriteret e pranueshmërisë, alokimet dhe detyrimet e tjera janë përmbushur;
  - (b) nuk ka financim të dyfishtë nëpërmjet skemave të tjera të BE-së;
  - (c) aplikimi për ndihmë apo kërkesë-pagesa është i plotë dhe i dorëzuar brenda afatit dhe, kur është e mundur, dokumentet mbështetëse janë dorëzuar dhe vërtetojnë pranueshmërinë;
  - (d) ka përputhje me alokimet afatgjata, kur është e nevojshme.
- (2) Kur është e nevojshme, verifikimi administrativ përfshin verifikim të kryqëzuar ndërmjet parcelave bujqësore, siç janë deklaruar në aplikim dhe/ose në kërkesë-pagesë dhe informacionit, siç përfshihet në regjistrat kombëtarë të parcelave, fermave dhe kafshëve, me qëllim verifikimin e pranueshmërisë së tyre.
- (3) Kur nga verifikimi i kryqëzuar konstatohen të dhëna për mospërputhje, kryhet çdo procedurë administrative e përshtatshme dhe, kur është e nevojshme, një verifikim në vend.

NENI 19 ELEMENTËT E VERIFIKIMEVE NË VEND TË MASAVE QË LIDHEN ME SIPËRFAQEN

Verifikimi në vend mbulon matjen e sipërfaqes dhe verifikimin e kriterëve të pranueshmërisë, angazhimet dhe detyrimet e tjera të përfituesit në kuadrin e masave.

NENI 20 MATJA E SIPËRFAQES

- (1) Matja e sipërfaqes së parcelës bujqësore, si pjesë e verifikimit në vend, do të bëhet në të gjitha parcelat bujqësore për të cilat është dorëzuar një aplikim për mbështetje dhe/ose kërkesë - pagesë.
- (2) Marrëveshja e Financimit e lidhur ndërmjet Komisionit dhe Shqipërisë, si edhe çdo ndryshim i saj, mund të parashikojë që matja aktuale e sipërfaqes së parcelës bujqësore, si

pjesë e një verifikimi në vend, të bëhet me bazë kampionimi të rastësishëm të parcelave. Në këtë rast, Marrëveshja e Financimit përcakton madhësinë minimale të kampionit. Kur ky verifikim kampioni zbulon ndonjë mospërputhje, maten të gjitha parcelat bujqësore ose do të ekstrapolohen rezultatet e kampionit të matur.

- (3) Sipërfaqet e parcelave bujqësore maten me mjete që garantojnë matje të një cilësie të paktën të njëjtë me atë të Sistemit Global të Navigimit Satelitor (GNSS) apo të ortoimazherisë.
- (4) Për të gjitha matjet e sipërfaqes të kryera duke përdorur GNSS dhe/ose ortoimazheri, përcaktohet një vlerë unike marzhi tolerance. Për këtë qëllim, mjetet matëse që përdoren, duhet të jenë të kalibruara për të paktën një klasë kalibrimi të marzhit të tolerancës nën vlerën unike. Sidoqoftë, vlera unike e tolerancës nuk duhet të kalojë 1,25 m.

Toleranca maksimale për çdo parcelë bujqësore, në terma absolutë, nuk duhet të kalojë 0.1 hektarë.

- (5) Matja mund të përfshijë të gjithë parcelën bujqësore, ku përmbush plotësisht kriteret e pranueshmërisë. Në raste të tjera, matja kryhet për pjesën e parcelës që është e pranueshme për financim.

NENI 21 VERIFIKIMI I KUSHTEVE TË PRANUESHMËRISË DHE ALOKIMEVE PËR MASAT QË LIDHEN ME SIPËRFAQEN

- (1) Verifikimi kryhet me çdo mjet që mundëson kontrollin e angazhimeve të ndryshme dhe detyrimeve të përfituesit.
- (2) Kur vetëm një metodë kontrolli është e pamjaftueshme për qëllimin e paragrafit 1, sistemi i kontrollit parashikon disa mjete kontrolli të cilat, së bashku, mundësojnë arritjen e qëllimit të paragrafit (1).

NENI 22 RAPORTI I KONTROLLIT PËR MASAT QË LIDHEN ME SIPËRFAQEN

- (1) Për çdo verifikim në vend të masave që lidhen me sipërfaqen, përgatitet një raport kontrolli që bën të mundur shqyrtimin e hollësive të verifikimit të kryer dhe nxjerrjen e përfundimeve në lidhje me respektimin e kriterëve të pranueshmërisë, angazhimet dhe detyrimet e tjera. Raporti përcakton në veçanti dhe përveç raportit të përmendur në nenin 15:
  - (a) parcelat bujqësore që janë kontrolluar, parcelat bujqësore që janë matur, duke përfshirë, sipas rastit, rezultatit e matjeve për parcelë bujqësore të matur dhe metodën matëse të përdorur;
  - (b) kur është e nevojshme, rezultatet e matjeve të tokës jobujqësore për të cilën është kërkuar mbështetje në kuadrin e masave të zhvillimit rural, si edhe metodën matëse të përdorur;
- (2) Përfituesit i jepet mundësia të nënshkruajë raportin gjatë kontrollit që të vërtetohet prania e tij gjatë kontrollit, si edhe të shkruajë vërejtje. Kur konstatohet ndonjë mospërputhje, përfituesit i jepet një kopje e raportit të kontrollit.

- (1) Nëse nga matjet rezulton që sipërfaqja është më e madhe sesa është deklaruar në kërkesë-pagesë, për llogaritjen e ndihmës merret në konsideratë sipërfaqja e deklaruar.

Nëse sipërfaqja e deklaruar në kërkesë-pagesë tejkalon sipërfaqen e përcaktuar, ndihma llogaritet mbi bazën e sipërfaqes së përcaktuar.

Megjithatë, nëse diferenca midis totalit të sipërfaqes së përcaktuar dhe totalit të sipërfaqes së deklaruar në kërkesë-pagesë për një masë është më pak sesa ose e barabartë me 0.1 hektarë, sipërfaqja e përcaktuar konsiderohet e barabartë me sipërfaqen e deklaruar.

Nënparagrafi i tretë nuk zbatohet kur diferenca është mbi 20% e totalit të sipërfaqes së deklaruar për pagesa.

Nëse është vendosur kufi apo tavan për sipërfaqen e pranueshme për mbështetje, numri i hektarëve të deklaruar në kërkesë-pagesë reduktohet në atë kufi apo tavan.

- (2) Në rastin e parashikuar në nënparagrafin e dytë të paragrafit (1), mbështetja llogaritet mbi bazën e sipërfaqes së përcaktuar të reduktuar me dyfishin e diferencës së konstatuar, nëse kjo diferencë tejkalon ose 3%, ose tejkalon dy hektarë, por jo më shumë sesa 20% të sipërfaqes së përcaktuar.

Nuk jepet mbështetje nëse diferenca tejkalon 20% të sipërfaqes së përcaktuar.

- (3) Nëse numri i kafshëve të deklaruara në kërkesën për mbështetje ose kërkesë-pagesë e tejkalon atë të përcaktuar si rezultat i verifikimeve administrative ose verifikimeve në vend, ndihma ose mbështetja do të llogaritet në bazë të kafshëve të përcaktuara.

Kur konstatohet një diferencë midis numrit të kafshëve të deklaruara dhe atij të përcaktuar, shuma totale e mbështetjes për të cilën marrësi ka të drejtë sipas asaj mase mbështetëse do të reduktohet me:

- a) përqindjen e përcaktuar si raport i kafshëve sipas të gjitha skemave të ndihmës dhe e konstatuar nga parregullsitë me të gjitha kafshët, nëse nuk është më shumë se 10%, dhe
- b) dyfishi i përqindjes së përcaktuar si raport i kafshëve në të gjitha skemat e ndihmës dhe të konstatuara nga parregullsitë me të gjitha kafshët, nëse është më shumë se 10%, por jo më shumë se 20%.

Nëse diferenca është më shumë se 20% e numrit të kafshëve të përcaktuara, nuk do të jepet asnjë ndihmë.

- (4) Për të përcaktuar përqindjen me të cilën do të reduktohet shuma e mbështetjes, numri i kafshëve të deklaruara dhe të konstatuara me mospërputhje do të pjesëtohet me numrin e kafshëve të përcaktuara në lidhje me kërkesën për ndihmë ose kërkesë-pagesë për vitin përkatës të kërkesës.

NENI 24   MOSPAJTUESHMËRIA ME KRITERET E PRANUESHMËRISË PËRVEÇ MADHËSISË SË
SIPËRFAQES OSE NUMRIT TË KAFSHËVE, ANGAZHIMEVE APO DETYRIMEVE TË
TJERA

- (1) Mbështetja e kërkuar do të refuzohet ose tërhiqet plotësisht nëse kriteret e përshtatshmërisë nuk janë përmbushur.
- (2) Mbështetja e kërkuar do të refuzohet ose do të tërhiqet plotësisht ose pjesërisht nëse nuk respektohen angazhimet ose detyrimet e tjera si më poshtë:
  - (a) angazhimet e vendosura në programin e zhvillimit rural, ose
  - (b) kur është e nevojshme, detyrime të tjera të operacionit të përcaktuara nga legjislacioni i Bashkimit Evropian ose kombëtar ose të përcaktuara në programin e zhvillimit rural, veçanërisht prokurimi publik, ndihma shtetërore dhe standarde dhe kërkesa të tjera të detyrueshme.
- (3) Kur vendoset për shkallën e refuzimit ose tërheqjes së mbështetjes pas mospërmbushjes së angazhimeve ose detyrimeve të tjera të përmendura në paragrafin (2), do të merret parasysh shkalla, shtrirja, kohëzgjatja dhe përsëritja e mospërmbushjes në lidhje me kushtet për mbështetjen e përmendur në paragrafin (2).

Shkalla e mospërmbushjes do të varet, në veçanti, nga shkalla e pasojave të mospërmbushjes, duke marrë parasysh objektivat e angazhimeve ose detyrimeve që nuk janë përmbushur.

Shkalla e mospërputhjes do të varet, në veçanti, nga efekti i saj mbi operacionin në tërësi.

Kohëzgjatja do të varet, në veçanti, nga kohëzgjatja për të cilën zgjat efekti ose nga mundësia e përfundimit të këtij efekti me mjete të arsyeshme.

Rishfaqja do të varet nga fakti nëse mospërputhje të ngjashme janë konstatuar më herët gjatë katër viteve të fundit në rastin e të njëjtit përfitues dhe të njëjtës masë ose lloj operacioni.

- (4) Në rast të alokimeve ose pagesave shumëvjeçare, tërheqjet në bazë të kriterëve të referuara në paragrafin 3 do të zbatohen edhe për shumat e paguara në vitet e mëparshme për të njëjtin operacion.

TITULLI 3: DISPOZITA SPECIFIKE PËR T'I BESUAR SHQIPËRISË DETYRA TË ZBATIMIT TË BUXHETIT

NENI 25   KËRKESAT KRYESORE

- (1) Në momentin e dërgimit të kërkesës për t'i dhënë strukturave dhe autoriteteve të sistemit të menaxhimit dhe kontrollit detyrat e zbatimit të buxhetit për një masë të caktuar programi ose grup masash, siç përcaktohet në nenet 10 dhe 11 të MFKP-së, ato duhet të kenë organizim administrativ të mirë përcaktuar dhe sistem verifikimi të brendshëm me një rregullore të brendshme të plotë, përgjegjësi institucionale dhe personale të qarta, që

përmbushin kriteret e parashikuara në Shtojcën B të MFKP-së dhe në Shtojcën 2 të kësaj Marrëveshjeje, në lidhje me fushat e mëposhtme:

- (a) mjedisi i kontrollit;
- (b) vlerësimi i riskut;
- (c) aktivitetet e kontrollit;
- (d) informimi dhe komunikimi;
- (e) aktivitetet e monitorimit.

Për Autoritetin Menaxhues të IPARD, nuk zbatohen kriteret e parashikuara në Shtojcën B të MFKP-së dhe në Shtojcën 2 të kësaj Marrëveshjeje në lidhje me vlerësimin e riskut, aktivitetet e kontrollit dhe aktivitetet monitoruese.

Roli i Autoriteti Menaxhues i IPARD-it në kuadrin e masës “Asistencë Teknike”, nëse është i zbatueshëm, përshkruhet në Programin IPARD III.

- (2) Shqipëria mund të përcaktojë kriteret më të hollësishme që kanë parasysh madhësinë, përgjegjësitë dhe veçoritë e tjera specifike të sistemit të menaxhimit dhe kontrollit.
- (3) Kërkesa për marrjen e detyrave të zbatimit të buxhetit dhe shtojcat mbështetëse i dorëzohet Komisionit pas nënshkrimit të MFKP-së dhe kësaj Marrëveshjeje dhe pasi Komisioni miraton vendimin financiar që miraton Programin IPARD III.

NENI 26 PËRGATITJET PËR DËRGIMIN E KËRKESËS PËR TË MARRË BESIMIN E DETYRAVE TË ZBATIMIT TË BUXHETIT

- (1) Para dërgimit të kërkesës për besimin e detyrave të zbatimit të buxhetit, për një masë programi të dhënë apo grup masash, ZKA-ja bindet që Autoriteti Menaxhues i IPARD / Agjencia IPARD dhe modalitetet administrative, kontabël, të pagesave dhe të kontrollit të brendshëm të strukturës menaxhuese ofrojnë garancitë e mëposhtme:
  - (a) pranueshmëria e aplikimeve dhe përputhshmëria me Marrëveshjet verifikohen para se të nënshkruhen kontratat me përfituesit dhe para se të regjistrohen fondet e alokuara;
  - (b) pranueshmëria e kërkesë-pagesave dhe përputhshmëria e tyre me Marrëveshjet verifikohen para se të jepet autorizimi për kryerjen e pagesës;
  - (c) fondet e alokuara dhe pagesat e kryera regjistrohen saktë dhe plotësisht në kontabilitet;
  - (d) kryhen verifikimet e parashikuara në Marrëveshje;
  - (e) dokumentet e kërkuara dorëzohen brenda afatit dhe në formën e parashikuar nga Marrëveshjet apo nga procedurat e miratuara;
  - (f) dokumentet mund të gjenden dhe mbahen në mënyrë të tillë që garanton plotësinë, vlefshmërinë dhe lexueshmërinë e tyre me kalimin e kohës, përfshirë edhe dokumentet elektronike sipas kuptimit të Marrëveshjeve.
- (2) Nëse ZKA-ja nuk është i bindur se struktura menaxhuese dhe Autoriteti Menaxhues i IPARD/ Agjencia IPARD respektojnë kriteret e përcaktuara në Shtojcat A dhe B të MFKP-

së si dhe të Shtojcës 2 të kësaj Marrëveshjeje, i jep udhëzime organit përkatës ku specifikon kushtet që duhen përmbushur para se të dërgojnë tek Komisioni kërkesën për të marrë detyra zbatimi.

- (3) Agjencia IPARD mban dokumentet që justifikojnë pagesat e kryera dhe dokumente në lidhje me kryerjen e verifikimeve të parashikuara administrative dhe fizike. Në rastet kur dokumentet përkatëse mbahen nga zyra vendore apo organe të deleguara, këto zyra apo organe i dërgojnë rregullisht raporte Agjencisë IPARD mbi numrin e verifikimeve të kryera, përmbajtjen e tyre dhe masat e marra në bazë të rezultateve.
- (4) ZKA-ja garanton që sistemet kontabël të Organit të Kontabilitetit dhe të Agjencisë IPARD përmbushin parimet kontabël të pranuar ndërkombëtarisht.
- (5) ZKA-ja bindet që modalitetet administrative dhe të kontrollit të brendshëm të Autoritetit Menaxhues të IPARD ofrojnë garancitë e mëposhtme:
  - (a) dokumentet e kërkuara dorëzohen brenda afatit dhe në formën e parashikuar nga Marrëveshjet apo nga procedurat e miratuara;
  - (b) dokumentet mund të gjenden dhe mbahen në mënyrë të tillë që garanton plotësinë, vlefshmërinë dhe lexueshmërinë e tyre me kalimin e kohës, përfshirë edhe dokumentet elektronike sipas kuptimit të Marrëveshjeve.
- (6) Shqyrtimet e nevojshme për qëllimet e nënparagrafit (1) dhe (5) kryhen sipas metodave kryesisht të barasvlershme me standardet e auditimit të pranuar ndërkombëtarisht.

Për masat për të cilat është marrë besimi i detyrave për zbatimin e buxhetit në kuadër të programit IPARD II, ZKA-ja mund të mbështetet në rezultatet e një vlerësimi *ex-ante* të kryer në lidhje me besimin e detyrave, sipas Rregullores (BE) Nr. 231/2014 ose një marrëveshjeje të mëparshme financimi.

Kur ZKA-ja nuk mund të mbështetet në një vlerësim të mëparshëm *ex-ante*, kërkesa duhet të mbështetet nga një opinion auditimi për strukturat dhe autoritetet sipas pikave (a) deri (d) të nenit 10 (1) të MFKP-së, i hartuar nga një auditues i jashtëm i pavarur nga këto struktura dhe autoritete. Opinioni i auditimit do të bazohet në shqyrtimet e kryera sipas standardeve të auditimit të pranuar ndërkombëtarisht.

- (7) Kërkesa për marrjen e besimit të detyrave të zbatimit të buxhetit i dorëzohet Komisionit, në pajtim me nenin 27.

Kërkesa përmban rezultatet e shqyrtimeve të nevojshme për qëllimet e paragrafit (1) dhe (5) të këtij neni.

- (8) ZKA-ja garanton që çfarëdo ndryshimi thelbësor i propozuar në modalitetet e punës të përcaktuara në nenin 7(3), para se të zbatohet, t'i dorëzohet Komisionit, me një kopje për Autoritetin Auditues, për shqyrtim dhe miratim përpara se këto ndryshime të zbatohen.

Ndryshim thelbësor cilësohet çfarëdo ndryshimi që iu bëhet sistemeve kombëtare përkatëse pas besimit të detyrave të zbatimit të buxhetit, ndryshime që mund të prekin qenësisht strukturat zbatuese dhe sistemet e paraqitura fillimisht si pjesë e kërkesës.

- (9) ZKA-ja mban strukturën menaxhuese dhe Autoritetin Menaxhues të IPARD/Agjencinë IPARD nën mbikëqyrje të vazhdueshme, në përputhje me nenin 14 (1) të MFKP-së.

- (10) Shqipëria ngre një sistem që garanton njoftimin e menjëhershëm të ZKA-së, nëse ka informacione që sugjerojnë se Strukturat Menaxhuese dhe Autoriteti Menaxhues i IPARD-it/ Agjencia IPARD nuk respektojnë kriteret.

NENI 27 KËRKESA DHE SHTOJCAT MBËSHTETËSE

ZKA-ja ia dërgon kërkesën Komisionit për të marrë besimin e detyrave të zbatimit të buxhetit sipas nenit 13 të MFKP-së, së bashku me dokumentet e përcaktuara në Shtojcën 3 të kësaj Marrëveshjeje. Në udhëzuesin e Komisionit shpjegohen dokumentet që janë përkatëse në secilin rast specifik, në lidhje me kërkesat për marrjen e besimit me detyra të zbatimit të buxhetit. Një kopje e kësaj kërkesë dhe e dokumenteve mbështetëse i dërgohet Autoritetit Auditues.

SEKSIONI III RREGULLAT E PROGRAMIMIT

NENI 28 PROGRAMI IPARD III

Sipas nenit 16(7) të MFKP-së, masat e zhvillimit rural që i përkasin fushës së bujqësisë dhe zhvillimit rural janë objekt i një programi (programi IPARD III) që hartohet në nivel qendror dhe që përfshin të gjithë periudhën e zbatimit të asistencës IPA III. Programi përgatitet nga autoritetet përkatëse të autorizuara nga Shqipëria dhe i dorëzohet Komisionit pas konsultimit me palët e interesuara përkatëse. Programet e zhvillimit rural zbatohen nga Shqipëria mbi bazën e menaxhimit indirekt, sipas nenit 62(1)(c) të Rregullores Financiare dhe përcaktojnë masat që do të financohen prej asistencës IPA III. Tipet e përzgjedhura të masave duhet të kenë natyrë të ngjashme me ato të parashikuara në Fondin Bujqësor Evropian për Zhvillimin Rural.

NENI 29 MASAT E PROGRAMIT IPARD III

- (1) Në përputhje me objektivat e përcaktuar në nenin 16(7) të MFKP-së, masat e mëposhtme mund të mbështeten nën programin IPARD III për trajtimin e prioriteteve tematike të parashtruara në Shtojcën II të Rregullores (BE) 2021/1529:

1. investime në aktive fizike të ndërmarrjeve bujqësore;
2. mbështetje për ngritjen e grupeve të prodhuesve;
3. investime në aktive fizike në lidhje me përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore dhe të peshkimit;
4. masa agro-mjedisore-klimatike dhe të bujqësisë organike;
5. zbatim i strategjive të zhvillimit vendor – qasja LEADER;
6. investime në infrastrukturën publike rurale;
7. diversifikim të fermës dhe zhvillim biznesi;
8. përmirësim të aftësive dhe kompetencave;
9. asistencë teknike;
10. shërbime këshillimore;
11. pyllëzim dhe mbrojtje të pyjeve;

12. instrumente financimi;

13. promovimi i bashkëpunimit për inovacion dhe transferim njohurish.

Informacion i mëtejshëm për masat jepet në Shtojcën 4 të kësaj Marrëveshjeje.

(2) Autoriteti Menaxhues i IPARD dhe Agjencia IPARD përcaktojnë vlerësimin *ex-ante* të verifikueshmërisë dhe kontrollueshmërisë së masave që do të përfshihen në programin IPARD III. Gjithashtu, Autoriteti Menaxhues i IPARD dhe Agjencia IPARD marrin përsipër vlerësimin e verifikueshmërisë dhe kontrollueshmërisë së masave gjatë zbatimit të programit IPARD III. Vlerësimi *ex-ante* dhe vlerësimi gjatë periudhës së zbatimit marrin parasysh, sipas rastit, rezultatet e verifikimeve gjatë periudhës aktuale dhe të mëparshme të programimit. Kur nga vlerësimet rezulton se nuk janë përmbushur kërkesat e verifikueshmërisë dhe kontrollueshmërisë, masat në fjalë rregullohen siç është e nevojshme.

SEKSIONI IV RREGULLAT E ZBATIMIT

TITULLI 1: RREGULLAT E PËRGJITHSHME DHE PARIMET E ZBATIMIT

NENI 30 RREGULLAT PËR PROKURIMIN

(1) Për qëllime të kësaj Marrëveshjeje, autoriteti kontraktues i përcaktuar në nenin 178 (2)(b) të Rregullores Financiare është një organ kombëtar i sektorit publik, që është përfituesi i asistencës në kuadrin e programit IPARD III.

Megjithatë, prokurimi publik mund të bëhet në emër të përfituesit nga një organ kombëtar i sektorit publik që i akordohet posaçërisht kjo detyrë.

(2) Për prokurimet në kuadrin e programeve IPARD III sipas nenit 18(5) të MFKP-së, e legjislacioni kombëtar konsiderohet i barasvlershëm me rregullat e zbatuara prej Komisionit në zbatim të Rregullores Financiare, nëse saktësia e transpozimit konfirmohet nga shërbimi përkatës i Komisionit.

TITULLI 2: TRANSPARENCA DHE VIZIBILITETI

NENI 31 INFORMIMI, PUBLICITETI DHE TRANSPARENCA

(1) Shqipëria jep informacion dhe bën publicitet të programit IPARD III dhe të kontributit të BE-së, sipas Shtojcës 8. Grupi i synuar për t'u informuar është publiku i gjerë. Informacioni thekson rolin e BE-së dhe garanton transparencë të asistencës së BE-së.

(2) Autoriteti Menaxhues i IPARD-it është përgjegjës për:

(a) hartimin dhe zbatimin e një plani me aktivitetet për vizibilitetin dhe komunikimin, sipas nenit 32;

(b) krijimin e një faqeje interneti apo portali interneti që jep informacion dhe akses në programin IPARD III të Shqipërisë, përfshirë informacion për afatet e zbatimit të programimit dhe çdo proces konsultimi publik për këtë qëllim;

(c) informimin e përfituesve potencialë për mundësitë e financimit që ofron programi IPARD III.

- (3) Me qëllim që të garantohet transparenca për mbështetjen në kuadër të IPARD-it, Agjencia IPARD është përgjegjëse për publikimin e listës së projekteve dhe përfituesve të asistencës IPA III, sipas kushteve të përcaktuara në nenin 23(2) të MFKP -së.

Publikimi bëhet në format të të dhënave spreadsheet, i cili mundëson renditjen, kërkimin, nxjerrjen, krahasimin dhe publikimin e lehtë në internet të të dhënave. Lista e operacioneve mundësohet në faqen e internetit apo në portalin e internetit. Informacioni minimal që duhet të përcaktohet në listën e operacioneve përcaktohet në Shtojcën 8 të kësaj Marrëveshjeje.

- (4) Lista e operacioneve dhe përfituesve përditësohet të paktën çdo gjashtë muaj.
- (5) Agjencia IPARD informon përfituesit e asistencës IPARD III për kontributin e BE-së.
- (6) Sipas nenit 23(3) të MFKP-së, vetëm njoftimet për tendera për kontrata për prokurime publike që janë objekt i procedurës “ftesë për tender i hapur ndërkombëtar” përgatiten dhe i dërgohen Komisionit për publikim.

NENI 32 VIZIBILITETI DHE KOMUNIKIMI

- (1) Aktivitetet për informim dhe publicitet në Shqipëri, për asistencën e dhënë në kuadrin e programit IPARD III, sipas nenit 24 të MFKP-së, zbatohen mbi bazën e një plani aktivitesh vizibiliteti dhe komunikimi që miratohet bashkërisht nga Autoriteti Menaxhues i IPARD-it dhe Komisioni. Plani me aktivitete vizibiliteti dhe komunikimi miratohet nga Komiteti Monitorues IPARD III, jo më vonë se një vit nga miratimi i programit IPARD III nga Komisioni, dhe përcakton:

- (a) qëllimet dhe grupet e synuara;
- (b) përmbajtjen dhe strategjinë e masave të komunikimit dhe informimit, duke përcaktuar masat që do të ndërmerren;
- (c) buxhetin indikativ të planit;
- (d) departamentet administrative apo organet përgjegjëse për zbatimin e tij;
- (e) indikatorët për vlerësimin e ndikimit që kanë masat e informimit dhe publicitetit, në lidhje me transparencën, ndërgjegjësimin për programet IPARD III dhe rolin që luan BE-ja.

Ky plan që mbulon të gjithë periudhën e programit IPARD III zbatohet mbi bazën e një liste vjetore masash.

- (2) Shuma e akorduar për informimin dhe publicitetin mund të jetë pjesë e masës së asistencës teknike të programit IPARD III.
- (3) Në mbledhjet e komitetit monitorues të IPARD III, kryetari raporton mbi ecurinë e zbatimit të aktiviteteve të publicitetit dhe informimit, si dhe u paraqet anëtarëve të komitetit shembuj të këtyre aktiviteteve.

- (4) Nëse zbatimi i këtij neni kërkon aktivitete specifike informimi dhe publiciteti në nivel projekti, këto aktivitete janë përgjegjësi e përfituesve të asistencës IPA III dhe financohet nga shumat e akorduar për projektin përkatës.

SEKSIONI V RREGULLAT E MENAXHIMIT FINANCIAR TË ASISTENCËS IPA III

TITULLI 1: DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

NENI 33 RREGULLA TË PËRGJITHSHME PËR ASISTENCËN FINANCIARE

- (1) Shqipëria bashkëfinancon të gjitha aktivitetet që marrin asistencë prej programit IPARD III. Nëse ekzekutimi i aktiviteteve varet nga kontributi financiar prej burimeve vetjake të Shqipërisë, apo nga burime të tjera financimi, financimi nga BE-ja bëhet i disponueshëm në momentin kur ky kontribut financiar i Shqipërisë, dhe/ose nga burime të tjera të financimit bëhet i disponueshëm. Megjithatë, nëse përfituesit i përkasin sektorit publik, kontributi i BE-së mund të jepet më vonë sesa ai i organeve publike të tjera. Në asnjë rast, kontributi i BE-së nuk jepet para kontributit të organeve publike në Shqipëri.
- (2) Kontributi i BE-së bashkëfinancon shpenzimet publike që i janë paguar përfituesit.
- (3) Financimi i BE-së është objekt i përmbushjes nga Shqipëria të detyrimeve të përcaktuara në Marrëveshje dhe në Marrëveshjen e Financimit, sipas nenit 3 të kësaj Marrëveshjeje.
- (4) Llogaria në Euro e hapur nga Organi i Kontabilitetit për llogari të Shqipërisë, sipas nenit 33(6) të MFKP-së, bashkë me interesat e gjeneruara nga kjo llogari në Euro, nuk i nënshtrohet taksave apo tarifave të tjera.
- (5) Shqipëria i përcjell Komisionit një format të nënshkrimeve të gjithë grupeve të interesit të përfshirë në kërkesë-pagesë që do të paguhet prej BE-së, siç përcaktohet në nenin 39 të kësaj Marrëveshjeje.

NENI 34 INTENSITETI I NDIHMËS DHE NORMA E KONTRIBUTIT TË BE-SË

- (1) Për qëllime të programit IPARD III, kontributi i BE-së i parashikuar në nenin 30(2) të MFKP-së, llogaritet në raport me shpenzimet e pranueshme.
- (2) Intensiteti i ndihmës dhe norma e kontributit të BE-së llogaritet në përputhje me normat dhe tavanet e përcaktuara në Shtojcën 4 të kësaj Marrëveshjeje.
- (3) Për llogaritjen e pjesës së shpenzimeve publike si përqindje e kostos totale të pranueshme të investimit, nuk merret parasysh ndihma kombëtare për të lehtësuar aksesin në huamarrje.

TITULLI 2: PRANUESHMËRIA

NENI 35 PRANUESHMËRIA E SHPENZIMEVE

- (1) Përpara lidhjes së marrëveshjes përkatëse të financimit dhe nënshkrimit të kontratës ndërmjet Agjencisë IPARD dhe përfituesit, çdo kontratë apo shtesë e nënshkruar ose shpenzime të bëra nga përfituesit dhe pagesat e kryera nga Shqipëria, nuk janë të pranueshme për financim në kuadër të programit IPARD III.

Nënparagrafi i parë nuk zbatohet për masat në kuadër të Asistencës Teknike dhe shpenzimet që lidhen me aktivitete të përcaktuara në paragrafin 5(c), në rastet kur shpenzimet janë bërë prej përfituesve pas datës 1 janar 2021.

- (2) Shqipëria i përcjell Komisionit listën e shpenzimeve të pranueshme për çdo masë. Komisioni njofton Shqipërinë që pranon listën, ose i përcjell komentet e veta.
- (3) Shpenzimet e mëposhtme nuk janë të pranueshme për programin IPARD III:
  - (a) taksat, përfshirë tatimet mbi vlerën e shtuar, detyrimet doganore dhe të importit, ose çdo tarifë tjetër me efekt të njëjtë, siç parashikohet në nenin 28 të MFKP-së;
  - (b) blerjet, marrjet ose dhëniet me qira të truallit dhe godinave ekzistuese, pavarësisht nëse qiradhënia rezulton në transferim të pronësisë tek përfituesi, përveç kur parashikohet prej dispozitave të programit IPARD III;
  - (c) gjjobat, penaltitetet financiare dhe shpenzimet për proceset gjyqësore;
  - (d) kostot operacionale, me përjashtim të rasteve kur justifikohen siç duhet nga natyra e masës në programin IPARD III ose në rastin e forcës madhore apo rrethanave të jashtëzakonshme;
  - (e) makineri dhe pajisje dhe materiale konsumi (mallra që nuk janë të qëndrueshme) të përdorura;
  - (f) detyrime bankare, kostot për vënie garancie dhe detyrime të ngjashme;
  - (g) kostot për shkëmbime, detyrime dhe humbje nga këmbimi të llogarisë në Euro për IPARD, si edhe shpenzime të tjera tërësisht financiare;
  - (h) kontribute në natyrë, duke përfshirë kostot e punës;
  - (i) blerja e të drejtave të prodhimit bujqësor, bimëve njëvjeçare dhe mbjellja e tyre;
  - (j) çfarëdo kosto mirëmbajtjeje, zhvlerësimi dhe kosto qiramarrjeje, përveç se kur justifikohet siç duhet nga natyra e masës në programin IPARD III ose në rastin e forcës madhore apo rrethanave të jashtëzakonshme;
  - (k) kosto dhe pagesa të bëra nga administrata publike në menaxhimin dhe zbatimin e asistencës, përfshirë ato të strukturës menaxhuese dhe Autoriteti Menaxhues i IPARD/ Agjencia IPARD dhe, në veçanti, shpenzimet administrative, qiratë dhe pagat e personelit të punësuar për aktivitetet e menaxhimit, zbatimit, monitorimit dhe kontrollit, përveç se kur justifikohet siç duhet nga natyra e masës në programin IPARD III.
- (4) Përveç kur Komisioni shprehet dhe vendos shprehimisht ndryshe, edhe shpenzimet e mëposhtme nuk janë të pranueshme:
  - (a) shpenzimet për projekte që, para përfundimit, u kanë ngarkuar tarifa përdoruesve apo pjesëmarrësve, përveç rasteve kur tarifat e arkëtuara janë zbritur nga kostot e pretenduara;
  - (b) kostot promovionale, përveç atyre për interesin kolektiv;
  - (c) shpenzimet e bëra nga një përfitues, kapitali i të cilit zotërohet mbi 25% nga një apo disa organe publike, përveç kur Komisioni e ka miratuar në një rast specifik mbi bazën e një

kërkese të argumentuar plotësisht nga Shqipëria. Komisioni e merr vendimin brenda tre muajsh nga marrja e kërkesës. Ky përjashtim nuk aplikohet për shpenzimet e masave ku përfituesi është/mund të jetë një organ publik, pra:

masa 5 zbatimi i strategjive të zhvillimit vendor - qasja LEADER;

masa 6 investime në infrastrukturën publike rurale;

masa 9 asistencë teknike;

masa 10 shërbimet këshillimore;

masa 11 pyllëzimi dhe mbrojtja e pyjeve.

(5) Pa cenuar paragrafët (2) dhe (3), në rastin e investimeve:

- (a) ndërtimi ose përmirësimi i pasurive të paluajtshme është i pranueshëm, deri në vlerën e tregut të aktivitetit, siç përcaktohet në nenin 11(2)(f) dhe në nenin 11(3)(d);
- (b) blerja e makinerive dhe pajisjeve të reja, përfshirë softuerët kompjuterikë, është e pranueshme, deri në vlerën e tregut të aktivitetit, siç përcaktohet në nenin 11(2)(f) dhe në nenin 11(3)(d);
- (c) kostot e përgjithshme të lidhura me projekte kolektive, që mund të përfshijnë gjithashtu studime, marketing dhe zhvillim të produkteve në fjalë dhe kostot e animacionit (të gjitha duhet të specifikohen në Listën e Shpenzimeve të Pranueshme (LEE)) dhe kostot e përgjithshme që lidhen me shpenzimet e përcaktuara në pikat (a) dhe (b), siç janë tarifatat e arkitektëve, inxhinierëve dhe konsulencave të tjera dhe studimeve të fizibilitetit, janë të pranueshme deri në tavanin prej 10% të kostove të përcaktuara në pikat (a) dhe (b) nën këto kushte:
  - (i) shumat e pranueshme e kostove të përgjithshme nuk duhet të tejkalojnë kostot e arsyeshme të përcaktuara në nenin 11(2)(f) dhe në nenin 11(3)(d);
  - (ii) për projektet me shpenzime të pranueshme të investimeve të përcaktuara në pikat (a) dhe (b) prej mbi 3 milionë EURO, kostot e përgatitjes së planit të biznesit nuk duhet të tejkalojnë 3% të shpenzimeve të pranueshme të këtyre investimeve;
  - (iii) për projektet me shpenzime të pranueshme të investimeve të përcaktuara në pikat (a) dhe (b) prej të paktën 1 milion EURO por jo më shumë se 3 milionë EURO, kostot e përgatitjes së planit të biznesit nuk duhet të tejkalojnë 4% të shpenzimeve të pranueshme të këtyre investimeve;
  - (iv) për projektet me shpenzime të pranueshme të investimeve të përcaktuara në pikat (a) dhe (b) prej më pak se 1 milion EURO, kostot e përgatitjes së planit të biznesit nuk duhet të tejkalojnë 5% të shpenzimeve të pranueshme të këtyre investimeve.

Dispozitat e hollësishme në lidhje me shumën maksimale të pranueshme që parashikohet në këtë paragraf, përcaktohen në programin IPARD III, mbi bazën e një vlerësimi të nivelit të kostove për masa të ngjashme në Shqipëri.

(6) Për qëllime të pikës (a) të nenit 31(1) të MFKP-së dhe nenit 14 të kësaj Marrëveshjeje, modifikime thelbësore të një projekti janë ato që rezultojnë në:

- (a) ndërprerjen apo zhvendosjen e një aktiviteti prodhues jashtë zonës gjeografike të mbuluar prej programit IPARD III;
- (b) ndryshim të pronësisë që i jep avantazh të padrejtë një firme apo organi publik;
- (c) ndryshim thelbësor që prek natyrën, objektivat apo kushtet e zbatimit, që çojnë në çënimin e objektivave fillestarë.

Nëse një modifikim i tillë zbulohet nga Shqipëria, ky i fundit informon menjëherë Komisionin dhe fillon rikuperimin e kontributit IPARD III sipas nenit 52(1) të kësaj Marrëveshjeje.

- (7) ZKA-ja mban përgjegjësinë e përgjithshme dhe detyrimin për ligjshmërinë dhe rregullsinë e transaksioneve përkatëse, si dhe zbaton rregullimet financiare sipas nenit 41 të MFKP -së. Në rast se Komisioni vendos se shpenzimet e deklaruara nuk janë plotësisht në përputhje me Marrëveshjet dhe veçanërisht me parimet e përcaktuara në këtë nen, vlerëson shumat që duhen përjashtuar nga financimi i BE-së sipas nenit 51 të kësaj Marrëveshjeje.

TITULLI 3: FINANCIMI DHE PAGESAT

NENI 36 ANULIMI I FONDEVE TË PAPËRDORURA

- (1) Komisioni automatikisht anulon çdo pjesë të fondit buxhetor të akorduar për programin IPARD III që, deri më 31 dhjetor të vitit të tretë pas vitit kur është akorduar buxheti, në vijimreferuar si “n+3”, nuk është përdorur për qëllimin e parafinancimit sipas nenit 40 të kësaj Marrëveshjeje apo për kryerjen e pagesave të ndërmjetme sipas nenit 39 të kësaj Marrëveshjeje, ose për të cilën ZKA-ja - të cilit i janë besuar detyra të zbatimit të buxhetit - nuk ka paraqitur kërkesë-pagesë që përfshin një deklaratë shpenzimesh të certifikuar sipas nenit 35(1) të MFKP -së dhe nenit 39(1) të kësaj Marrëveshjeje.
- (2) Në rastet e justifikuara siç duhet, me pëlqimin e Komisionit, kjo periudhë prej tre vitesh e përcaktuar në paragrafin (1) mund të zgjatet deri në pesë vjet në Marrëveshjen e Financimit që parashikohet në nenin 3 të kësaj Marrëveshjeje.
- (3) Jo më vonë se fundi i muajit shtator të vitit aktual financiar, Komisioni informon Shqipërinë për çdo risk anulimi fondesh bazuar në informacionin e marrë prej Shqipërisë, sipas nenit 33(3) të MFKP-së dhe mbi bazën e nevojës për marrjen e vendimeve për korrigjimin e kësaj situate.
- (4) Pas marrjes së kërkesë-pagesës të përcaktuar në nenin 39(4)(d), në janarin e vitit pas vitit n+3, Komisioni informon Shqipërinë për shumën që preket nga rregulli i anulimit automatik, mbi bazën e informacioni që ka në dispozicion Komisioni.
- (5) Deri në fund të marsit të vitit pas vitit n+3, Komisioni i përcjell një letër Shqipërisë ku i kërkon të konfirmojë shumën që preket nga rregulli i anulimit automatik, ose të dërgojë komente brenda dy muajsh nga marrja e letrës bashkë me planin e financimit të rishikuar.

NENI 37   PLANI I FINANCIMIT PËR PROGRAMIN IPARD III

- (1) Plani i financimit i programit IPARD III përcakton, në veçanti, shumën maksimale të kontributit të BE-së, ndarjen e tij për çdo vit, normat e bashkëfinancimit të zbatueshme për çdo masë dhe, për qëllime të monitorimit të Programimit, ndarjen sipas masave.
- (2) Agjencia IPARD fillon kontraktimin dhe kryerjen e pagesave vetëm pasi programi IPARD III të miratohet nga Komisioni dhe pasi të hyjë në fuqi Marrëveshja e Financimit.

NENI 38   PAGIMI I KONTRIBUTIT TË BE-SË

- (1) Objekt i bashkëfinancimit nga BE-ja është vetëm asistenca e dhënë nga programi IPARD III sipas marrëveshjeve dhe e paguar nga Agjencia IPARD.
- (2) Në zbatim të dispozitave të përcaktuara për çdo masë të programit dhe për opsionet e kostove të thjeshtuara sipas pikave (b), (c) dhe (d) dhe siç përcakton Agjencia IPARD para thirrjes për aplikime, pagesat që bën Komisioni nga kontributi i BE-së mbulojnë:
  - (a) kostot e pranueshme të bëra dhe të paguara prej përfituesve;
  - (b) kostot e njësisë standard;
  - (c) shuma të plota që nuk tejkalojnë 100 000 EURO, për përfitues, për vit, të kontributit publik;
  - (d) financim me normë fikse, e përcaktuar nga aplikimi i një përqindjeje ndaj një apo disa kategori kostosh.
- (3) Nëse ndihma jepet në bazë të opsioneve të kostove të thjeshtuara sipas paragrafit (2) pikat (b), (c) dhe (d) ose kostove shtesë dhe mosrealizim të të ardhurave, Shqipëria garanton që llogaritjet përkatëse janë të mjaftueshme dhe të sakta dhe të përcaktuara paraprakisht mbi bazë të drejtë, të barabartë dhe të verifikueshme. Për këtë qëllim, nevojitet konfirmimi për mjaftueshmërinë dhe saktësinë e llogaritjeve nga një organ funksionalisht i pavarur nga autoritetet përgjegjëse për zbatimin e programit IPARD III dhe që zotëron ekspertizën e duhur. Për qëllime informimi, dokumentet përkatëse i vihen në dispozicion Komisionit para zbatimit të opsioneve të kostove të thjeshtuara.

Kur, në masat e bazuara në zonë, ndihma jepet në bazë të opsioneve të kostove të thjeshtuara, llogaritjet bëhen nga një organ funksionalisht i pavarur nga autoritetet përgjegjëse për zbatimin e programit IPARD III.
- (4) Pagesat e kontributit të BE-së nga Komisioni bëhen brenda kufijve të fondeve në dispozicion, sipas Marrëveshjes së Financimit të përmendur në nenin 3. Çdo pagesë autorizohet për alokimin më të hershëm të hapur të buxhetit të bërë për programin IPARD III.
- (5) Totali i parafinancimit dhe i pagesave të ndërmjetme nuk duhet të tejkalojë 95% të kontributit të BE-së, siç parashikohet në tabelën e financimit të programit IPARD III.

- (6) Nëse arrihet taveni i përcaktuar në paragrafin (5), ZKA-ja vijon t'i përcjellë Komisionit kërkesë-pagesat së bashku me deklaratën e shpenzimeve të certifikuar sipas nenit 39, si edhe informacion mbi shumat e rikuperuara.
- (7) Shpenzimet e paguara nga përfituesit duhet të mbështeten me faturat e pranuar, ose dokumente kontabël që kanë të njëjtën vlerë provuese. Nëse asistenca nuk është funksion i shpenzimeve, mund të pranohen dokumente të tjera të përshtatshme që specifikohen në programin IPARD III. Në çdo rast, shpenzimet duhet të certifikohen prej ZKA-së.

NENI 39   KËRKESË-PAGESAT NGA SHQIPËRIA

- (1) Kërkesë-pagesat për programin IPARD III bëhen nga ZKA-ja. Këto kërkesa duhet të kenë deklaratat e shpenzimeve të certifikuar, siç përcakton Klauzola 4(3) e Shtojcës A të MFKP-së dhe mbulojnë, për çdo masë të programit IPARD III, shumën e pranueshme të shpenzimeve publike për të cilën Agjencia IPARD ka paguar kontributin përkatës të BE-së gjatë periudhës referuese.
- (2) Kërkesë-pagesat hartohen sipas modelit në Shtojcën 5. Ato duhet të jenë të nënshkruara dhe të certifikuar, dhe ZKA-ja ia përcjell Komisionit për llogari të Shqipërisë, duke i dërguar kopje edhe Autoritetit Auditues.
- (3) Në mbyllje të programit, ZKA-ja përgatit një deklaratë përfundimtare të shpenzimeve.
- (4) Sapo përmbushen kushtet e nenit 37(2), Shqipëria i dorëzon Komisionit kërkesë-pagesat e veta brenda afateve të mëposhtme:
  - a) deri maksimumi më 30 prill, në rastin e shpenzimeve në periudhën 1 janar – 31 mars;
  - b) deri maksimumi më 31 korrik, në rastin e shpenzimeve në periudhën 1 prill – 30 qershor;
  - c) deri maksimumi më 31 tetor, në rastin e shpenzimeve në periudhën 1 korrik – 30 shtator;
  - d) deri maksimumi më 31 janar, në rastin e shpenzimeve në periudhën 1 tetor – 31 dhjetor.

Shqipëria mund të modifikojë të dhënat e deklaruara në kërkesë-pagesa në deklaratën vjetore të shpenzimeve që dorëzohet deri më 15 shkurt të vitit financiar pas vitit në të cilin është kryer shpenzimi. Në raste të justifikuar siç duhet, Komisioni mund të lejojë Shqipërinë që, në deklaratën përfundimtare të shpenzimeve, të deklarojë shpenzime nga vite financiare të mëparshme, sipas paragrafit (3). Shpenzimet nga vite financiare të mëparshme duhet të shoqërohen me një opinion dhe raportin e Autoritetit Auditues dhe përfshirja e tyre në deklaratën përfundimtare nuk cenon pranimin e vendimeve për llogaritë, në zbatim të neneve 50 dhe 51 të kësaj Marrëveshjeje.

Kërkesat dërgohen edhe për rastet kur nuk kërkohet rimbursim.

- (5) Shqipëria duhet të japë informacion shtesë kur ka mosmarrëveshje, diferenca në interpretim apo mospërputhje në lidhje me kërkesë-pagesat për një periudhë referuese, që rezultojnë veçanërisht nga mospërcjellja e informacionit të kërkuar në Marrëveshjet dhe këto kërkojnë kontrollë shtesë. Shqipëria do t'i kërkohet të japë informacion shtesë. Ky informacion jepet në zbatim të nenit 33 të MFKP-së.

Afati për pagesën i përcaktuar në paragrafin (6), në raste të tilla, mund të ndërpritet për të gjithë apo një pjesë të shumës për të cilën kërkohet rimbursim, dhe kjo ndërprerje përfshin periudhën nga data kur është dërguar kërkesë për informacion deri në marrjen e informacionit të kërkuar.

Nëse nuk gjendet një zgjidhje gjatë këtij afati, Komisioni mund të ndërpresë apo të pezullojë pagesat në zbatim të neneve 38 dhe 39 të MFKP-së.

- (6) Pagesat e ndërmjetme bëhen prej Komisionit brenda 90 ditësh nga regjistrimi i kërkesë-pagesës për të cilën janë përmbushur kërkesat e parashikuara në nenin 35 të MFKP -së, pa cenuar vendimet e përcaktuara në nenet 50 dhe 51 të kësaj Marrëveshjeje, me kusht që:
- (a) shpenzimet e deklaruara të jenë të pranueshme për financim nga BE-ja, sipas nenit 35 të kësaj Marrëveshjeje;
  - (b) kontrollat në nenin 43 të kësaj Marrëveshjeje nuk kanë konstatuar ndonjë problem;
  - (c) nuk është vendosur ndërprerje apo pezullim i pagesave në lidhje me masa që janë objekt i aplikimit në fjalë;
  - (d) ka fonde në dispozicion.

NENI 40 PARAFINANCIMI

- (1) Pagesat e parafinancimit të përcaktuara në nenin 34 të MFKP-së mund të arrijnë në 30% të kontributit të BE-së për tre vitet më të fundit të programit IPARD III, siç parashikon Marrëveshja e Financimit. Parafinancimi mund të paguhet në dy apo më shumë këste, me kusht që të ketë fonde buxhetore në dispozicion.
- (2) Komisioni kryen një pagesë fillestare parafinancimi, si kështu i parë, që është të paktën sa 50% e shumës së përcaktuar në paragrafin (1).
- Këste shtesë mund të paguhet mbi bazën e kërkesës së Shqipërisë, në zbatim të kërkesave që parashikojnë paragrafët (1) dhe (4).
- (3) Nëse pagesat e parafinancimit të parashikuara në paragrafin (1) nuk janë të mjaftueshme për të garantuar pagimin në kohë të kërkesë-pagesave të përfituesve, ato mund të rriten. Kjo rritje bëhet deri në shumën e nevojshme për këtë qëllim. Ajo bazohet në shumën e shpenzimeve të vërtetuara që kanë bërë përfituesit, por që nuk janë shlyer ende për shkak të mbarimit të fondeve të BE-së në llogarinë IPARD në Euro. Sidoqoftë, shuma kumulative e pagesave për parafinancim nuk duhet të tejkalojë 30% të kontributit të BE-së për tre vitet më të fundit të përcaktuara prej Marrëveshjes së Financimit.
- (4) Shuma totale e paguar si parafinancim i rimburohet Komisionit, nëse nuk dorëzohet asnjë kërkesë-pagesë për programin IPARD III brenda 15 muajsh nga data kur Komisioni ka bërë pagesën e parë të parafinancimit. Kontributi i BE-së për programin IPARD III nuk cenohet nga rimbursimi i tillë.

NENI 41 LLOGARITJA E SHUMËS QË DUHET TË PAGUHET

- (1) Kontributi i BE-së që paguhet në lidhje me shpenzimet publike të pranueshme të deklaruara për secilën masë dhe për çdo periudhë referuese llogaritet në bazë të planit të financimit në fuqi në ditën e parë të asaj periudhe.
- (2) Shumat e kontributit të BE-së që rikuperohen prej përfituesve në kuadrin e programit IPARD III gjatë secilës periudhë referuese dhe borxhet që nuk janë mbledhur brenda dy vitesh nga regjistrimi i tyre në librin kontabël të debitorëve, siç parashikon neni 49(6) të kësaj Marrëveshjeje zbriten nga shuma që duhet të paguajë Komisioni në kërkesë-pagesën për atë periudhë, në zbatim të nenit 50 të kësaj Marrëveshjeje.
- (3) Pa cenuar tavanin 95%, siç parashikohet në nenin 38(5), kur totali i kombinuar i pasqyrave të shpenzimeve tejkalon totalin e programuar për një masë të caktuar, paguhet maksimumi i shumës që është programuar për atë masë në planin e financimit në fuqi. Shpenzimet e përfshiuara si rezultat i kësaj, mund të merren parasysh në një kërkesë-pagesë pasuese, me kusht që Shqipëria të dorëzojë pranë Komisionit një plan financimi të modifikuar dhe ky i fundit ta ketë pranuar.

NENI 42 PAGIMI I BILANCIT PËRFUNDIMTAR

- (1) Për pagimin e bilancit përfundimtar të përcaktuar në nenin 36 të MFKP -së, zbatohet afati i përcaktuar në nenin 36(1) dhe (2) të kësaj Marrëveshjeje, siç parashikon Marrëveshja e Financimit.
- (2) Pagimi i bilancit përfundimtar nuk cenon miratimin e vendimeve pasuese në zbatim të nenit 51.
- (3) Pagimi nuk cenon as ndjekjen e dispozitave të përcaktuara në nenin 46 dhe nenin 52.
- (4) Pas dërgimit të kërkesë-pagesës së fundit Komisionit, Shqipëria nuk mund të bëjë më transaksione financiare me llogarinë IPARD në Euro. Shqipëria garanton respektimin e kërkesave të përcaktuara në nenin 36(1) të MFKP-së, qëri në përmbushjen e kërkesave të parashtruara në nenin 46 të kësaj Marrëveshjeje. Për sa i përket nenit 52 të kësaj Marrëveshjeje, i jepet informacion Komisionit kurdo që shumat e rikuperuara regjistrohen në llogaritë kombëtare.
- (5) Shqipëria ngre një sistem që mundëson ndjekjen e zbatimit të kërkesave të paragrafit (4). Shqipëria identifikon organin përgjegjës dhe informon Komisionin për modalitetet praktike në lidhje me transferimin e përgjegjësive këtij organi.

NENI 43 PAGESAT QË U BËHEN PËRFITUESVE

- (1) Shqipëria garanton që pagesat që u bëhen përfituesve:
  - (a) debitohen sipas rastit dhe përmes llogarisë IPARD në Euro. Si rregull i përgjithshëm, urdhër-pagesat apo çdo dokument tjetër kontabël që vërteton se përfituesi(t) apo të autorizuarit e tij/e tyre lëshohen brenda pesë ditësh pune të kësaj debie;

(b) bazuar në deklaratat e shpenzimeve që përfituesi ka bërë dhe të evidentuara me fatura origjinale. Nëse asistenca nuk është funksion i shpenzimeve, mund të pranohen dokumente të tjera të përshtatshme që specifikohen në programin IPARD III.

- (2) Shpenzimet janë të pranueshme kur përmbushin kërkesat e nenit 35(1).
- (3) Pagesat bëhen me transfertë bankare tek llogaria në emër të përfituesit. Pagesat për përfituesit nuk mund të konfiskohen, bllokohen ose rregullohen në asnjë mënyrë në vend të detyrimit të borxhit të marrësit. Megjithatë, Agjencia IPARD mund që edhe të vendosë pezullimin e pagesave, për çdo shumë të mbuluar nga përfituesit që lidhen me asistencën financiare në kuadër të Instrumentit për Asistencën e Para-Anëtarësimin.
- (4) Nëse Agjencia IPARD merr fatura origjinale dhe dokumente të tjera të përcaktuara në paragrafin (1), pika (b) por nuk i mban ato, Agjencia IPARD sigurohet që të mbajë kopjet dhe që origjinalet do të vihen në dispozicion për qëllime auditimi dhe inspektimi.
- (5) ZKA-ja dhe Agjencia IPARD garantojnë që totali i shpenzimeve publike të të gjitha organeve publike të Shqipërisë për çdo masë dhe projekt të jenë të identifikueshme në llogaritë kontabël të Agjencisë IPARD.
- (6) Agjencia IPARD ruan të dhënat për secilën pagesë ku duhet të ketë informacion të paktën mbi:
  - (a) shumën në monedhën kombëtare;
  - (b) shumën e barasvlershme në Euro.
- (7) ZKA-ja dhe Agjencia IPARD garantojnë se çdo shumë që është paguar më tepër sesa duhet dhe që është përfshirë në deklaratat e shpenzimeve të çertifikuara sipas nenit 39, të transferohen brenda dhjetë ditë pune në llogarinë IPARD në Euro dhe të zbriten nga kërkesë-pagesa e radhës që i dorëzohet Komisionit.
- (8) ZKA-ja dhe Agjencia IPARD garantojnë trajtimin në kohë të kërkesë-pagesave që marrin prej përfituesve. Në rastet kur intervali ndërmjet marrjes së kërkesë-pagesës dhe nxjerrjes së urdhër-pagesës tejkalon 6 muaj, bashkëfinancimi i BE-së mund të reduktohet sipas këtyre rregullave:
  - (a) nëse shpenzimet e kryera pas afatit janë të barabarta ose më pak se 5 % të shpenzimeve të kryera para afatit, nuk bëhet reduktimi, pavarësisht se sa muaj është vonesa;
  - (b) kur shpenzimet e kryera pas afatit janë më shumë se 5 % të shpenzimeve të kryera para afatit, të gjitha shpenzimet e mëtejshme të kryera me vonesë deri në:
    - (i) një muaj, reduktohen me 10%;
    - (ii) dy muaj, reduktohen me 25%;
    - (iii) tre muaj, reduktohen me 45%;
    - (iv) katër muaj, reduktohen me 70%;

- (v) pesë muaj ose më shumë, redukohen me 100%.

Për qëllime të këtij paragrafi, marrja e kërkesë-pagesës konsiderohet data kur kërkesë-pagesa e kryer prej përfituesit merret nga shërbimet përkatëse të Shqipërisë, pavarësisht nëse kërkesë-pagesa, në momentin e marrjes, ka të gjithë dokumentet mbështetëse të nevojshme për kryerjen e pagesave. Agjencia IPARD miraton procedurat që garantojnë se dokumentet e munguara të merren prej përfituesve në kohë për pagesën që bëhet në zbatim të nënparagrafit të parë.

Komisioni mund të aplikojë shkallë kohore të ndryshme dhe/ose reduktime më të ulëta apo zero, nëse për masa të caktuara konstatohen kushte menaxhimi të jashtëzakonshme, apo nëse Shqipëria paraqet justifikime të mirë-bazuara. Vonesat e përfituesve në dorëzimin e dokumenteve që mungojnë në kërkesë-pagesë nuk konsiderohet justifikim i mirë-bazuar. Shqipëria parashikon dispozitat e përshtatshme në kontratat e nënshkruara me përfituesit, ku të përcaktohen afatet e përshtatshme për dorëzimin e dokumenteve që mungojnë.

Para marrjes së vendimit, Komisioni informon Shqipërinë, duke i mundur që të japë argumentet e veta brenda 10 ditësh pune. Komisioni informon Shqipërinë, për vendimin përfundimtar që ka marrë, ku shpreh arsyetimin mbi të cilin është bazuar vendimi.

Për çdo shpenzim të kryer pas afateve, Shqipëria i dorëzon Komisionit një justifikim të hollësishëm të vonesës, evidenca me shkrim për të mbështetur këtë justifikim, si edhe një demonstrim të marrëdhënies së drejtpërdrejtë ndërmjet justifikimit dhe shpenzimit përkatës të kryer pas afatit.

- (9) Gjatë marrjes së vendimit për anulimin e plotë apo të pjesshëm të kontributit të BE-së, ZKA-ja dhe Agjencia IPARD mbajnë parasysh natyrën e parregullsisë, sa e rëndë është ajo si edhe humbjen financiare që i është shkaktuar kontributit të BE-së.

NENI 44 KURSI I KËMBIMIT DHE INTERESAT

- (1) Shqipëria garanton që kursi i këmbimit ndërmjet Euros dhe monedhës kombëtare të regjistruar në kontabilitet është kursi kontabël mujor i Euros i përcaktuar prej Komisionit për Shqipërinë në muajin gjatë të cilit shpenzimi është regjistruar në kontabilitetin e Autoritetit Menaxhues të IPARD/ Agjencisë IPARD. Megjithatë, rregullat e mëposhtme janë të zbatueshme:
- (a) për pagesat e Agjencisë IPARD, data e specifikuar në kontabilitet është data kur urdhër-pagesa i është lëshuar përfituesit;
  - (b) për pagesat më tepër sesa duhet nga Agjencia IPARD siç parashikon neni 43(7), norma e muajit që i paraprin muajit gjatë të cilit është vërejtur fillimisht se është paguar më shumë;
  - (c) për borxhe ende të parikuperuara, si edhe borxhe që nuk janë shlyer brenda dy viteve nga regjistrimi i librit kontabël të debitorëve sipas nenit 52, norma e muajit që i paraprin muajit gjatë të cilit është vërejtur borxhi fillimisht;
  - (d) për shumat e vendosura nga auditimi i llogarive dhe/ose vendimet për auditim konformiteti, norma e muajit që i paraprin muajit në të cilin është marrë Vendimi;

- (e) për borxhet dhe interesin e rikuperuar sipas nenit 52, norma e muajit që i paraprin muajit gjatë të cilit është rikuperuar borxhi;
- (f) për shuma të parregullta të rikuperuara sipas nenit 51 të MFKP -së, norma e muajit që i paraprin muajit në të cilën është rikuperuar shuma;
- (g) për interesat e fituara në llogaritë e Organit të Kontabilitetit dhe të Agjencisë IPARD, norma e muajit kur interesi është kredituar në llogari(të), që duhet të jetë të paktën mujore;
- (h) për kufijtë e dhëna në Euro në programin IPARD III për çdo masë, kursi i këmbimit për konvertimin midis Euros dhe monedhës kombëtare do të jetë norma mujore e kontabilitetit të Euros të përcaktuar nga Komisioni për Shqipërinë për muajin që i paraprin muajit kur është publikuar thirrja për aplikime.

Për masat shumëvjeçare, kursi i këmbimit për konvertimin ndërmjet Euros dhe monedhës kombëtare do të përshtatet çdo dymbëdhjetë muaj.

Pikat (a) deri (h) janë të zbatueshme edhe për rastet e parashikuara në nenin 33(8) të MFKP -së.

- (2) Nëse norma për një muaj nuk publikohet, përdoret norma për muajin më të fundit për të cilin është publikuar.
- (3) Nëse nuk respektohen afatet që përcaktojnë Vendimet e marra sipas neneve 50 dhe 51, çdo shumë e prapambetur gjeneron interes me normën e barabartë me atë të Euriborit për depozitat tremujore të publikuara nga Banka Qendrore Europiane plus 1.5 pikë përqindje. Si normë merret mesatarja mujore e muajit në të cilën janë marrë këto Vendime.
- (4) Çdo interes i gjeneruar nga llogaria IPARD në Euro i përket Shqipërisë. Interesat e gjeneruara nga financimi i programit IPARD III prej BE-së i bashkëngjiten ekskluzivisht programit IPARD III dhe konsiderohen burim për Shqipërinë në formën e kontributit publik kombëtar dhe i deklarohen Komisionit në momentin e mbylljes së programit IPARD III. Në momentin e mbylljes së Programit nga Komisioni, çdo interes që nuk është shpenzuar në formën e kontributit publik kombëtar i kthehet Komisionit.

TITULLI 4: MBYLLJA E PROGRAMIT

NENI 45 MBYLLJA E PROGRAMIT IPARD III

- (1) Përveç kërkesave minimale për pagimin e bilancit përfundimtar të parashikuar në nenin 36(1) të MFKP-së, programi IPARD III konsiderohet i mbyllur për qëllimet e nenit 47 të MFKP-së, sapo përmbushet një nga kushtet e mëposhtme:
  - (a) bazuar në pranimin e llogarive të vitit të fundit në fjalë dhe të totalit të viteve të zbatimit të IPARD III, pagimi i bilancit përfundimtar ose lëshimi i një urdhri rikuperimi prej Komisionit;
  - (b) Komisioni anulon fondet;
  - (c) mbyllet libri kontabël i debitorëve përcaktuar në nenin 49(6) dhe nenit 52(6) të kësaj Marrëveshjeje;

- (2) Mbyllja e programit IPARD III nuk prek detyrimet e Shqipërisë të përcaktuara në nenin 43(9) dhe në nenin 52, dhe as detyrimin për të ruajtur dokumentet, sipas nenit 46, dhe nuk cenon një vendim pasues sipas nenit 51.

NENI 46   RUAJTJA E DOKUMENTEVE

- (1) Agjencia IPARD dhe Organi i Kontabilitetit garantojnë se nëse nuk i ruajnë vetë dokumentet e përcaktuara në nenin 49 të MFKP-së, ato duhet të mbahen në dispozicion të Komisionit për periudhën e referuar në atë nen. Në rastin e situatave të parashikuara në nenin 43 të MFKP-së, dokumentet mbështetëse që parashikon neni 49 i MFKP-së mbahen në dispozicion të Komisionit për të paktën shtatë vjet pas vitit kur shumat janë rikuperuar plotësisht prej përfituesve dhe janë kredituar në programin IPARD III, apo në të cilin pasojat financiare të mosrikuperimit përcaktohen në nenin 52 të kësaj Marrëveshjeje.
- (2) Në rastin e procedurës së verifikimit të konformitetit që parashikon neni 51 i kësaj Marrëveshjeje, dokumentet mbështetëse të përcaktuara në paragrafin I mbahen në dispozicion të Komisionit për të paktën një vit pas mbylljes së procedurës, ose, nëse vendimi i konformitetit është objekt procedimi gjyqësor, për të paktën një vit nga mbyllja e këtij procedimi.

TITULLI 5:   KORRIGJIMET FINANCIARE SI DHE SHQYRTIMI E PRANIMI I LLOGARIVE

NENI 47   PËRMBAJTJA E LLOGARIVE VJETORE

Llogaritë vjetore, që përbëhen nga raportet financiare vjetore dhe deklarata të përcaktuara në nenin 61(2)(a) e MFKP-së, përfshijnë:

- (a) të ardhurat dhe shpenzimet e programit IPARD III, ku jepen shpenzimet dhe të ardhurat e BE-së, kombëtare dhe totale të përmbledhura sipas masës, të paraqitura me bazë vjetore dhe të dorëzuara përmes Formularit D 2, sipas Shtojcës 6 të kësaj Marrëveshjeje;
- (b) tabelat e diferencave të programit IPARD III sipas masave, ndërmjet shpenzimeve dhe të ardhurave të deklaruara në llogaritë vjetore, si dhe ato të deklaruara për të njëjtën periudhë në dokumentet që parashikon neni 39 i Marrëveshjes, shoqëruar me një shpjegim për çdo diferencë;
- (c) tabelën e shumave që do të rikuperohen në fund të vitit financiar (libri kontabël i debitorëve);
- (d) listën e të gjitha pagesave të bëra në vitin financiar, sipas Shtojcës 9 të kësaj Marrëveshjeje.

NENI 48   PËRCJELLJA E INFORMACIONIT TË NEVOJSHËM PËR SHQYRTIMIN DHE PRANIMIN E LLOGARIVE

- (1) Për qëllimin e shqyrtimit dhe pranimit të llogarive sipas nenit 42 të MFKP -së, ZKA-ja i dërgon Komisionit:
- (a) raportet financiare vjetore dhe deklaratat e përcaktuara në nenin 47 të kësaj Marrëveshjeje, së bashku me ndonjë raport të autoriteteve që veprojnë nën delegim prej

strukturave, autoriteteve dhe organeve përkatëse sipas nenit 10(1) të MFKP-së dhe një deklaratë bankare që tregon gjendjen e mbylljes së llogarisë IPARD në Euro në 31 dhjetor të vitit financiar;

- (b) deklaratën e menaxhimit nga ZKA-ja sipas nenit 61(2)(d) të MFKP-së, përfshirë një përmbledhje të raporteve sipas nenit 61(2)(b)(i) të MFKP-së.
- (2) Dokumentet e përmendura në pikat (a) dhe (b) të paragrafit (1) duhet t'i përcillen Komisionit nga ZKA-ja në emër të Shqipërisë, sipas nenit 61(2) të MFKP-së, me një kopje për Autoritetin Auditues. Dokumentet dërgohen në një paketë të vetme në mënyrë elektronike nëpërmjet portalit SFC të IT-së të Komisionit, në përputhje me formatin dhe sipas kushteve të përcaktuara nga Komisioni.
- (3) Opinioni vjetor i auditimit dhe raporti vjetor i aktivitetit të auditimit i përgatitur nga Autoriteti i Auditimit për vitin financiar i dorëzohet Komisionit sipas nenit 63 të MFKP-së, me një kopje për ZKA-në deri më 15 mars të vitit financiar vijues. Dokumentet dërgohen në një paketë të vetme në mënyrë elektronike nëpërmjet portalit SFC të IT-së të Komisionit, në përputhje me formatin dhe sipas kushteve të përcaktuara nga Komisioni.

Afati 15 mars, përjashtimisht mund të shtyhet nga Komisioni deri më 1 prill, me kërkesë të arsyetuar të Autoritetit të Auditimit.

- (4) Me kërkesë të Komisionit apo me nismë të ZKA-së, informacioni shtesë për shqyrtimin dhe pranimin e llogarive i përcillet Komisionit brenda afatit të përcaktuar prej Komisionit, duke pasur parasysh volumin e punës që kërkon mundësimi i atij informacioni. Në mungesë të informacionit, Komisioni mund të shqyrtojë dhe të pranojë llogaritë mbi bazën e informacionit që ka në dispozicion.

ENI 49   FORMA DHE PËRMBAJTJA E INFORMACIONIT KONTABËL

- (1) Forma dhe përmbajtja e informacionit kontabël referuar në nenin 48(1)(a) përcaktohet mbi bazën e parimeve kontabël të pranuar ndërkombëtarisht dhe garantojnë që totali i shpenzimeve publike të të gjitha organeve publike të Shqipërisë për çdo masë dhe projekt në kuadrin e Programit IPARD III të jenë të identifikueshme në librat dhe të dhënat e Organit të Kontabilitetit dhe Agjencisë IPARD me anë të një kodi kontabël të mjaftueshëm.
- (2) Shqipëria duhet të japë informacion shtesë kur ka mosmarrëveshje, apo diferencë në interpretim apo përputhshmëri në lidhje me dokumentet dhe informacionin kontabël të referuar në paragrafin (1) për një periudhë referuese, që rezultojnë veçanërisht nga mospërcjellja e informacionit të kërkuar në këtë Marrëveshje, dhe këto kërkojnë kontrolle shtesë.
- (3) Nëse pagesat që duhen bërë në kuadrin e programit IPARD III pengohen nga pretendime financiare ndaj përfituesit, ato konsiderohen të kryera në tërësinë e tyre:
- (a) në datën e pagimit të shumës që ende i takon përfituesit, nëse pretendimi është më i ulët sesa shpenzimi i paguar;

(b) në datën e pagimit të shpenzimit, nëse ky i fundit është më i ulët ose i barabartë me pretendimin.

(4) Komisioni e përdor informacionin kontabël vetëm për këto dy qëllime:

(a) kryerjen e funksioneve të veta në kuadrin e shqyrtimit dhe pranimin të llogarive apo verifikimit të konformitetit;

(b) monitorimin e zhvillimeve dhe dhënien e parashikimeve në sektorin e bujqësisë.

Të drejtë aksesit në këtë informacion kanë Gjykata Evropiane e Auditëve dhe Zyra Evropiane Anti-Mashtrim (OLAF).

(5) Urdhër-pagesat të paekzekutuara dhe pagesat që i janë debituar llogarisë dhe më pas janë rikredituar zbriten, sipas Formularit D2 të Shtojcës 6, nga shpenzimet në lidhje me muajin kur Agjencia IPARD ka raportuar mosekzekutimin apo anulimin.

(6) Shqipëria ngre një sistem, për programin IPARD III, për njohjen e të gjitha shumave dhe për regjistrimin në librin kontabël të debitorëve të të gjitha borxheve të tilla, duke përfshirë parregullsitë para marrjes së tyre. Pa cenuar nenin 43(5) apo ndonjë dispozitë kombëtare në lidhje me rikuperimin e borxheve, çdo kontribut financiar që i ngarkohet BE-së në lidhje me këto shuma, duke përfshirë parregullsi, fshihet në fund të vitit të dytë pas regjistrimit të tij në librin kontabël të debitorëve dhe pasi zbritet nga kërkesë-pagesa e radhës, sipas nenit 41(2). Agjencia IPARD dhe Organi i Kontabilitetit garantojnë që shumat e rikuperuara të kreditohen në llogarinë IPARD në Euro brenda pesë ditësh pune nga data e rikuperimit.

NENI 50   PROCEDURA E SHQYRTIMIT DHE MIRATIMIT TË LLOGARIVE

(1) Vendimi për pranimin e llogarive konfirmon se raportet financiare vjetore dhe deklaratat e referuara në nenin 47(a) dhe (c) të përfshira në llogaritë vjetore janë të plota, të sakta dhe të vërteta. Vendimi nuk cenon miratimin e ndonjë vendimi pasues për verifikimin e konformitetit, sipas nenit 51. Vendimi për pranimin e llogarive mbulon edhe bilancin e llogarisë IPARD në Euro.

(2) Komisioni i komunikon Shqipërisë rezultatet e analizës së informacionit që i është vënë në dispozicion, së bashku me ndonjë ndryshim që propozon, jo më vonë se data 15 korrik pas fundit të vitit financiar.

(3) Shuma e cila, si rezultat i vendimit për pranimin e llogarive, normalisht rikuperohet apo paguhet për Shqipërinë, përcaktohet duke zbritur pagesat e ndërmjetme të vitit financiar në fjalë nga shpenzimet e njohura për të njëjtin vit, sipas paragrafit (1). Kjo shumë zbritet prej Komisionit ose i shtohet pagesës së ndërmjetme pasuese apo pagesës përfundimtare.

(4) Nëse shuma e zbritshme në bazë të një vendimi për miratim llogarish tejkalon nivelin e pagesave të mundshme pasuese, ZKA-ja garanton që shuma e pambuluar prej bilancit t'i kreditohet Komisionit në Euro brenda dy muajsh nga njoftimi i atij vendimi. Megjithatë, Komisioni mundet të vendosë, rast pas rasti, që çdo shumë që i takon t'i kreditohet ta zbresë nga pagesat që duhet t'i bëjë Shqipërisë në kuadrin e ndonjë instrumenti të BE-së.

- (5) Ky nen zbatohet *mutatis mutandis* për pagesat e parafinancimit sipas kuptimit të nenit 40.
- (6) Neni 84 i MFKP-së nuk zbatohet për verifikimin financiar.

NENI 51 VERIFIKIMI I KONFORMITETIT

- (1) Nëse Komisioni konstaton se shpenzimet në kuadrin e programit IPARD III janë bërë në shkelje të rregullave të zbatueshme, vendos se cilat shuma të përjashtohen nga financimi i BE-së.
- (2) Komisioni vlerëson shumat që do të përjashtohen duke gjykuar mbi natyrën dhe se sa e rëndë është shkelja e moskonformitetit të regjistruar dhe mbi dëmin financiar që i është shkaktuar BE-së.
- (3) Nëse, si rezultat i një hetimi, Komisioni çmon se shpenzimi nuk është kryer në përputhje me rregullat e zbatueshme, ia komunikon konstatimet ZKA-së dhe i përcakton masat korrigjuese të nevojshme për të garantuar respektimin e tyre në të ardhmen.

Komunikimi do t'i referohet këtij neni. ZKA-ja kthen përgjigje brenda dy muajve nga marrja e komunikimit, duke i dërguar kopje Autoritetit Auditues, dhe Komisioni mund të modifikojë qëndrimin e vet si rrjedhojë e kësaj. Në raste të justifikuara siç duhet, Komisioni mund të pranojë të zgjasë periudhën e kthimit të përgjigjes.

Pas skadimit të afatit për kthimin e përgjigjes, Komisioni mund të kërkojë informacion shtesë dhe, kur është e nevojshme, të thërrasë takim dypalësh.

- (4) Brenda dy muajve nga data e marrjes së kërkesës për informacion shtesë apo procesverballi i takimit dypalësh të referuar në nënparagrafin e tretë të paragrafit (3), ZKA-ja përcjell çdo informacion të kërkuar gjatë takimit apo ndonjë informacion tjetër që e konsideron të dobishëm për shqyrtimin në vazhdim.

Në raste të justifikuara siç duhet dhe me kërkesë të argumentuar prej ZKA-së, Komisioni mund të autorizojë zgjatjen e periudhës së përcaktuar në nënparagrafin e parë. Kërkesa i drejtohet Komisionit, me kopje për Autoritetin Auditues, para skadimit të asaj periudhe.

Pas skadimit të periudhës së referuar në nënparagrafin e parë, Komisioni ia përcjell zyrtarisht konkluzionet ZKA-së, me një kopje për Autoritetin Auditues, mbi bazën e informacionit të marrë në kuadrin e procedurës së verifikimit të konformitetit. Kur Komisioni vlerëson shpenzimet që parashikon të përjashtojë nga financimi i BE-së.

Nëse Komisioni propozon korrigjim financiar, ZKA-së i jepet mundësia të paraqesë një vlerësim të ndikimit financiar aktual të parregullsisë. Vlerësimi i përcillet Komisionit brenda dy muajve nga data e marrjes së propozimit të Komisionit për korrigjim financiar. Në raste të justifikuara siç duhet, Komisioni mund të bjerë dakord për të zgjatur periudhën e kthimit të përgjigjes.

- (5) ZKA-ja informon Komisionin, me një kopje për Autoritetin Auditues, për masat korrigjuese që ka ndërmarë për të garantuar respektimin e rregullave të zbatueshme dhe datën efektive të zbatimit të tyre.

- (6) Komisioni mund ta ndërpresë procedurën në çdo moment, pa pasoja financiare për Shqipërinë, nëse pret që efekti financiar i mundshëm nga mosrespektimi i konstatuar nga hulumtimi i referuar në paragrafin (1) nuk tejkalon 10 000 EURO dhe 2% të shpenzimeve përkatëse apo të shumave që do të rikuperohen.
- (7) Komisioni bën zbritjen nga financimi i BE-së prej pagesës së ndërmjetme të radhës apo prej pagesës përfundimtare. Megjithatë, Komisioni mund të vendosë një datë tjetër për zbritjet, me kërkesë të Shqipërisë apo kur e kërkon materialiteti i zbritjes.
- (8) Në zbatim të nenit 45(1) të MFKP-së, zbritjet e bëra prej Komisionit nuk i akordohen sërish programit IPARD III.
- (9) Neni 84 i MFKP-së nuk zbatohet për verifikimin e konformitetit.

NENI 52 RIKUPERIMI I FONDEVE

- (1) Rregullimet financiare dhe ripërdorimi i kontributit të BE-së ndërmerren nga ZKA-ja dhe i nënshtrohen kushteve të mëposhtme:
  - (a) kur zbulohen parregullsi, ZKA-ja e shtrin hulumtimin në të gjitha operacionet që mund të jenë prekur nga këto parregullsi;
  - (b) ZKA-ja njofton Komisionin për rregullimet përkatëse, me një kopje për Autoritetin Auditues;
  - (c) Shumat e kontributit të BE-së që anulohen dhe shumat e rikuperuara i akordohen sërish programit IPARD III sipas nenit 45(2) të MFKP -së.
- (2) Nëse llogaritë vjetore janë dërguar, siç parashikohet në nenin 48, ZKA-ja i përçjell Komisionit, me kopje për Autoritetin Auditues, një raport përmbledhës mbi procedurat e rikuperimit të ndërmarra në përgjigje të parregullsisive. Raporti duhet të paraqesë ndarjen e shumave ende të parikuperuara, sipas procedimit administrativ dhe/ose gjyqësor, si dhe sipas vitit kur parregullsia është konstatuar në rrugë administrative apo gjyqësore. Çdo interes i rikuperuar nga Shqipëria që i takon programit IPARD III në lidhje me borxhet e rikuperuara, regjistrohet në llogaritë e Shqipërisë.
- (3) Nëse Agjencia IPARD nuk arrin të rikuperojë kontributin e BE-së prej përfituesve brenda dy viteve nga regjistrimi në librin kontabël të debitorëve, ZKA-ja e rimbursion te buxheti i BE-së. Kur është e mundur, Komisioni zbret shumën e rikuperuar nga pagesa e ndërmjetme e radhës apo pagesa përfundimtare që i bën Shqipërisë. Shqipëria garanton që çdo shumë e rikuperuar të kreditohet në llogarinë IPARD në Euro brenda pesë ditë pune nga data e rikuperimit.
- (4) [Përfituesi IPA III] garanton që çdo shumë që do të rikuperohet prej përfituesve sipas nenit 51 të MFKP-së përcaktohet duke mbajtur parasysh natyrën e parregullsisë, sa e rëndë është ajo si edhe humbjen financiare që i është shkaktuar kontributit të BE-së që më pas regjistrohen në kohë në librin kontabël të debitorëve. Nëse Komisioni konstaton se regjistrimi me vonesë i borxheve ka rezultuar në fshirje të një sasive më të vogël të borxheve sipas paragrafit (3), përcakton korigjimin financiar që duhet të aplikohet në bazë të nenit 51 të kësaj Marrëveshjeje.

- (5) Kur ka qenë e mundur të ndikojnë në rikuperimin e përmendur në paragrafin (1), kur totali i kombinuar i deklaratave të shpenzimeve tejkalon kufirin prej 95%, siç parashikohet në nenin 38 (5) të kësaj Marrëveshje apo pas pagesës përfundimtare nga BE-ja për programin IPARD III është bërë, ZKA-ja duhet të kthejë shumat e rikuperuara në buxhetin e BE-së, në përputhje me procedurat e parashikuara në nenin 46 të MFKP-së.
- (6) Çdo kontribut i BE-së për programin IPARD III që nuk është rikuperuar deri në datën e mbylljes përfundimtare siç parashikon neni 48(1) e MFKP-së dhe neni 45 i kësaj Marrëveshje, fshihet nga libri kontabël i debitorëve dhe shuma përkatëse rimbursohet në buxhetin e BE-së. Kjo pagesë nuk cenon miratimin e ndonjë vendimi të mëpasshëm në zbatim të nenit 51 të kësaj Marrëveshje.

SEKSIONI VI MONITORIMI, VLERËSIMI DHE RAPORTIMI

TITULLI 1: MONITORIMI I PROGRAMIT

NENI 53 MONITORIMI I PROGRAMIT DHE TREGUESIT E PROGRAMIT

- (1) Autoriteti Menaxhues i IPARD-it dhe Komiteti Monitorues për programin IPARD III (në vijim i referuar si "Komiteti Monitorues IPARD III") monitoron efektivitetin dhe cilësinë e zbatimit të programit IPARD III. Ato i raportojnë Komitetit Monitorues të IPA dhe Komisionit mbi ecurinë e masave.
- (2) Programi monitorohet mbi bazën e indikatorëve të paraqitur në programin IPARD III.

NENI 54 KOMITETI MONITORUES IPARD III

- (1) Komiteti Monitorues IPARD III, i cili ngrihet pas miratimit të programit, kryesohet nga një përfaqësues i lartë i Shqipërisë, me të drejtë vote.
- (2) Komisioni, Autoriteti Menaxhues i IPARD-it/ Agjencia IPARD, ZKA-ja dhe KKIPA-ja marrin pjesë në punimet e Komitetit Monitorues IPARD III pa të drejtë vote.
- (3) Për qëllime të nenit 53(1) të MFKP -së, Komiteti Monitorues IPARD III shqyrton rezultatet e programit IPARD III, në veçanti arritjen e objektivave të përcaktuar për masat e ndryshme dhe ecurinë në shfrytëzimin e alokimeve financiare për këto masa. Në këtë drejtim, Autoriteti Menaxhues i IPARD garanton që i gjithë informacioni i lidhur me ecurinë e masave t'i vihet në dispozicion Komitetit Monitorues dhe KKIPA-s.
- (4) Komiteti Monitorues IPARD III shqyrton periodikisht progresin e bërë në arritjen e objektivave të përcaktuar në programin IPARD III. Për këtë qëllim, do t'i jepet në veçanti
- (a) informacion për çdo sektor apo fushë ku janë hasur vështirësi;
  - (b) informacion mbi rezultatet e verifikimeve të realizuara;
- (5) Neni 53(4)(g) i MFKP -së interpretohet për Komitetin Monitorues IPARD III në një mënyrë që Komiteti Monitorues IPARD III të shqyrtojë dhe të miratojë, kur është e

përshatshme, çdo propozim të hartuar nga Autoriteti Menaxhues i IPARD-it për ndonjë ndryshim në programin IPARD, që i dorëzohet Komisionit me një kopje për KKIPA-n dhe ZKA-në.

- (6) Pa cenuar nenin 8(4), Komiteti Monitorues IPARD III, pas konsultimit me Autoritetin Menaxhues të IPARD-it dhe Agjencinë IPARD, mund t'i propozojë Autoritetit Menaxhues të IPARD dorëzimin pranë Komisionit, me një kopje për KKIPA-n dhe ZKA-në, ndryshimet ose rishikimet e programit IPARD III, me qëllim që të garantohet arritja e objektivave të Programit dhe të përmirësohet efikasiteti i asistencës së dhënë.
- (7) Komiteti Monitorues IPARD III shqyrton dhe miraton raportet vjetore e përfundimtare të zbatimit, para se t'i dërgohen KKIPA-s për dorëzim pranë Komisionit, me një kopje për ZKA-në dhe Autoritetin Auditues.
- (8) Komiteti Monitorues IPARD III shqyrton vlerësimet e programit IPARD III të referuar në nenin 57.
- (9) Komiteti Monitorues IPARD III shqyrton dhe miraton planin me aktivitetet e vizibilitetit dhe komunikimit të përcaktuara në nenin 30, si dhe çdo përditësim të mëvonshëm të planit.
- (10) Për aktivitetet e asistencës teknike në kuadrin e programit IPARD III, merret mendimi i Komitetit Monitorues IPARD III. Ai shqyrton dhe miraton çdo vit një plan veprimi indikativ vjetor për zbatimin e aktiviteteve të asistencës teknike, së bashku me shumat indikative për qëllime informimi.
- (11) Komiteti Monitorues IPARD III vepron në përputhje me rrethanat, nëse nga programi IPARD III i kërkohet të japë mendim për ndonjë çështje.
- (12) Të gjitha dokumentet përfundimtare të mbledhjeve të Komitetit Monitorues IPARD III bëhen publike.
- (13) Komiteti Monitorues IPARD III mbledhet të paktën dy herë në 12 muaj.

NENI 55   INDIKATORËT

- (1) Progresi, efënca dhe efektiviteti i programit IPARD III, në lidhje me objektivat, matet me indikatorë që bazohen tek situata bazë dhe progresi i arritur në ekzekutimin financiar.
- (2) Programi IPARD III specifikon një numër të kufizuar indikatorësh shtesë specifike për këtë program.

TITULLI 2   VLERËSIMI

NENI 56   PARIMET PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT IPARD III

- (1) Për qëllime të nenit 55 të MFKP-së, vlerësimet synojnë të përmirësojnë cilësinë, efektivitetin dhe qëndrueshmërinë e asistencës nga fondet e BE-së, si edhe strategjinë dhe zbatimin e programit IPARD III.

- (2) Programi IPARD III i nënshtrohet kontrolleve *ex-ante* dhe *ex-post* dhe, kur Komisioni e gjykon të përshtatshme, i nënshtrohet edhe vlerësimeve të ndërmjetme që kryhen nga vlerësues të pavarur nën përgjegjësinë e Shqipërisë.
- (3) Vlerësimet vlerësojnë zbatimin e programit IPARD III drejt arritjes së objektivave të përcaktuar në nenin 16(8) të MFKP -së.
- (4) Vlerësimet shqyrtojnë shkallën e shfrytëzimit të burimeve, efektivitetin dhe efikasitetin e programimit, ndikimin e tij socio-ekonomik dhe ndikimin e tij mbi objektivat dhe prioritetet e përcaktuara. Vlerësimet shtrihen mbi qëllimet e programit IPARD III dhe synojnë të nxjerrin mësim në lidhje me politikën e zhvillimit rural. Ato identifikojnë faktorët që kontribuuan në suksesin apo dështimin e zbatimit të programit IPARD III, si edhe në qëndrueshmërinë e masave dhe identifikimin e praktikave më të mira.
- (5) Raportet e vlerësimit shpjegojnë metodologjinë e përdorur, si edhe përmbajnë një vlerësim të cilësisë së të dhënave dhe gjetjet/konstatimet.
- (6) Cilësia dhe implikimet e vlerësimeve vlerësohen nga Autoriteti Menaxhues i IPARD, Komiteti Monitorues IPARD III dhe Komisioni.
- (7) Rezultatet e vlerësimeve *ex-ante* dhe të ndërmjetme merren parasysh në ciklin e programimit dhe zbatimit.

NENI 57 VLERËSIMI EX ANTE I PROGRAMIT IPARD III

- (1) Vlerësimi *ex-ante* është pjesë e hartimit të programit IPARD III dhe synon të optimizojë shpërndarjen e burimeve buxhetore dhe të përmirësojë cilësinë e programimit. Vlerësimi identifikon dhe vlerëson nevojat afatmesme dhe afatgjata, qëllimet që duhet të arrihen, rezultatet e pritshme, objektivat sasiore, vlerën e shtuar të BE-së, masën në të cilën janë marrë parasysh objektivat sipas nenit 16(8) të MFKP-së, mësimet e nxjerra dhe cilësia e procedurave të zbatimit, monitorimit të programit, vlerësimit dhe menaxhimit financiar.
- (2) Shqipëria garanton përfshirjen e vlerësuesit *ex-ante* në procesin e përgatitjes së programit IPARD III, në përgatitjen e analizës SWOT, në hartimin e logjikës ndërhyrëse të programit dhe në caktimin e objektivave të programit.
- (3) Vlerësimi *ex-ante* kryhet nën përgjegjësinë e Shqipërisë.

NENI 58 PLANI I VLERËSIMIT PËR PROGRAMIN IPARD III

- (1) Autoriteti Menaxhues i IPARD-it, në konsultim me KKIPA-n, harton një plan vlerësimi për programin IPARD III, sipas nenit 56 të MFKP-së. Plani i vlerësimit i dorëzohet Komitetit Monitorues jo më vonë se një vit pas miratimit të programit IPARD III nga ana e Komisionit.
- (2) Autoriteti Menaxhues i IPARD-it dhe Komiteti Monitorues IPARD III e përdorin planin e vlerësimit që:

- (a) të shqyrtojnë ecurinë e programit IPARD III në lidhje me qëllimet e tij, përkundrejt rezultateve dhe, sipas rastit, indikatorëve të ndikimit;
  - (b) të përmirësojnë cilësinë e programit IPARD III dhe zbatimin e tij;
  - (c) të shqyrtojnë propozimet për ndryshime thelbësore në programin IPARD III;
  - (d) të përgatiten për vlerësimin e ndërmjetëm dhe *ex-post*.
- (3) Autoriteti Menaxhues i IPARD-it raporton çdo vit pranë Komitetit Monitorues IPARD III, me një kopje për Autoritetin Auditues, mbi rezultatet e arritura në kuadrin e planit të veprimit. Një përmbledhje e aktiviteteve bashkëngjitet në planin vjetor të referuar në nenin 61.

NENI 59 VLERËSIMI I NDËRMJETËM

- (1) Nëse Komisioni e çmon të përshtatshme, një vlerësim i ndërmjetëm kryhet në vitin e tretë pas vitit të miratimit të parë të dhënies së besimit të detyrave për zbatimin e buxhetit për programin IPARD III.
- (2) Vlerësimi i ndërmjetëm propozon masa për të përmirësuar cilësinë e programit IPARD III dhe zbatimin e tij, kur është e përshtatshme. Në veçanti, Shqipëria garanton që vlerësimi i ndërmjetëm të shqyrtojë rezultatet e para të programit IPARD III, përputhshmërinë e tyre me vlerësimin *ex-ante*, rëndësinë e synimeve dhe objektivave dhe masën në të cilën ato janë arritur. Gjithashtu, vlerëson cilësinë e monitorimit dhe zbatimit të Programit, si dhe përvojën e fituar në ngritjen e sistemit për zbatimin e programit IPARD III.
- (3) Vlerësimi i ndërmjetëm i dorëzohet Komitetit Monitorues IPARD III dhe Komisionit deri më 31 dhjetor të vitit të referuar në paragrafin (1).
- (4) Përveç vlerësimit të referuar në nenin 56(7), Komiteti Monitorues IPARD III, Autoriteti Menaxhues i IPARD dhe Komisioni marrin parasysh implikimet e vlerësimit, me qëllim rishikimin e programit IPARD III.
- (5) Në raportin e vlerësimit, Autoriteti Menaxhues i IPARD informon Komisionin për ndjekjen e rekomandimeve. Nëse Shqipëria nuk e dorëzon raportin e vlerësimit të ndërmjetëm deri në datën e referuar në paragrafin (3), zbatohet neni 39(5).

NENI 60 VLERËSIMI EX-POST

- (1) Shqipëria përgatit për programin IPARD III një vlerësim *ex-post* jo më vonë se fundi i vitit të parë pas periudhës së zbatimit të programit. Ky raport përgatitet dhe i dorëzohet Komisionit jo më vonë se fundi i atij viti.
- (2) Mbi bazën e rezultateve të vlerësimit të vënë në dispozicion dhe çështjeve të vlerësimit që lidhen me programin IPARD III, vlerësimi *ex-post* mbulon shfrytëzimin e burimeve dhe efektivitetin e efikasitetin e programit IPARD III, ndikimin e tij dhe përputhshmërinë me vlerësimin *ex-ante*. Ai mbulon faktorët që kontribuuan në suksesin apo dështimin e zbatimit,

arritjet e programit IPARD III dhe rezultatet, duke përfshirë qëndrueshmërinë e tyre. Gjithashtu, ai nxjerr konkluzione të lidhura me programin IPARD III dhe procesin e zgjerimit.

- (3) Nëse Shqipëria nuk e dorëzon raportin e vlerësimit *ex-post* deri në datën e referuar në paragrafin 1, zbatohet neni 39(5).

TITULLI 3   RAPORTIMI

NENI 61   RAPORTET VJETORE DHE PËRFUNDIMTARE TË ZBATIMIT

- (1) Deri më 30 qershor të çdo viti pas një viti të plotë kalendarik të zbatimit të programit IPARD III, Autoriteti Menaxhues i IPARD-it, pas konsultimit me Agjencinë IPARD, harton raporte vjetore mbi zbatimin e programit IPARD III gjatë vitit kalendarik pararendës, sipas nenit 62(2) të MFKP së. Raporti i parë i dorëzuar mbulon vitet kalendarike nga 2021 e në vazhdim.
- (2) Autoriteti Menaxhues i IPARD harton një raport përfundimtar mbi zbatimin e programit IPARD III. Raporti përfundimtar dorëzohet jo më vonë se 6 muaj pas datës së fundit të pranueshmërisë së shpenzimeve në kuadrin e programit IPARD III, sipas nenit 29(4) të MFKP -së.
- (3) Raportet vjetore të zbatimit mbulojnë vitin kalendarik pararendës dhe përfshijnë të dhëna në lidhje me vitin kalendarik para dhe të dhënat kumulative financiare e monitoruese për të gjithë periudhën e zbatimit të programit IPARD III, si dhe tabela monitorimi agregate. Raportet përfundimtare për zbatimin e programit IPARD III mbulojnë të gjithë periudhën e zbatimit dhe mund të përfshijnë raportin vjetor të fundit.
- (4) Raportet e referuara në paragrafët (1) dhe (2), pas shqyrtimit dhe miratimit nga komitetit monitorues i IPARD III, i dërgohen KKIPA për t'i dorëzuar në Komision, me kopjo për ZKA-në dhe Autoritetin e Auditimit.
- (5) Të gjitha raportet vjetore dhe përfundimtare përmbajnë informacionin e mëposhtëm:
- (a) çdo ndryshim në kushtet e përgjithshme që lidhen me zbatimin e programit IPARD III, në veçanti, tendencat kryesore socio-ekonomike, ndryshimet në politikat kombëtare, rajonale apo sektoriale dhe, nëse është e mundur, implikimet e tyre në përputhshmërinë ndërmjet asistencës IPARD III dhe asistencën nga instrumente të tjerë financiarë të BE-së;
- (b) progresin në zbatimin e prioritetëve dhe masave në lidhje me arritjen e objektivave të programit IPARD III, duke iu referuar të dhënave financiare, indikatorëve të përbashkët dhe atyre specifike për programin, vlerave sasiore të synuara, duke përfshirë ndryshimet në vlerën e indikatorëve të rezultateve, ku është e mundur. Të dhënat e përcjella duhet të lidhen me vlerat e treguesve për operacione plotësisht të zbatuara dhe, nëse është e mundur, të lidhen me operacione të caktuara duke pasur parasysh fazën e zbatimit. Gjithashtu, ato japin një përmbledhje të gjetjeve/konstatimeve të të gjitha vlerësimeve të programit që janë mundësuar gjatë vitit kalendarik pararendës, çdo çështje që ndikon në performancën e programit, si dhe masat e marra;

- (c) për fondet financiare të alokuara dhe shpenzimet sipas masave, si edhe një përmbledhje të aktiviteteve të realizuar në lidhje me planin e vlerësimit
- (d) masat e marra nga Autoriteti Menaxhues i IPARD, Agjencia IPARD III dhe Komiteti Monitorues IPARD III për të ndihmuar në garantimin e cilësisë dhe efektivitetit të zbatimit, në veçanti:
  - i. një përmbledhje të çdo problemi të qenësishëm të hasur gjatë zbatimit të programit IPARD III dhe masat e ndërmarra, duke përfshirë edhe rekomandimet për rregullime të bëra në zbatim të paragrafit (8);
  - ii. një përmbledhje të rezultateve të verifikimeve të kryera për çdo masë dhe të parregullsive të zbuluara;
  - iii. përdorimi i asistencës teknike;
  - iv. hapat e marrë për të përfshirë më shumë organet vendore;
  - v. hapat e marrë për të garantuar publicitetin e programit IPARD III;
  - vi. të dhënat që tregojnë se fondet e BE-së plotësojnë fondet që janë të disponueshme në Shqipëri.
- (e) hapat e marrë për të garantuar koordinimin e të gjithë asistencës së para-anëtarësimit që jep BE-ja, referuar nenit 4;
- (f) tabelat financiare që tregojnë shpenzimet e BE-së, kombëtare dhe totale për çdo masë dhe/ose sektor;
- (g) një përmbledhje të aktiviteteve të realizuara në lidhje me planin e vlerësimit, sipas nenit 58;
- (h) një përshkrim të aktiviteteve të kryera për zbatimin e planit me aktiviteteve vizibiliteti dhe komunikimi, referuar në nenin 32.

Përmbajtja dhe paraqitja e raporteve vjetore dhe përfundimtare bazohet në udhëzime të Komisionit.

- (6) Komisioni, brenda 15 ditësh pune nga data e marrjes së raportit vjetor të zbatimit, informon Shqipërinë nëse nuk është i pranueshëm; ndryshe, raporti konsiderohet i pranuar.
- (7) Komisioni informon Shqipërinë për vërejtjet e veta brenda tre muajve nga data e marrjes së raportit vjetor të zbatimit dhe brenda katër muajve nga data e marrjes së raportit përfundimtar të zbatimit. Nëse Komisioni nuk paraqet vërejtjet brenda këtyre afateve, raportet konsiderohen të pranuar.
- (8) Nëse, pas këtij shqyrtimi, Komisioni i përcjell komente Shqipërisë mbi çështje që ndikojnë në mënyrë të qenësishme në zbatimin e programit IPARD III, Shqipëria do të informojë Komisionin brenda tre muajve për masat që ka ndërmarrë në lidhje me këto komente. Nëse Komisioni, pa cënuar Vendimet që merren në zbatim të neneve 50 dhe 51, i jep rekomandime Shqipërisë që të kryejë rregullime që synojnë përmirësimin e efektivitetit të monitorimit të Programit apo të modaliteteve menaxhuese të programit IPARD III, Shqipëria më pas demonstron hapat e ndërmarrë për të përmirësuar monitorimin e programit apo modalitetet e menaxhimit, ose shpjegon përse nuk ka vepruar në këtë drejtim brenda tre

muajve nga marrja e komenteve të Komisionit. Komiteti Monitorues IPARD III vihet në dijeni për këto veprimtari.

SEKSIONI VII DISPOZITA PËRFUNDIMTARE

NENI 62

Nenet 81 deri 84 dhe 88 deri 91 të MFKP -së zbatohen *mutatis mutandis* në këtë Marrëveshje.

NENI 63 ZBATUESHMËRIA E MARRËVESHJEVE SEKTORIALE PËR IPA-N

Marrëveshjet Sektoriale të nënshkuara në kuadrin e IPA-s ndërmjet Komisionit dhe Shqipërisë mbeten të zbatueshme për asistencën e miratuar në kuadër të instrumenteve të mëparshme të para-anëtarësimit, derisa kjo asistencë të përfundojë sipas kushteve të Marrëveshjeve Sektoriale përkatëse. Megjithatë, nenet 47 deri 51 të kësaj Marrëveshjeje zbatohen në lidhje me shpenzimet në kuadrin e IPA-s, kur verifikimi financiar apo procedura e verifikimit të konformitetit ka iniciuar pas hyrjes në fuqi të Marrëveshjes.

NENI 64 FORCA MADHORE DHE RRETHANAT E JASHTËZAKONSHME

- (1) Asnjëra palë nuk është përgjegjëse për ndonjë mospërbushje të detyrimeve të saj sipas kësaj marrëveshje nëse pengohet ose vonohet në përmbushjen e këtyre detyrimeve nga një ngjarje e *forcës madhore* ose rrethana të jashtëzakonshme.
- (2) Rastet e forcës madhore ose të rrethanave të jashtëzakonshme do t'i njoftohen me shkrim Agjencisë IPARD dhe ZKA-së, me dëshmi përkatëse të pranueshme nga Agjencia IPARD dhe ZKA-ja, brenda pesëmbëdhjetë ditë pune nga data në të cilën marrësi ose personi që ka të drejtë nëpërmjet tij është në pozicion për ta bërë këtë.

NENI 65 ADRESA PËR KOMUNIKIMET

Për çdo komunikim në lidhje me këtë Marrëveshje, adresat janë si më poshtë:

- (1) Për të gjitha korrespondencat, të tjera nga ato të referuara në pikën (2):

Për Bashkimin Evropian:

Komisioni Evropian

Drejtoria e Përgjithshme për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural

Njësia për Fqinjësinë, Zgjerimin dhe Asistencën Para-Anëtarësimit

Rue de la Loi 130

BE-1049 Bruksel

Faqja e internetit: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/international-cooperation/enlargement_en

Për Shqipërinë

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
Drejtoria e Programimit dhe Monitorimit IPARD (Autoriteti Menaxhues i IPARD)
Sheshi "Skënderbej", Nr.2
AL-1001 Tiranë
Faqja e internetit: www.bujqesia.gov.al

- (2) Për korrespondencat që shërbejnë për informacionin e parashikuar në nenin 51(2) të MFKP-së, adresat janë si më poshtë:

Për Bashkimin Evropian:

Komisioni Evropian
OLAF – Zyra Evropiane kundër Mashtrimit
Drejtoria C
30, Rue Joseph II
BE – 1049 Bruksel
Faqja e internetit: http://ec.Europa.eu/anti_fraud/index_en.htm

Për Shqipërinë

Ministria e Financave dhe Ekonomisë
Drejtoria e Inspektimit Financiar Publik (AFCOS) dhe ZKA
Sheshi "Skënderbej", Nr.3
AL-1001 Tiranë
Faqja e internetit: eef.financa.gov.al

NENI 66 MOSRESPEKTIMI DHE ZGJIDHJA E MARRËVESHJES

Pa çënuar nenin 90 të MFKP-së, nëse Komisioni ka identifikuar mosrespektim të detyrimeve të kësaj Marrëveshje, Komisioni:

- (a) njofton Shqipërinë për qëllimet e veta, me argument(e), dhe
- (b) ka të drejtë, për sa i përket programit IPARD III dhe pa çënuar Vendimet e referuara në nenet 50 dhe 51:
- (i) të kryejë korrigjime financiare ndaj Shqipërisë;
  - (ii) të ndalojë transferimin e parave drejt Shqipërisë;
  - (iii) të mos marrë më angazhime financiare të reja në emër të BE-së;
  - (iv) nëse është e përshtatshme, të zgjidhë këtë Marrëveshjen me efekt nga momenti kur është zbuluar mosrespektimi i detyrimeve.

NENI 67   HYRJA NË FUQI

Kjo Marrëveshje hyn në fuqi në datën kur Pala e fundit informon palën tjetër me shkrim për miratimin e saj në përputhje me legjislacionin ose procedurën e brendshme ekzistuese të Palës.

NENI 68   NËNSHKRIMI

Kjo Marrëveshje hartohet në dy kopje në gjuhën angleze.

Nënshkruar për dhe në emër të Këshillit të Ministrave të Republikës së Shqipërisë, në Tiranë,
në datën 2022

nga Znj. Frida KRIFCA
Ministre e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Nënshkruar për dhe në emër të Komisionit European, në Bruksel, në datën.....2022

nga Z. Wolfgang BURTSCHER
Drejtor i Përgjithshëm për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural
Zyrtar Autorizues i Deleguar

SHTOJCAT

SHTOJCA 1 - FUNKSIONET KRYESORE TË SISTEMIT TË KONTROLLIT TË BRENDSHËM

Sipas përcaktimit të neneve 10(1)(c) dhe 10(2) të MFKP-së, strukturat, autoritetet dhe organet e sistemit të kontrollit të brendshëm kanë një strukturë organizative që i lejon të kryejnë funksionet kryesore në lidhje me shpenzimet e IPARD-it:

Qasja themelore për ndarjen e funksioneve dhe përgjegjësive përcaktohet në përputhje me tabelën e mëposhtme:

Funksionet e përgjithshme	Funksionet e veçanta	Struktura menaxhuese		Autoriteti Menaxhues i IPARD-it / Agjencia IPARD	
		Zyra e mbështetjes ZKA	Organi i Kontabilitetit	Agjencia IPARD	Autoriteti Menaxhues i IPARD-it
Funksioni Menaxhues	Përzgjedhja e masave				*
	Monitorimi i programit				*
	Menaxhimi i operacioneve financiare dhe llogarive IPA III		*		
	Vlerësimi				*
	Raportimi			*	*
	Koordinimi				*
Funksionet e Pagesës	Autorizimi dhe kontrolli i detyrimeve financiare			*	
	Autorizimi dhe kontrolli i pagesave		(*)	*	
	Kryerja e pagesave			*	
	Kontabiliteti për shlyerjen e detyrimeve financiare dhe pagesave		*	*	
	Menaxhimi i borxhit		*	*	
	Thesari		*		
Funksionet zbatuese	Përzgjedhja e projekteve			*	
	Publikimi			*	*
	Verifikueshmëria dhe kontrollueshmëria e masave			*	*
	Garancia për funksionimin efikas të sistemit të kontrollit të brendshëm	*			
Funksionet e Auditimit	Auditimi i brendshëm	*	*	*	

Në rast se shënohet si opsionale (*), funksioni mund të përcaktohet në varësi të masës, përgjegjësive dhe karakteristikave të tjera të veçanta të sistemeve të kontrollit të brendshëm.

Përveç rasteve kur Komisioni shprehimisht dhe qartë parashikon ndryshje, ndarjet e funksioneve dhe përgjegjësi nuk duhet të jenë në kundërshtim me qasjen themelore siç specifikohet në këtë Shtojcë.

Funksionet menaxhuese

- (a) *Përzgjedhja e masave*: qëllimi i këtij funksioni është të garantojë se në bazë të nenit 10(1)(c)(i) të MFKP-së, Autoriteti Menaxhues i IPARD-it është përgjegjës për përzgjedhjen e masave dhe publikimin e tyre duke përfshirë edhe përzgjedhjen e masave nën secilën thirrje në përputhje me nenin 8(2)(c) të kësaj Marrëveshjeje.
- (b) *Monitorimi i programit*: qëllimi i këtij funksioni është të monitorojë efektivitetin dhe cilësinë e zbatimit të programit IPARD III. Ai zbatohet duke iu referuar treguesve përkatës fizikë, mjedisorë dhe financiarë. Ai garanton gjithashtu se operacionet përzgjidhen për financim në përputhje me kriteret dhe mekanizmin e zbatueshëm për programin, dhe në përputhje me rregullat përkatëse kombëtare dhe të BE-së.
- (c) *Menaxhimi i operacioneve financiare dhe llogarive IPA III*: qëllimi i këtij funksioni është të garantojë një menaxhimin e qetë financiar, duke përfshirë regjistrimin e aktiviteteve, transferimin e fondeve dhe kryerjen e rregullimeve financiare kur është e nevojshme.
- (d) *Vlerësimi*: qëllimi i këtij funksioni është të përmirësojë cilësinë, efektivitetin dhe qëndrueshmërinë e asistencës nga fondet e Bashkimit Europian, si edhe strategjinë dhe zbatimin e programit IPARD III. Vlerësimet shqyrtojnë shkallën e shfrytëzimit të burimeve, efektivitetin dhe efikasitetin të programimit dhe ndikimin e tij social-ekonomik tek objektivat dhe prioritetet e përcaktuara dhe, si rregull i përgjithshëm, shoqërohen me kriteret dhe treguesit e arritjeve.
- (e) *Raportimi*: qëllimi i këtij funksioni është të garantojë se zbatimi i programit dhe progresi i operacioneve dhe masave të veçanta raportohet në një mënyrë e cila ndihmon për të siguruar zbatimin efektiv dhe efikas të masës, duke përdorur informacionin dhe sistemet e duhura të komunikimit.
- (f) *Koordinimi*: qëllimi i këtij funksioni është të drejtojë dhe monitorojë punën e komitetit monitorues IPARD III në përputhje me nenin 53 të MFKP-së, veçanërisht duke siguruar dokumentet e nevojshme për monitorimin e cilësisë së zbatimit të programeve.

Funksionet e pagesës

- (a) *Autorizimi dhe kontrolli i detyrimeve financiare dhe pagesave*: qëllimi i këtij funksioni është të tregojë se kërkesat për miratimin e operacioneve dhe shuma e ardhshme që do t'i paguhet përfituesit ose të deleguarit (ve) të tyre është në përputhje me marrëveshjet dhe e pranueshme për asistencën e pretenduar të BE-së, që përfshin, *ndër të tjera*, verifikimet administrative dhe, sipas rastit, verifikimet në vend, në veçanti ato në lidhje me rregullsinë dhe ligjshmërinë e shpenzimeve:
  - (i) kontrollon pranimin e kërkesave për miratim dhe kërkesën për pagesë;

- (ii) kontrollon përputhshmërinë e angazhimeve të marra, lidhur me miratimet e projektit,
- (iii) sipas rastit, kontrollon procedurat e tenderimit dhe kontraktimit dhe verifikimin e punës së kryer apo shërbimet e ofruara;
- (iv) aplikon verifikimet e nevojshme, duke përfshirë kontrollin e krijimit në mënyrë artificiale të kushteve për të përfutur pagesat.

Verifikimet mund të përfshijnë kontrollet e përzgjedhjes para-projektit, ri-matjet, kontrollet për sasinë dhe cilësinë e mallrave ose shërbimeve të ofruara, analizë apo kontroll me mostër testimi, kontrollet e para-pagesave, kontrollet e pagesave *ex-post* dhe çdo dispozitë të veçantë për zbatimin e marrëveshjeve si për rregullsinë dhe ligjshmërinë e shpenzimeve. Për të përcaktuar rregullsinë dhe ligjshmërinë, verifikimet përfshijnë, sipas rastit, ekzaminimet e një natyre teknike, të cilat mund të përfshijnë vlerësimet ekonomike financiare dhe kontrollet e një natyre specifike bujqësore, teknike ose shkencore.

- (b) *Ekzekutimi i pagesave*: qëllimi i këtij funksioni është nxjerrja e një udhëzimi për Autoritetin Menaxhues të IPARD-it/ Agjencinë IPARD, ose, në raste të përshtatshme, për zyrën e pagesave qeveritare, t'u paguajnë shumën e autorizuar përfituesit (ose të përfaqësuesit (ve) të tyre).
- (c) *Kontabiliteti për detyrimet financiare dhe pagesat*: qëllimi i këtij funksioni është regjistrimi i të gjitha detyrimeve financiare dhe pagesave në librat e ndarë të llogarive për shpenzimet e IPARD III, të cilat normalisht do të jenë në formën e një sistemi elektronik të përpunimit të të dhënave, dhe përgatitja e përmbledhjeve periodike të shpenzimeve, duke përfshirë deklaratat e shpenzimeve për Komisionin. Librat e llogarisë regjistrojnë edhe asetet e financuara nga fondet e IPARD III, në veçanti në lidhje me debitorët e pasigurt.
- (d) *Menaxhimi i borxhit*: qëllimi i këtij funksioni është funksionimi i sistemit për pranimin e të gjithë shumave për t'u paguar dhe regjistrimin në librin kontabël të debitorëve e të gjitha borxheve, duke përfshirë parregullsitë, para marrjes së tyre.
- (e) *Thesari*: qëllimi i këtij funksioni është të organizojë llogaritë bankare, kërkesat për fonde nga Komisioni, verifikimin e saktësisë së elementeve bashkë-financuese, që autorizon transferimin e fondeve IPARD III nga Komisioni tek Agjencia IPARD ose te përfituesit dhe komunikimin financiar me Komisionin, duke përfshirë aplikimet e pagesës tremujore dhe deklaratat vjetore.

Struktura organizative garanton qartë funksionin e autoritetit dhe përgjegjësisë të të gjitha niveleve operuese dhe, ndarjen e funksioneve të pagesës të referuara në pikat (a), (b) dhe (c), përgjegjësitë e të cilëve përcaktohen në një tabelë/organogramë.

Funksionet zbatuese

- (a) *Përzgjedhja e projekteve*: qëllimi i këtij funksioni është të përzgjedhë projektet në përputhje me kriteret, mekanizmat dhe rregullat që zbatohen për programin IPARD III. Në mënyrë të

veçantë, ky funksion mund të kryhet nga Autoriteti Menaxhues i IPARD për masat "Zbatimi i strategjive të zhvillimit lokal - qasja LEADER' dhe "Asistenca teknike'.

(b) *Publikimi*: qëllimi i këtij funksioni është:

- (i) të shpallë thirrjet për aplikime dhe të publikojë termat dhe kushtet për pranueshmërinë, duke përfshirë informacionin mbi detyrimet kontraktuale dhe sanksionet e mundshme në rast të mosrespektimit të këtyre detyrimeve dhe, kur është e nevojshme, të japë miratimin për të filluar punën; dhe
- (ii) të theksojë rolin e Bashkimit Evropian dhe të garantojë transparencën e asistencës së BE-së.

(c) *Verifikueshmëria dhe kontrollueshmëria e masave*: Autoriteti Menaxhues i IPARD dhe Agjencia IPARD pregatisin një vlerësim *ex-ante* të verifikueshmërisë dhe kontrollueshmërisë të masave që përfshihen në programin IPARD III, në përputhje me Aneksin A, klauzolat 6a(3)(b) dhe 6b(1)(a) të MFKP-së.

Gjithashtu Autoriteti Menaxhues i IPARD dhe Agjencia IPARD ndërmarrin vlerësimin e verifikueshmërisë dhe kontrollueshmërisë të masave gjatë zbatimit të programit IPARD III.

(d) *Garancia për funksionimin efikas të sistemit të kontrollit të brendshëm*: qëllimi i këtij funksioni është të kontrollojë vazhdimisht performancën e mirë të sistemit të kontrollit të brendshëm, duke përfshirë edhe masat e nevojshme si ndjekja e rezultateve të vlerësimit të auditimit dhe parregullsive të identifikuara.

Funksionet e auditimit

Auditimi i brendshëm: objektivi i këtij funksioni është të sigurojë se aktivitetet specifike të rregullta kryhen për të garantuar menaxhimin më të lartë nëpërmjet rishikimit të pavarur të sistemeve vartëse.

SHTOJCA 2 - KUADRI I KONTROLLIT TË BRENDSHËM

Për qëllime të shtojcës B të MFKP-së, zbatohen dispozitat e mëposhtme:

1. Mjedisi i kontrollit

Dispozitat e përgjithshme plotësuese për nenin 1 të Shtojcës B të MFKP –së:

Delegimi

Një pjesë ose të gjitha funksionet e vlerësimit, raportimit, autorizimit dhe kontrollit⁴ mund t'u delegohen organeve të tjera me kusht që të përmbushen kushtet e mëposhtme:

- (1) Të lidhet një marrëveshje me shkrim që përcakton qartë, përveç detyrave të deleguara, natyrën e informacionit dhe dokumentet mbështetëse që do t'i paraqiten subjektit delegues, si edhe afati kohor brenda të cilit duhet të dorëzohen. Marrëveshja duhet t'i mundësojë subjektit delegues pajtueshmërinë me kërkesat nga shtojca B e MFKP-së dhe kësaj shtojce. Të garantohet mjaftueshëm gjurmë auditi.

Marrëveshja garanton nga agjentët e autorizuar ose përfaqësuesit e Shqipërisë apo të BE-së aksesin në informacionet e mbajtura nga organet e deleguara dhe hetimin nga zyrtarët e aplikimeve, duke përfshirë kryerjen e kontrolleve për projektet dhe përfituesit e ndihmës, si edhe çdo informacion tjetër që u nevojitet për kryerjen e detyrave të tyre.

- (2) Strukturat, autoritetet dhe organet përkatëse të Sistemit të Menaxhimit dhe Kontrollit (në vijim të referuara si "SMK") mbeten në të gjitha rastet përgjegjëse për menaxhimin efikas dhe të shëndoshë të asistencës IPARD në fjalë. "SMK" është plotësisht përgjegjës për ligjshmërinë dhe rregullsinë e transaksioneve përkatëse, duke përfshirë mbrojtjen e interesave financiare të BE-së.
- (3) Të përcaktohen qartë përgjegjësitë dhe detyrimet e organit tjetër, veçanërisht në lidhje me kontrollin dhe verifikimin e pajtueshmërisë me marrëveshjet dhe udhëzimet përkatëse.
- (4) Strukturat, autoritetet dhe organet përkatëse të "SMK"-së garantojnë se organi tjetër ka sisteme efektive për të siguruar përmbushjen e detyrave të tij në mënyrë të kënaqshme.
- (5) Organi u konfirmon në mënyrë të qartë strukturave, autoriteteve dhe organeve përkatëse të "SMK"-së se ai në fakt i përmbush detyrat e tij dhe përshkruan mjetet e përdorura.
- (6) Strukturat, autoritetet dhe organet përkatëse të "SMK"-së rishikojnë rregullisht detyrat e deleguara për të vërtetuar se puna e kryer është e një standardi të kënaqshëm dhe në pajtim me marrëveshjet.
- (7) Autoriteti i Auditimit raporton për funksionet e deleguara si të ishin menaxhuar nga vetë subjekti delegues.

---

⁴ Në asnjë rast nuk duhet të delegohen funksionet e ekzekutimit të pagesës, si edhe të kontabilitetit të detyrimeve financiare të pagesës.

Kushtet e përcaktuara në pikat (1), (2), (3) dhe (5) zbatohen *mutatis mutandis* (me ndryshimet e nevojshme që janë bërë) në rastet kur funksionet e subjektit delegues kryhen nga një organ tjetër si pjesë e detyrave të tij të rregullta në bazë të legjislacionit kombëtar.

Dispozitat specifike plotësuese për nenin 1 të Shtojcës B të MFKP -së

Referenca bëhet për Seksionin I të Shtojcës B të MFKP-së.

Për qëllime të pikës 4.2 Zhvillimi Profesional të Seksionit I të Shtojcës B të MFKP-së, është i nevojshëm trajnimi i stafit në të gjitha nivelet operuese duke përfshirë ndërgjegjësimin dhe parandalimin e mashtrimit.

Për qëllime të pikës 4.4. Planifikimi i vazhdimësisë dhe rregullimi i zëvendësimit, i Seksionit I të Aneksit B të MFKP-së, përshkrimet e punës përfshijnë vendosjen e kufijve financiarë të detyrimeve dhe pagesave për autoritetin e punëmbajtësit.

2. Vlerësimi i riskut

[Nuk ka dispozita plotësuese]

3. Aktivitetet e kontrollit

Dispozitat e përgjithshme plotësuese për Seksionin 3 të Shtojcës B të MFKP -së

Garantimi i një kontrolli të brendshëm të qëndrueshëm kërkon procedurat e mëposhtme:

A. Procedurat për autorizimin e aplikimeve dhe kërkesë-pagesën:

- (1) Strukturat, autoritetet dhe organet përkatëse të "SMK"-së përcaktojnë procedurat e detajuara për marrjen, regjistrimin dhe përpunimin e kërkesave për miratimin e projektit, kërkesë-pagesat dhe faturat duke përfshirë një përshkrim të të gjitha dokumenteve që do të përdoren.
- (2) Çdo zyrtar përgjegjës për autorizimin ka në dispozicion të tij/saj një listë të detajuar të verifikimeve që do të kryhen, dhe vërteton në dokumentet mbështetëse të kërkesë-pagesës se këto verifikime janë kryer. Ky vërtetim mund të bëhet me mjete elektronike. Do të ketë dëshmi të rishikimit sistematik të punës nga një anëtar i lartë i stafit. Analiza e projektit udhëhiqet nga parimet e menaxhimit të qëndrueshëm financiar.
- (3) Një kërkesë-pagesë autorizohet për t'u paguar vetëm pasi të jenë kryer verifikimet e mjaftueshme për të garantuar pajtueshmërinë me marrëveshjet. Këto verifikime përfshijnë verifikimet e kërkuara nga rregullorja për përcaktimin e masës specifike në kuadër të së cilës kërkohet ndihma, si edhe ato të kërkuara sipas nenit 51 të MFKP-së për të parandaluar dhe zbuluar parregullsitë dhe mashtrimin, veçanërisht lidhur me rreziqet e vërejtura.
- (4) Niveli drejtues informohet në nivelin e duhur rregullisht dhe në kohë për rezultatet e verifikimeve të kryera administrative dhe në vend, në mënyrë që mjaftueshmëria e këtyre

verifikimeve të mund të merret gjithmonë parasysh përpara ekzekutimit të një kërkesë për pagesë.

- (5) Verifikimi administrativ i kryer detajohet në një listë kontrolli (shih (2) që shoqëron çdo kërkesë-pagesë apo grupin e kërkesë-pagesave). Lista kontrollit shoqërohet me një vërtetim për pranueshmërinë e kërkesë-pagesave të miratuara dhe natyrën, qëllimin dhe afatet e punës së kryer. Përveç kësaj, garantohet se kriteret për dhënien e ndihmës, përfshirë kontraktimin, janë respektuar dhe se të gjitha rregullat e zbatueshme kombëtare dhe të Bashkimit Europian, duke përfshirë edhe ato në lidhje me programin e zhvillimit rural, janë përmbushur. Verifikimi i kryer në vend detajohet në një raport në përputhje me nenin 15 ose nenin 23 të kësaj marrëveshjeje.

Nëse ndonjë verifikim administrativ ose verifikim në vend nuk është i plotë, por është kryer në bazë të një modeli të kërkesë-pagesave, atëherë identifikohen kërkesë-pagesat e përzgjedhura, përshkruhet metoda e marrjes së modeleve, rezultatet e të gjitha inspektimeve dhe masat e marra në lidhje me mospërputhjet dhe parregullsitë e raportuara. Dokumentet mbështetëse duhet të jenë të mjaftueshme për të garantuar se janë kryer të gjitha verifikimet e kërkuara për pranueshmërinë e kërkesë-pagesave të autorizuara.

- (6) Kur dokumentet (në letër ose në formë elektronike) në lidhje me kërkesë-pagesat e autorizuara dhe verifikimet e kryera mbahen nga organet e tjera, të dy organet dhe strukturat përkatëse krijojnë procedura për të garantuar se vendndodhja e këtyre dokumenteve përkatëse me pagesat specifike është e regjistruar.
- (7) Aplikimet nga përfituesit përpunohen në kohën e duhur.
- (8) Kriteret për vlerësimin e aplikimeve dhe renditja e tyre sipas prioritetit përcaktohen dhe dokumentohen në mënyrë të qartë.

B. Procedurat për pagesën

- (1) Strukturat, autoritetet dhe organet përkatëse të "SMK"-së, siç përcaktohet në nenin 10(1) dhe (2) të MFKP-së miratojnë procedurat e nevojshme për të garantuar se autoritetet kombëtare mund të përmbushin detyrimet e tyre kontraktuale pavarësisht vonesave apo ndërprerjeve të financimit nga Komisioni.
- (2) Autoritetet kombëtare miratojnë procedurat e nevojshme për të garantuar se pagesat janë bërë vetëm tek llogaritë bankare që u përkasin përfituesve ose të deleguarve të tyre. Pagesa bëhet nga banka e agjencisë IPARD, ose, sipas rastit, zyra e pagesave qeveritare, brenda pesë ditësh pune nga data e debitimit kundrejt llogarisë në Euro të IPARD. Procedurat miratohen për të siguruar se të gjitha pagesat për të cilat nuk është kryer transferi nuk deklarohen për rimbursim. Nëse këto pagesa janë deklaruar tashmë, ato duhet t'i ri-kreditohen Fondit nëpërmjet deklaratave të ardhshme mujore/tremujore, ose në llogaritë vjetore jo më vonë se koha e specifikuar. Pagesat bëhen me anë të një transferi në llogarinë bankare në emër të përfituesit. Miratimi i zyrtarit autorizues dhe/ose mbikëqyrësit të tij/saj mund të bëhet në mënyrë elektronike, me kusht që të jetë i siguruar niveli i duhur i sigurisë për këto mjete, dhe identiteti i nënshkruesit të përfshihet në dosjen elektronike

C. Procedurat për kontabilitetin financiar

- (1) Strukturat, autoritetet dhe organet përkatëse të "SMK"-së miratojnë procedura të plota dhe transparente të kontabilitetit financiar duke ndjekur parimet e kontabilitetit të pranuar ndërkombëtarisht dhe çdo udhëzim tjetër të zbatueshëm. Procedurat e kontabilitetit financiar garantojnë se deklaratat tremujore dhe vjetore janë të plota, të sakta dhe të bëra në kohën e duhur, dhe se është zbuluar dhe korrigjuar çdo gabim ose pakujdesi, veçanërisht nëpërmjet verifikimeve dhe rakordimeve të kryera në intervale të rregullta. Të sigurohet gjurmë auditi për çdo element që hyn në sistemet e kontabilitetit.
- (2) Procedurat e kontabilitetit të autoriteteve kombëtare garantojnë se sistemi i kontabilitetit mund të paraqesë, në Euro dhe monedhë kombëtare, koston totale, shpenzimet e kryera, pagesat e pjeshme dhe pagesat e bilancit për çdo projekt, kontratë ose masë. Të përcaktohen afatet për anulimin e detyrimeve financiare kur puna nuk është përfunduar brenda një afati të rënë dakord. Këto anulime duhet të regjistrohen siç duhet në sistemet e kontabilitetit.

D. Procedurat për parapagimet dhe garancitë (nëse është e zbatueshme)

Parapagimet kualifikohen si shpenzime të pranueshme deri në 50 % të ndihmës publike në lidhje me projektin dhe i nënshtrohen krijimit të një garancie bankare apo një garancie ekuivalente që që korespondon me 110% të shumës së parapaguar. Parapagesat nuk mund të paguhen në kombinim me parafinancimin siç parashikohet në nenin 11(3)(a).

Procedurat miratohen për të garantuar që:

- (1) Pagesat e parapagimeve identifikohen veçmas në regjistrat e kontabilitetit ose regjistrat plotësues.
- (2) Garancitë merren vetëm nga institucionet financiare që janë miratuar nga autoritetet përkatëse dhe mbeten të vlefshme deri sa të merren ose të kërkohen, me kërkesën e thjeshtë të agjencisë IPARD.
- (3) Parapagimet merren brenda afateve të parashikuara, ndërsa atyre që u ka kaluar afati i marrjes identifikohen menjëherë dhe kërkohen garancitë.

Parapagimet, për masën 9 'ndihmë teknike' kualifikohen si shpenzime të pranueshme deri në 90% të ndihmës publike në lidhje me operacionin dhe nuk i nënshtrohen vendosjes së një garancie bankare ose garancie ekuivalente.

E. Procedurat për borxhet

Të gjitha kërkesat e parashikuara në Seksionet A deri në D zbatohen *mutatis mutandis* për garancitë, pagesat e rimbursuara, të ardhurat e caktuara etj., të cilat agjencia IPARD i mbledh në emër të programit IPARD III. Agjencia IPARD ngrre një sistem për pranimin e të gjitha shumave për t'u paguar dhe për regjistrimin e të gjitha borxheve në një libër të vetëm kontabël të debitorit para vërtetimit të tyre. Libri kontabël i debitorit kontrollohet në intervale të rregullta dhe merren masa për të mbledhur borxhet që janë vonuar.

F. Gjurma e auditit

Informacioni në lidhje me evidencat dokumentuese të autorizimit, kontabilitetit, pagesës së kërkesë-pagesave dhe trajtimi i parapagimeve, letrave me vlerë dhe borxheve do të jetë në dispozicion për të siguruar në çdo kohë gjurmë auditit mjaftueshëm të hollësishëm.

Niveli drejtues duhet të informohet në nivelin e duhur rregullisht dhe në kohë për rezultatet e verifikimeve të kryera, në mënyrë që mjaftueshmëria e këtyre verifikimeve të mund të merret gjithmonë parasysh përpara ekzekutimit të një kërkesë për pagesë.

Për këto qëllime, strukturat, autoritetet dhe organet përkatëse të "SMK"-së krijojnë procedura të nevojshme për të siguruar mbajtjen e të gjitha dokumenteve që kërkohen për të garantuar gjurmë të mjaftueshme auditit.

Dispozitat specifike plotësuese për Seksionin 3 të Shtojcës B të MFKP-së

Referenca bëhet për Seksionin 3 të Shtojcës B të MFKP-së.

(b) 11. Organizata përzgjedh dhe zhvillon aktivitete kontrolli të përgjithshme për teknologjinë për të mbështetur arritjen e objektivave.

Për qëllimet e pikës 11 të Seksionit 3 të Shtojcës B të MFKP-së, siguria e sistemeve të informacionit bazohet në kriteret e përcaktuara në një version të zbatueshëm në vitin financiar në fjalë të standardit të mëposhtëm:

Organizata Ndërkombëtare e Standardeve 27002: Kodi i Praktikës për Kontrollin e Sigurisë së Informacionit (ISO) ose i barasvlefshëm.

4. Informimi dhe komunikimi

Dispozitat specifike plotësuese për Seksionin 4 të Shtojcës B të MFKP-së

Referenca bëhet për Seksionin 4 të Shtojcës B të MFKP-së.

15.1. Komunikimi i jashtëm

Për qëllime të pikës 15.1 të Seksionit 4 të shtojcës B të MFKP-së, zbatohen dispozitat e mëposhtme:

- (i) çdo ndryshim tek marrëveshjet, duke përfshirë normat e ndihmës të zbatueshme ose termat dhe kushtet, duhet të regjistrohet, dhe udhëzimet, bazat e të dhënave e listat e kontrollit duhet të përditësohen rregullisht në kohën e duhur;
- (ii) të gjitha ndryshimet e konsiderueshme në SMK pas akreditimit dhe ngarkimit të tyre me zbatimin e buxhetit i paraqiten autoritetit/autoriteteve kompetente kombëtar/e dhe Komisionit, me kopje për Autoritetin e Auditimit, për shqyrtim dhe miratim para zbatimit të tyre.

5. Aktivitet e monitorimit

Dispozitat specifike plotësuese për Seksionin 5 të Shtojcës B të MFKP-së

Referenca bëhet për Seksionin 5 të Shtojcës B të MFKP-së.

16. Organizata përzgjedh, zhvillon dhe kryen vlerësime të vazhdueshme ose specifike për të siguruar nëse elementët e kontrollit të brendshëm ekzistojnë dhe funksionojnë.

Për qëllime të pikës 16 të Seksionit 5 të shtojcës B të MFKP -së, zbatohen dispozitat e mëposhtme:

- (i) operacionet e përditshme dhe aktivitetet e kontrollit të autoriteteve kombëtare monitorohen në të gjitha nivelet mbi një bazë të vazhdueshme për të siguruar gjurmë auditi mjaftueshëm të hollësishëm.;
- (ii) monitorimi i shërbimeve teknike dhe organeve deleguese përgjegjëse për kryerjen e verifikimeve dhe funksioneve të tjera për të garantuar zbatimin e duhur të rregulloreve, udhëzimeve dhe procedurave;
- (iii) procedurat e monitorimit për parandalimin dhe zbulimin e mashtrimit dhe parregullsive veçanërisht lidhur me ato fusha të shpenzimeve nën kompetencën e agjencisë IPARD të cilat janë të ekspozuara ndaj një rreziku të konsiderueshëm të mashtrimit ose parregullsive të tjera serioze.

Shërbimi i kontrollit të brendshëm është i pavarur nga departamentet e tjera të autoriteteve kombëtare, dhe i raporton drejtpërdrejt drejtorit të subjektit. Shërbimi i kontrollit të brendshëm verifikon se procedurat e miratuara nga subjekti janë të përshtatshme për të garantuar pajtueshmërinë me rregullat e Bashkimit Europian, dhe se llogaritë janë të sakta, të plota dhe në kohë. Verifikimet mund të kufizohen për masat e përzgjedhura dhe modelet e transaksioneve, me kusht që një plan auditimi t'u japë garanci për një periudhë jo më shumë se pesë vjet të gjitha zonave të rëndësishme, përfshirë edhe departamentet përgjegjëse për autorizim. Puna e shërbimit të kontrollit të brendshëm kryhet në përputhje me standardet e pranuar ndërkombëtarisht, regjistrohet në dokumentet e punës dhe rezulton në raportet dhe rekomandimet e drejtuara për nivelin e lartë të agjencisë.

SHTOJCA 3 - DOKUMENTET E KËRKUARA PËR APLIKIMIN E MARRJES SË BESIMIT TË DETYRAVE TË ZBATIMIT TË BUXHETIT

Kjo shtojcë i ofron subjekteve dokumentet e kërkuara për aplikimin e marrjes së besimit të detyrave të zbatimit të buxhetit.

Shqipëria garanton:

- (a) kërkesën e nënshkruar për marrjen e besimit në formë shkresore dhe në format elektronik, dhe
- (b) dokumentet e rekomanduara në këtë Shtojcë dhe të gjitha dokumentet e tjera përkatëse mbështetëse vetëm në format elektronik, me mbështetje fizike (CD/DVD/USB ose me mjete të tjera të ngjashme që përdoren zakonisht).

Nr.	Evidencat/Dëshmitë
1	Përcaktimi zyrtar ligjor, konfirmimi i gatishmërisë dhe procedurave
1.1	Përcaktimi zyrtar ligjor i KKIPA-s, ZKA-së dhe AA-së.
1.2	Konfirmimi i gatishmërisë së KKIPA-s, ZKA-së dhe AA-së.
1.3	Procedurat me anë të të cilave zbatohen funksionet kryesore të KKIPA-s Komisioni nxjerr udhëzime dhe sqarime të mëtejshme në lidhje me dokumentet e kërkuara, formatin dhe nivelin e tyre të detajuar.
1.4	Procedurat me anë të të cilave zbatohen funksionet kryesore të ZKA-së Komisioni nxjerr udhëzime dhe sqarime të mëtejshme në lidhje me dokumentet e kërkuara, formatin dhe nivelin e tyre të detajuar.
1.5	Procedurat me anë të të cilave zbatohen funksionet kryesore të AA-së Komisioni nxjerr udhëzime dhe sqarime të mëtejshme në lidhje me dokumentet e kërkuara, formatin dhe nivelin e tyre të detajuar.
1.6	Raportet e vetë-vlerësimit për të gjithë sistemin e menaxhimit dhe kontrollit të subjekteve të përgatitura nga audituesit e brendshëm.
1.7	Mbështetje opinionit dhe raportit të adutimit për strukturën menaxhuese dhe Autoritetin Menaxhues të IPARD/Agjencinë IPARD të hartuar nga një auditues i jashtëm i pavarur nga strukturat dhe autoritetet sipas nenit 10(1) dhe (2) të MFKP-së dhe të bazohen në shqyrtimet e kryera sipas standardeve të auditimit të pranura ndërkombëtarisht. Kjo pikë nuk zbatohet për masat e programit tashmë të besuara për të cilat ZKA-ja mund të bazohet në rezultatet e vlerësimit të mëparshëm <i>ex-ante</i> të kryer në lidhje me një marrje besimi në përputhje me Rregulloren (BE) Nr. 231/2014 ose një marrëveshje të mëparshme financimi.
2.	STRUKTURA MENAXHUESE
2.1	Konfirmim me shkrim nga ZKA-ja se struktura menaxhuese plotëson kërkesat për tu ngarkuar me detyrat e zbatimit të buxhetit.
2.2	Emri dhe statuti i strukturave, organeve dhe autoriteteve në fjalë (zyra mbështetëse e ZKA-së, Organi i Kontabilitetit), përfshirë kopje të përcaktimit ligjor në nivel ministror.
2.3	Përshkrimi: – përgjegjësitë i jepen zyrës mbështetëse të ZKA-së dhe Organit të Kontabilitetit;

	<ul style="list-style-type: none"> – ndarja e përgjegjësive midis departamenteve të tyre; – marrëdhënie e strukturës menaxhuese me organet e tjera, publike ose private, të cilat gjithashtu mbajnë përgjegjësi për ekzekutimin e masave nën të cilat ajo ngarkon shpenzimet për programin IPARD III; – kërkesat administrative, kontabël dhe të kontrollit të brendshëm sipas të cilave bëhen pagesat në lidhje me zbatimin e programit IPARD III.
2.4	<p>Procedurat me anë të të cilave zbatohen funksionet kryesore të zyrës mbështetëse të ZKA-së</p> <p>Komisioni nxjerr udhëzime dhe sqarime të mëtejshme në lidhje me dokumentet e kërkuara, formatin dhe nivelin e tyre të detajuar</p>
2.5	<p>Procedurat me anë të të cilave zbatohen funksionet kryesore të Organit të Kontabilitetit</p> <p>Komisioni nxjerr udhëzime dhe sqarime të mëtejshme në lidhje me dokumentet e kërkuara, formatin dhe nivelin e tyre të detajuar</p>
3	AUTORITETI MENAXHUES I IPARD-it / AGJENCIA IPARD
3.1	Kërkesë me shkrim nga ZKA-ja se Autoriteti Menaxhues i IPARD-it/ Agjencia IPARD plotëson kërkesat për të marrë besimin e detyrave të zbatimit të buxhetit.
3.2	Emri dhe statuti i organeve që përbëjnë organet përbërëse të Autoritetit Menaxhues të IPARD-it/ Agjencia IPARD (Agjencia IPARD, Autoriteti Menaxhues i IPARD-it, dhe çdo organ tjetër i deleguar sipas rastit), përfshirë kopjet e përcaktimit zyrtar ligjor në nivel ministror.
3.3	<p>Përshkrimi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – përgjegjësitet i jepen Agjencisë IPARD dhe Autoritetit Menaxhues të IPARD-it (përfshirë edhe organet e tyre të deleguara, nëse është e zbatueshme); – ndarja e përgjegjësive midis departamenteve të tyre; – marrëdhënia e Autoritetit Menaxhues të IPARD-it/Agjencisë IPARD me organet e tjera, publike ose private, të cilat gjithashtu mbajnë përgjegjësi për ekzekutimin e masave nën të cilat ajo ngarkon shpenzimet për programin IPARD III; – kërkesat administrative, kontabël dhe të kontrollit të brendshëm sipas të cilave bëhen pagesat në lidhje me zbatimin e programit IPARD III; – marrëveshje me shkrim ndërmjet organeve në sistem, përfshirë memorandumit e mirëkuptimit ose protokollet e nënshkruara edhe me organe të tjera të deleguara ose teknike; – gjithashtu, duhet të përfshihet informacion mbi mënyrën se si do të mbikëqyren funksionet e deleguara.
3.4	<p>Procedurat me anë të të cilave zbatohen funksionet kryesore të Agjencisë IPARD</p> <p>Komisioni nxjerr udhëzime dhe sqarime të mëtejshme në lidhje me dokumentet e kërkuara, formatin dhe nivelin e tyre të detajuar</p>
3.5	<p>Procedurat me anë të të cilave zbatohen funksionet kryesore të AM-së</p> <p>Komisioni nxjerr udhëzime dhe sqarime të mëtejshme në lidhje me dokumentet e kërkuara, formatin dhe nivelin e tyre të detajuar</p>

Kërkesat e paraqitura më sipër duhet të konsiderohen si informuese dhe jo kufizuese. Përgjegjësia për garantimin e të gjithë dokumentacionit të nevojshëm në funksion të kërkesës për besimin e detyrave të zbatimit të buxhetit mbetet kryesisht tek autoritetet kombëtare.

Shërbimet e Komisionit mund të kërkojnë dokumentacion shtesë para ose gjatë zbatimit të detyrave të tyre.

SHTOJCA 4 - RREGULLAT PËR PROGRAMIMIN

Intensiteti i ndihmës, norma e kontributit të BE-së dhe pranueshmëria e programeve të zhvillimit rural IPA 2021-2027

1. Përkufizime

Për qëllime të kësaj Shtojce, zbatohen përkufizimet e mëposhtme:

- “*standardet e BE-së*” nënkupton standardet e përcaktuara nga Bashkimi Europian në fushat e mbrojtjes së mjedisit, shëndetit publik, shëndetit të bimëve dhe kafshëve, mirëqenies së kafshëve dhe sigurisë në punë;
- “*zonat malore*” nënkupton zonat e përmendura në nenin 32 (2) të Rregullores (BE) Nr. 1305/2013;
- “*fermer i ri*” nënkupton një fermer nën 40 vjeç në kohën e dorëzimit të aplikimit, i cili zotëron kompetenca dhe aftësi profesionale të mjaftueshme;
- “*Investime kolektive*” nënkupton investime nga organizata prodhuese të njohura zyrtarisht në:
  - përdorimin e përbashkët të makinerive, pajisjeve dhe infrastruktura të tjera për prodhimin dhe përpunimin e produkteve bujqësore në përputhje me standardet e BE-së ose cilësinë e produktit (shihni Shtojcën II për detaje të mëtejshme);
  - krijimin dhe zhvillimin e furnizimeve zinxhir dhe tregjeve lokale;
- “*Zinxhir i shkurtër i vlerës*” është “një zinxhir furnizimi që përfshin një numër të kufizuar operatorësh ekonomikë, të angazhuar ndaj bashkëpunimit, zhvillimit ekonomik lokal dhe marrëdhënieve të ngushta gjeografike dhe sociale ndërmjet prodhuesve, përpunuesve dhe konsumatorëve” (neni 2 i Rregullores (BE) Nr. 1305/2013). Gjithashtu, mbështetja për krijimin dhe zhvillimin e zinxhirëve të shkurtër të furnizimit ... do të mbulojë vetëm zinxhirët e furnizimit që përfshijnë jo më shumë se një ndërmjetës midis fermerit dhe konsumatorit;
- Investimet e “*tipit ekonomi rrethore*”, nënkupton investime në ndryshimin e strukturës të modelit konvencional të biznesit në prodhim, si: ripërdorimi dhe efikasiteti i përdorimit të ujit, reduktimi dhe ripërdorimi i mbetjeve dhe përdorimi i nënprodukteve, zëvendësimi i ambalazheve për një përdorim, ambalazhe të ripërdorshme, të riciklueshme ose të biodegradueshme dhe plastikë (shtresa humusi) të biodegradueshme ;
- “*Fatkeqësi natyrore*”, nënkupton një ngjarje natyrore të një natyre biotike ose abiotike që çon në shqetësime të konsiderueshme në sistemet e prodhimit bujqësor ose në strukturat pyjore, duke shkaktuar dëme të konsiderueshme ekonomike në sektorët e bujqësisë ose pylltarisë;
- “*Fermer organik*” nënkupton një përfitues të certifikuar si fermer organik sipas skemës së certifikimit të pranuar në nivel kombëtar;
- “*Rrezik i pafavorshëm*” nënkupton rrezikun e joefikasitetit në financimin publik. Kjo do të thotë që përfituesit marrin subvencione për projekte që do të ishin realizuar edhe pa subvencionim;

- "Kosto operative" duhet të kuptohen si shpenzimet e vazhdueshme të shkaktuara nga drejtimi i përditshëm normal të një biznesi që përfshijnë si shpenzimet e përgjithshme, ashtu edhe kostot e mallrave të shitura.

2. Programi IPARD III

Secili program përfshin:

- (a) përshkrimin e situatës aktuale, analizën SWOT dhe identifikimin e nevojave, duke siguruar një përshkrim sasior të gjendjes aktuale që tregon pabarazitë, mangësitë dhe potencialin për zhvillim;
- (b) analizën SWOT (pikat e forta, dobësitë, mundësitë dhe rreziqet) të fokusuar në disa fusha specifike;
- (c) përmbledhje të rezultateve kryesore të ndërhyrjes së mëparshme nga fondet kombëtare, asistenca e BE-së ose asistenca shumëpalëshe;
- (d) përshkrim të strategjisë ekzistuese kombëtare të zhvillimit rural, duke përfshirë përafrimin e masave të përzgjedhura dhe kriteret e përzgjedhjes me elementët kryesorë të Marrëveshjes së Gjellbër të BE-së dhe Axtendës së Gjellbër për Ballkanin Perëndimor;
- (e) tabelë indikative të përgjithshme financiare;
- (f) përshkrim të secilës prej masave të përzgjedhura, duke përfshirë standardet kombëtare minimale, legjislacionin kombëtar të përshtatshëm për programin, dëshmi të synimeve, konfirmim se është siguruar verifikueshmëria dhe kontrolli i masave;
- (g) përshkrim të rrjetit ekzistues dhe/ose të planifikuar kombëtar të zhvillimit rural;
- (h) informacion për komplementaritetin e IPARD-it me masat e financuara nga burime të tjera (kombëtare ose ndërkombëtare);
- (i) përshkrim të strukturave kryesore IPARD, përfshirë monitorimin dhe vlerësimin;
- (j) përshkrim të strukturës së menaxhimit dhe të kontrollit;
- (k) përshkrim të rezultateve të konsultimeve për programimin dhe dispozitat që përfshijnë autoritetet dhe organet përkatëse, si edhe partnerët e duhur ekonomikë, socialë dhe mjedisorë;
- (l) rezultatet dhe rekomandimet e vlerësimit *ex-ante* të programit;
- (m) përshkrim të veprimeve të parashikuara në kuadrin e publicitetit, vizibilitetit dhe transparencës në përputhje me legjislacionin e IPA-s, për të informuar përfituesit potencialë, organizatat profesionale, partnerët ekonomikë, socialë dhe mjedisorë, organet e përfshira në nxitjen e barazisë midis burrave dhe grave dhe OJQ-të në lidhje me mundësitë e ofruara nga programi dhe rregullat për të pasur akses në financim;
- (n) përshkrim të dispozitave lidhur me barazinë midis burrave dhe grave dhe mosdiskriminimin e promovuar në faza të ndryshme të programit (të projektimit, zbatimit, monitorimit dhe vlerësimit);
- (o) përshkrim të veprimeve të ndërmarra për të siguruar disponueshmërinë e kapacitetit të mjaftueshëm teknik dhe këshillimor për zbatimin e duhur të programit.

Të respektohen udhëzimet e mëtejshme për përgatitjen dhe zbatimin e programit, të ofruara nga Komisioni.

3. Intensiteti i ndihmës

Shpenzimi publik në parim nuk e kalon tavanin prej 50% të kostos totale të pranueshme të investimit, me përjashtimet e mëposhtme:

(a) 60% për investime:

- në aktivet fizike të fermave bujqësore;
- në diversifikimin e fermave dhe zhvillimin e biznesit.

(b) 65% për investime në aktivet fizike të fermave bujqësore në zonat malore.

(c) 70% për:

- investimet e bëra nga fermerët e rinj dhe/ose fermerët organikë në aktivet fizike të fermave bujqësore dhe në diversifikimin e fermave dhe zhvillimin e biznesit
- investime kolektive.

Një shtesë prej 10% mund të jepet për:

- investime në lidhje me menaxhimin e rrjedhjeve dhe mbetjeve, energjinë e rinovueshme dhe investime të tipit të ekonomisë rrethore;

Për llojet e mësipërme të investimeve, intensiteti kumulativ i ndihmës nuk mund të kalojë 75%, me përjashtim të investimeve jo-produktive, në masën 1, ku intensiteti i ndihmës mund të jetë deri në 85%.

(d) 100% për investime në mbështetje të:

- infrastrukturës publike rurale, investimeve joproduktive për objektivat agro-mjedisore-klimatike, alokimeve agro-mjedisore-klimatike dhe bujqësinë organike dhe ngritjes dhe mbrojtjes së pyjeve,
- aktivitetet e financuara nga masa e asistencës teknike.

Shumat fikse të mbështetjes për t'u paguar përcaktohen dhe justifikohen individualisht sipas masave të mëposhtme:

- ngritja e grupeve të prodhuesve,
- masa agro-mjedisore-klimatike dhe bujqësia organike,
- zbatimi i strategjive të zhvillimit lokal - Qasja LEADER,
- përmirësimi i aftësive dhe kompetencave,
- shërbime këshillimore,
- ngritja dhe mbrojtja e pyjeve.

4. Normat e kontributit të BE-së

Përfituesi IPARD III vendos normën e kontributit të BE-së, e cila nuk duhet të kalojë 75% të shpenzimeve publike.

Megjithatë, për masat e mëposhtme dhe në rastin e projekteve investuese të kryera në rajone ku Komisioni përcakton se kanë ndodhur fatkeqësi të jashtëzakonshme natyrore, norma e kontributit të BE-së nuk tejkalon 85% të shpenzimeve publike për:

- bujqësi agro-mjedisore-klimatike dhe bujqësi organike,
- ngritjen dhe mbrojtjen e pyjeve,
- asistencë teknike,
- përmirësimin e aftësive dhe kompetencave,
- shërbime këshillimore.

Norma e kontributit të BE-së nuk duhet të kalojë 90% të shpenzimeve publike për "zbatimin e strategjive të zhvillimit lokal - qasja LEADER".

5. Pranueshmëria

Janë të zbatueshme për masa të ndryshme sa më poshtë vijon:

Masa 1 – Investime në aktivet fizike të fermave bujqësore

Përfituesit

Përfituesit e kësaj mase janë fermerët ose grupet e fermerëve, qofshin persona fizikë ose juridikë dhe persona të tjerë juridikë bujqësorë (ndërmarrje private bujqësore, mikro, të vogla dhe të mesme⁵), organizata prodhuese (p.sh. kooperativa, shoqata) etj) përgjegjëse për kryerjen dhe financimin e investimeve në fermat bujqësore (siç përcaktohet nga ligji kombëtar i vendit përfitues dhe i përfshirë në regjistrin kombëtar të fermave).

Kur përfituesi nuk është pronar i njësisë ku kryhet investimi, ndërmjet palëve të interesuara duhet të nënshkruhet një kontratë e cila përfshin dispozita që lejojnë efektet strukturore të projektit gjatë të paktën 5 viteve pas përfundimit të tij.

Të gjithë marrësit duhet të përfshihen në regjistrin përkatës kombëtar (fermë/biznes).

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë

Lloji i pronave të pranueshme

Meqenëse rregullat e BE-së nuk përcaktojnë kushte/kufizime specifike për madhësinë e pronave të pranueshme (si madhësia minimale ashtu edhe maksimale, veçanërisht duke synuar fermat mikro dhe të mesme), autoritetet kombëtare duhet të identifikojnë kushtet e duhura në program. Këto kushte duhet të jenë në koherencë me strategjinë kombëtare, e cila duhet të bazohet në analizat sektoriale të kryera për sektorët përkatës.

Qëndrueshmëria ekonomike e përfituesit

Qëndrueshmëria ekonomike e përfituesit duhet të demonstrohet me anë të një plani biznesi. Plan i biznesit përfshin një përshkrim të shkurtër të biznesit, aktivet dhe detyrimet e tij aktuale, burimet njerëzore, një përshkrim të investimit të propozuar, financimin e tij dhe projeksionet mbi funksionimin e ardhshëm ekonomik (përfshirë marketingun).

---

⁵ Në përputhje me përkufizimin e NVM-së, siç përcaktohet në Seksionin 8.1 të Programit IPARD

Kriteret që do të përdoren nga Agjencia IPARD për të vlerësuar qëndrueshmërinë e ardhshme ekonomike të përfituesit, si analiza e fizibilitetit, besueshmëria e supozimeve dhe vlerësimi i situatës financiare, etj., duhet të paraqiten në program, ndërsa formula e detajuar është pjesë e manualit përkatës të hartuar nga Agjencia IPARD.

Fondet IPARD të dhëna përfituesit duhet të merren parasysh kur llogaritet qëndrueshmëria ekonomike e përfituesit.

Në rast të investimeve më të vogla që do të përcaktohen në program, mund të pranohet një formë e thjeshtuar e një plani biznesi. Agjencia IPARD do të përgatisë formate për plane të tilla biznesi që do të vihen në dispozicion të të gjithë përfituesve të mundshëm.

Kritere të tjera të pranueshmërisë

- Investimi duhet të lidhet me prodhimin, ruajtjen dhe përpunimin e produkteve bujqësore siç renditen në Aneksin I të Traktatit dhe të përshkruara në seksionin 8.1 të programit. Për sa i përket prodhimit të BMA-ve, kërpudhave, bletarisë, bimëve zbukuruese, vendi mund të vendosë se në cilën masë (1, 3, 7) mund të ofrojë mbështetje, me kusht që të sigurohet një demarkacion i qartë ndërmjet masave.
- Llojet e bagëtive dhe kulturave për mbështetje duhet të identifikohen qartë.
- Përzgjedhja e sektorëve të pranueshëm që do të mbështeten sipas kësaj mase duhet të bazohet në një analizë sektoriale. Identifikimi i llojit të përfituesve dhe investimeve specifike të nevojshme/të pranueshme për secilin sektor duhet të ndjekë të njëjtën qasje dhe duhet t'i japë përparësi zhvillimit të atyre hallkave më të dobëta të identifikuar në zinxhirin e prodhimit bujqësor nga analiza e sektorit përkatës.
- Në rastin e investimeve për blerjen e traktorëve dhe pajisjeve të fermës, këto investime duhet të respektojnë legjislacionin përkatës të Bashkimit Evropian⁶ për sa i përket mbrojtjes së mjedisit, veçanërisht për sa i përket kufijve të emetimit të ndotësve të gaztë dhe grimcave⁷.
- Përfituesi duhet të ndjekë rregullat e përgjithshme të pranueshmërisë siç përshkruhen në Seksionin 8.1 të programit IPARD (duke përfshirë shpenzimet e pranueshme dhe jo të pranueshme).
- Përfituesit duhet të ndjekin rregullat në lidhje me origjinën siç përshkruhet në seksionin 8.1 të programit IPARD.
- Kushtet minimale në lidhje me aftësitë dhe kompetencat profesionale të fermerit duhet të përcaktohen në program (p.sh., marrësi duhet të sigurojë një certifikatë trajnimi të lëshuar nga institucioni përkatës i trajnimit profesional/arsimor/kërkimor ose shërbimet

⁶ Ekziston një seksion i veçantë për industrinë e automobilave që lidhet me traktorët: https://ec.europa.eu/growth/sectors/automotive/legislation/tractors_en

⁷ Rregullorja (BE) Nr. 167/2013 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 5 shkurt 2013 për miratimin dhe mbikëqyrjen e tregut të automjeteve bujqësore dhe pyjore, dhe rregullore e deleguar e Komisionit (BE) 2018/985 që plotëson Rregulloren (BE) Nr. 167/2013 e Parlamentit Evropian dhe i Këshillit në lidhje me kërkesat e performancës mjedisore dhe të njësisë shtytëse për automjetet bujqësore dhe pyjore dhe motorët e tyre dhe shfuqizimin e Rregullores së Deleguar të Komisionit (BE) 2015/96.

⁸ Në përputhje me udhëzimet e DG AGR1 të Ares(2019)6933835-08/11/2019.

këshillimore publike; të provojë përvojën e tij/saj në prodhimin bujqësor, përpunim ose shërbimet që lidhen me bujqësinë etj.).

Më së voni përpara pagesës përfundimtare, nëse është e nevojshme, autoritetet kombëtare veterinare dhe mjedisore duhet të vlerësojnë nëse janë përmbushur standardet përkatëse të BE-së dhe ato kombëtare. Në këtë rast, autoritetet duhet të lëshojnë një certifikatë që konfirmon sa më sipër. Një certifikatë e tillë duhet të dorëzohet në Agjencinë IPARD përpara pagesës përfundimtare.

Investimet joproduktive

Operacione dhe objektiva të caktuara agro-mjedisore-klimatike mund të realizohen vetëm nëse paraprihen nga investime joproduktive. Investimet joproduktive janë investime që nuk gjenerojnë një kthim të konsiderueshëm, të ardhur ose të ardhura, ose rritin ndjeshëm vlerën e fermës së përfituesit, por kanë një ndikim pozitiv mjedisor.

Mbështetja për investimet joproduktive mbulon punimet kapitale që lidhen me zbatimin e objektivave agro-mjedisore-klimatike, p.sh. për restaurimin e habitateve dhe peizazheve, duke përfshirë ngritjen ose rivendosjen e infrastrukturës së nevojshme për të lejuar menaxhimin e duhur të habitateve.

Investimet në impiantet e energjisë së rinovueshme

Nën këtë mbështetje investimi, lejohet shitja e energjisë elektrike në rrjet për aq sa respektohet kufiri i "vetëkonsumit" (d.m.th., energjia elektrike e shitur në rrjet është mesatarisht e barabartë me energjinë elektrike të nxjerrë gjatë vitit). Kjo justifikohet me faktin se, duke qenë se energjia elektrike nuk mund të ruhet, ajo duhet të shitet në rrjet, përveç rasteve kur shpërdorohet; rrjeti elektrik mund të konceptohet si një vend depozitimi i energjisë elektrike ku futet dhe tërhiqet gjatë vitit në sasi të ngjashme dhe me ritëm të ndryshëm.

Koncepti i "vetë-konsumit" duhet të kontrollohet në fazën në të cilën paraqitet/vlerësohet një projekt. Investimi konsiderohet i pranueshëm kur kapaciteti (teorik) i fuqisë së impiantit të energjisë së rinovueshme ("investimi") nuk kalon 120% të (vetë) konsumit mesatar 3-vjeçar të fermës.

Në rastin e fermave të reja ose në rastin e fermave që kanë ndryshuar ndjeshëm madhësinë e funksionimit të tyre në tre vitet e fundit, konsumi i pritshëm duhet të vlerësohet nga agjencia IPARD. Kjo lidhet me rritjen e pritshme të konsumit të energjisë për shkak të investimeve të reja që do të kryhen si pjesë e të njëjtit aplikim nga përfituesi potencial⁹.

Masa 2 – Krijimi i grupeve të prodhuesve

Përfituesit

1. Mbështetja u jepet grupeve dhe organizatave të prodhuesve, të njohura zyrtarisht nga autoriteti kompetent i vendit, në bazë të një plani biznesi. Ai do të kufizohet në grupet dhe organizatat e prodhuesve që janë NVM¹⁰.

⁹ Në përputhje me udhëzimet e DG AGRI të Ares(2018)6385137-12/12/2018.

¹⁰ Informacioni rreth grupeve/organizatave të prodhuesve mund të gjendet në https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/market-measures/agri-food-supply-chain/producer-and-interbranch-organisations_en

2. Vendi duhet të përcaktojë një formë të përshtatshme ligjore dhe organizative për grupet e prodhuesve, duke i lejuar ata të fitojnë të drejta dhe të marrin përsipër detyrime (p.sh. kooperativa, shoqëria e kufizuar, ortakëria e përgjithshme, NVM-të etj.).
3. Organizatat profesionale dhe/ose ndërprofesionale që përfaqësojnë një ose më shumë sektorë nuk kualifikohen si grupe prodhuesish.

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë

Aplikantët duhet të plotësojnë kushtet e mëposhtme:

- Grupe të reja prodhuesish që krijohen për herë të parë dhe njihen zyrtarisht nga autoriteti kombëtar kompetent pas 1 janarit 2021.
- Grupet e prodhuesve duhet të njihen nga autoriteti kompetent në bazë të një plani biznesi. Ky i fundit duhet të detajojë aktivitetet e planifikuara të Grupit në lidhje me të paktën tre pikat nga sa vijon (pikën e tretë që është e detyrueshme):
  - Përshtatja e prodhimit dhe produkteve të anëtarëve të grupeve të prodhuesve me kërkesat e tregut.
  - Vendosja e përbashkët e mallrave në treg, duke përfshirë përmes marketingut të drejtpërdrejtë, përgatitjes për shitje, centralizimit të shitjes dhe furnizimit për blerësit me shumicë.
  - Përshtatja e prodhimit dhe produkteve të prodhuesve për të përmbushur standardet përkatëse të BE-së, në përputhje me *acquis communautaire*.
  - Vendosja e rregullave të përbashkëta për informacionin e prodhimit, veçanërisht në lidhje me vjeljen dhe disponueshmërinë e produktit.
  - Sigurimi i standardizimit efektiv në të gjitha hapat e marketingut dhe shpërndarjen e produkteve në zinxhirin ushqimor.
  - Zhvillimi i aftësive të biznesit dhe marketingut dhe organizimi dhe lehtësimi i proceseve të inovacionit.

Vendi duhet të specifikojë kërkesat minimale në lidhje me përmbajtjen e planit të biznesit si dhe procedurat administrative për miratimin dhe verifikimin e tij. Duhet të verifikojë që objektivat e planit të biznesit janë arritur brenda 5 viteve pas njohjes së grupeve të prodhuesve të mbështetur. Zbatimi i planit të biznesit duhet të konsiderohet si një angazhim – në rast të zbatimit të pjesshëm duhet të aplikohet reduktimi proporcional i mbështetjes.

Aplikantët duhet gjithashtu të përmbushin kërkesat minimale të mëposhtme:

- Grupi mund të ketë vetëm anëtarë prodhues të cilët nënshkruajnë kontratë me grupin e prodhuesve për organizimin e prodhimit dhe tregtimit të produkteve.
- Vendet duhet të përcaktojnë një numër minimal anëtarësh të grupeve të prodhuesve.
- Vendet duhet të përcaktojnë sektorët në të cilët mund të mbështeten grupet e reja të prodhuesve.
- Vendet duhet të përcaktojnë objektivat minimale vjetore të prodhimit të tregtueshëm për grupet e prodhuesve (mund të vendosen tavane të ndryshme në sektorë të ndryshëm).

- Grupi i prodhuesve duhet të mbajë një regjistër të anëtarëve dhe aktiviteteve të tyre ekonomike dhe të ndjekë rregullat e konkurrencës së ndershme.

Masa 3 - Investimet në aktivet fizike që lidhen me përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore dhe të peshkimit

Përfituesit

Përfituesit janë ndërmarrje (siç përcaktohet nga ligji kombëtar i vendit përfitues) përgjegjëse për realizimin e projekteve në ndërmarrjet e tyre. Një ndërmarrje mund të përbëhet nga një ose më shumë ndërmarrje siç përcaktohet në nenin 2 të Rregullores (KE) 852/2004.

Investimet kolektive

Organizatat e prodhuesve (si kooperativat, shoqatat, etj.) mund të aplikojnë gjithashtu për të marrë mbështetje për investime kolektive. Përkufizimi i detajuar i investimeve kolektive të pranueshme do të përshkruhet në programet IPARD.

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë

Llojet e ndërmarrjeve dhe organizatave prodhuese të mbështetura

Fokusi kryesor duhet të jetë në ndërmarrjet që punësojnë më pak se 250 persona dhe që kanë një qarkullim vjetor jo më shumë se 50 milionë Euro, dhe/ose një bilanc vjetor në total jo më shumë se 43 milionë Euro, që korrespondon me përkufizimin aktual të NMV-ve të dhënë. Në Rekomandimin e Komisionit 2003/361/KE.

Në vendet përfituese ku përkufizimi i NMV-ve nuk është ende në përputhje me rregullat e BE-së, duhet të përdoret përkufizimi kombëtar i cili duhet të jepet në programin IPARD, për sa kohë që ai respekton kufijtë e vendosur në Rekomandimin e Komisionit 2003/361/KE.

Investimi i mbështetur duhet të jetë në përputhje me standardet përkatëse të BE-së deri në fund të realizimit të investimit. Kriteret e përzgjedhjes për këtë lloj investimi duhet të sigurojnë që prioritet t'u jepet aplikantëve që synojnë përafrimin e të gjithë ndërmarrjes me të gjitha standardet përkatëse të BE-së.

Ndërmarrjet që nuk mbulohen nga përkufizimi i NMV-ve, por me më pak se 750 punonjës ose një qarkullim vjetor jo më shumë se 200 milionë Euro, mund të jenë gjithashtu të pranueshme, megjithatë në këtë rast mbështetja mund të jepet vetëm për investimet e synuara në mënyrë specifike për ta bërë të gjithë ndërmarrjen plotësisht në përputhje me standardet përkatëse të BE-së.

Komisioni, në bazë të një kërkesë të arsyetuar siç duhet nga vendi përfitues, mund të vendosë që ndihma mund t'u ofrohet edhe sipërmarrjeve të ndryshme nga ato të përmendura më sipër, vetëm për investime të nevojshme për të përmbushur standardet specifike të BE-së, të cilat përfshijnë investime veçanërisht të kushtueshme.

Një mbështetje e tillë mund t'u jepet vetëm ndërmarrjeve të identifikuar në planin kombëtar për përmirësimin e standardeve të BE-së për investime që synojnë posaçërisht ta bëjnë të gjithë ndërmarrjen në përputhje me standardet përkatëse të BE-së. Një plan i tillë zakonisht përgatitet nga vendet dhe mbikëqyret nga DG SANTE si pjesë e procesit të anëtarësimit. Në raste të tilla, vendi përfitues duhet t'i paraqesë Komisionit një kërkesë specifike për ta konsideruar këtë lloj shoqërie si të pranueshme. Kjo mund të bëhet vetëm pasi të jetë hartuar plani kombëtar për përmirësimin e objekteve sipas standardeve të BE-së. Planin kombëtar është objekt i negociatave

me DG SANTE (në kuadër të negociatave të anëtarësimit). Vendet përfituese duhet të identifikojnë llojin e investimeve të nevojshme për të përmbushur standardet e BE-së si dhe llojin e shoqërive me 750 punonjës ose më shumë dhe me një xhiro vjetore mbi 200 milionë Euro, duke justifikuar përse shoqëri të tilla nuk mund të kryejnë investime pa asistencën IPARD. Para se të zbatohet kjo dispozitë duhet të plotësohet plani kombëtar për përmirësimin e njësisive të përpunimit.

Për investimet në energjinë e rinovueshme ose ekonominë rrethore, institucionet, të cilat tashmë janë në listën SANTE të ndërmarrjeve jo-BE të autorizuara për të eksportuar ushqime me origjinë shtazore në BE, mund të aplikojnë pavarësisht nga plani kombëtar.

Qëndrueshmëria ekonomike e përfituesit

Qëndrueshmëria ekonomike e përfituesit duhet të demonstrohet me anë të një plani biznesi. Plan i biznesit përfshin një përshkrim të shkurtër të biznesit, aktivet dhe detyrimet e tij aktuale, burimet njerëzore, një përshkrim të investimit të propozuar, financimin e tij dhe projeksionet mbi funksionimin e ardhshëm ekonomik (përfshirë marketingun).

Kriteret që do të përdoren nga Agjencia IPARD për të vlerësuar qëndrueshmërinë e ardhshme ekonomike të përfituesit, si analiza e fizibilitetit, besueshmëria e supozimeve dhe vlerësimi i situatës financiare etj., duhet të paraqiten në program, ndërsa formula e detajuar është pjesë e manualit përkatës të hartuar nga Agjencia IPARD. Vendeve u rekomandohet të miratojnë qasjen e përdorur nga sektori bankar.

Fondet IPARD të dhëna përfituesit duhet të merren parasysh kur llogaritet qëndrueshmëria ekonomike e përfituesit.

Kritere të tjera të pranueshmërisë

Investimet e mbështetura duhet të kenë të bëjnë me përpunimin dhe/ose tregtimin e produkteve të mbuluara nga Aneksi I i Traktatit, duke përfshirë produktet e peshkimit, dhe/ose zhvillimin e produkteve, proceseve dhe teknologjive të reja të lidhura me produktet e mbuluara nga Aneksi I i Traktatit, përfshirë produktet e peshkimit.

Përpunimi i duhanit nuk është i pranueshëm sipas IPARD.

Kushti që përcakton se "investimet duhet të kontribuojnë në përmirësimin e situatës së sektorit bazë të prodhimit bujqësor në fjalë" mund të përkthehet në kriteret e përzgjedhjes duke i dhënë prioritet më të lartë projekteve që kanë një përqindje të lartë të lëndëve të para të marra nëpërmjet kontratave të lidhura drejtpërdrejt me fermerët.

Përzgjedhja e sektorëve të pranueshëm që do të mbështeten sipas kësaj mase duhet të bazohet në një analizë sektoriale që përfshin ekspertizë të jashtme. Identifikimi i llojit të përfituesve dhe investimeve specifike të nevojshme/të pranueshme për secilin sektor duhet të ndjekë të njëjtën qasje dhe duhet të ketë prioritet zhvillimin e hallkave më të dobëta të identifikuara në zinxhirin e prodhimit bujqësor nga analiza e sektorit përkatës.

Investimi kur të përfundojë duhet të respektojë standardet përkatëse të BE-së. Për ndërmarrjet e mëdha, e gjithë ndërmarrja duhet të respektojë standardet e BE-së (shihni kërkesat për përfituesin).

Kriteret specifike të pranueshmërisë

Të gjithë sektorët që do të mbuloohen nga kjo masë duhet t'i nënshtrohen një analize sektoriale. Identifikimi i llojit të përfituesve dhe investimeve të pranueshme për secilin sektor duhet të ketë prioritet zhvillimin e hallkave më të dobëta të zinxhirit të përpunimit dhe marketingut të identifikuar nga analiza e sektorit përkatës. Analizat sektoriale duhet të identifikojnë gjithashtu mundësitë për të rritur prodhimin e energjisë së rinovueshme.

Masa 4 – Masa agri-mjedisore-klimatike dhe bujqësia organike

Përfituesit

Përfituesit mund të jenë fermerë, grup fermerësh dhe menaxherë të tjerë të tokës (vetëm nëse këta të fundit bashkëpunojnë me fermerët) të cilët, si rregull i përgjithshëm, për një periudhë 5-vjeçare (me mundësi zgjatjeje që korrespondon me kohëzgjatjen e mbetur të periudhës së programimit) të marrë përsipër angazhim(et) brenda llojit të operacionit(ve).

Duke qenë se përkufizimi i "fermerit" mund të ndryshojë në vende të ndryshme, u lihet vendeve të përcaktojnë një grup të synuar në përputhje me përkufizimin kombëtar të një fermeri dhe ta përshkruajnë atë në programin IPARD.

"Një grup fermerësh" do të thotë një ent që përfshin më shumë se një fermer ose që kombinon fermer(ët) dhe menaxherë të tjerë të tokës në funksion të zbatimit të AECM. Ai korrespondon me konceptin e "një qasje kolektive". Kjo qasje ka disa përparësi:

- përmirësimi i cilësisë së mjedisit në një shkallë më të madhe (p.sh., lidhje më e mirë ndërmjet vendeve të rëndësishme mjedisore përmes krijimit të korridoreve ekologjike);
- thjeshtimi administrativ (më pak aplikime do të thotë më pak dokumente) dhe kosto administrative zbatimimë të ulëta;
- një ndjenjë më e fortë e angazhimit të përbashkët ndërmjet anëtarëve të grupit;
- një bazë për lejimin e pagesave me kosto më të lartë të transaksionit sesa në rastin e përfituesit individual.

Metodat e funksionimit të grupeve të tilla do të duhet të specifikohen në kontratat ndërmjet Autoriteteve Menaxhuese dhe grupeve dhe nëpërmjet marrëveshjeve të brendshme ndërmjet anëtarëve të grupeve (p.sh. rregullat që sigurojnë që çdo anëtar të dijë të drejtat dhe detyrimet e tij/saj).

“Menaxherë të tjerë të tokës” nënkupton menaxherët e tokës, përveç fermerëve. Shembulli më i zakonshëm i menaxherëve të tillë janë OJQ-të mjedisore, shoqatat mjedisore ose bashkitë, të cilat menaxhojnë tokën e vlefshme për mjedisin në përputhje me nevojat specifike të tokës së tillë.

Kriteret e përbashkëta të pranueshmërisë

Lloji i operacionit

Mbi bazën e objektivit /kombinimit të objektivave të zgjedhur, vendi duhet të identifikojë llojin e operacionit(ve) që do të mbështetet dhe të japë një justifikim në lidhje me ndikimet e pritshme dhe objektivat që do të arrihen.

Gjatë përcaktimit të llojit të operacionit(ve), vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet: (1) objektivave dhe nevojave specifike përkatëse të përshkruara në programin IPARD për zonat e përzgjedhura; (2) rrethanat dhe konteksti i veçantë i ekonomive bujqësore në zonat e

përzgjedhura; dhe (3) kapacitetin administrativ për të zbatuar llojin e tillë të operacioneve. Angazhimet për çdo lloj operacioni(esh) duhet të përcaktohen qartë dhe të jenë të verifikueshme (të kontrollueshme).

Një konsideratë e veçantë në hartimin e llojit të operacionit(ve) do t'i kushtohet objektivave dhe synimeve përkatëse të Axhendës së Gjellbër për Ballkanin Perëndimor dhe Marrëveshjes së Gjellbër të BE-së.

Angazhimet që do të respektohen nga përfituesit do të zhvillohen për secilin lloj operacioni. Angazhimet janë detyrimet specifike/të detajuara për përfituesit që duhet të përshkruhen qartë në programin IPARD. Ata janë elementët kryesorë që do të përcaktojnë natyrën e operacionit, ambicien e tij mbi nivelin bazë dhe potencialin e tij për të arritur objektivat dhe synimet e vendosur dhe do të ndikojnë në nivelin e primeve.

Vendet duhet të sigurojnë që angazhimet të jenë të qarta për sa i përket objektivave dhe përmbajtjes, të kenë potencial për të ofruar përfitime mjedisore dhe të jenë të verifikueshme dhe të kontrollueshme. Është e nevojshme të paraqitet një lidhje e qartë midis nivelit bazë (standardi/standartet kombëtare përkatëse) dhe angazhimeve për çdo lloj operacioni të mbështetur, për shembull në një formë table.

Nëse vendi vendos të zhvillojë më shumë se një lloj operacioni brenda masës, është e rëndësishme të përmendet se lloje të ndryshme operacionesh mund të kombinohen nga përfituesi, me kusht që ato të jenë plotësuese dhe të pajtueshme. Mundësitë e një kombinimi të tillë do të përshkruhen në program. Megjithatë, është e rëndësishme të theksohet se disa kombinime mund të mos jenë të mundshme dhe, në çdo rast, se financimi i dyfishtë që rezulton nga mbivendosjet e pjesshme midis angazhimeve duhet të përjashtohet.

Niveli bazë

- Të pranueshëm për këtë masë do të jenë përfituesit të cilët do të ndërmarrin vullnetarisht për një periudhë 5 vjeçare llojin e operacionit(ve), të cilat shkojnë përtej standardeve dhe kushteve përkatëse të detyrueshme të BE-së (niveli bazë). Përfituesit do të duhet të respektojnë standartet dhe kushtet përkatëse të detyrueshme për të gjithë njësinë.
- Përshkrimi i standardeve dhe kushteve përkatëse të detyrueshme do të duhet të paraqitet në programin IPARD. Format i tabelës është një mënyrë e mirë dhe e qartë për të ilustruar lidhjen (dhe korrespondencën) ndërmjet angazhimeve agro-mjedis-klimë dhe elementeve përkatës të nivelit bazë dhe të metodave normale të prodhimit bujqësor.

Koncepti i standardeve dhe kushteve përkatëse të detyrueshme të BE-së duhet të kuptohet duke marrë parasysh kuadrin e BE-së për pajtueshmërinë e tërthortë (përfshirë kushtet e mira bujqësore dhe mjedisore – GAEC) siç parashikohet në Aneksin II të Rregullores (BE) 1306/2013¹¹. Përmbajtja e saktë e nivelit bazë duhet të bazohet në rregullat kombëtare, të cilat janë ekuivalente me standartet dhe kushtet përkatëse të BE-së të lartpërmendura në lidhje me tokën, ujin, biodiversitetin dhe menaxhimin e peizazhit. Niveli bazë do të përfshijë gjithashtu kërkesat minimale përkatëse për plehrat dhe produktet e mbrojtjes së bimëve (siç përcaktohet në pikën 8(9) të Shtojcës I të Rregullores (BE) 808/2014¹²), dhe çdo standard tjetër kombëtar

¹¹ Rregullorja (BE) nr. 1306/2013 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit për financimin, menaxhimin dhe monitorimin e politikës së përbashkët bujqësore.

¹² Rregullorja Zbatuese (BE) nr. 808/2014 që përcakton rregullat për zbatimin e Rregullores (BE) nr. 1305/2013.

që lidhet me masën e përcaktuar nga legjislacioni kombëtar si dhe metodat normale të prodhimit bujqësor.

Vendet përfituese duhet të shmangin përcaktimin e llojit të operacioneve për të cilat mungojnë rregullat përkatëse kombëtare të barasvlershme me standardet dhe kushtet përkatëse të detyrueshme të BE-së. Në rast se propozohet lloji i tillë i operacioneve, standardet dhe kushtet e BE-së do të përdoren në funksion të përcaktimit të bazës përkatëse.

Njohuritë përkatëse

Bazuar në përvojën me zbatimin e kësaj mase në shtetet anëtare të BE-së, mund të pohohet se ofrimi i udhëzimeve, këshillave dhe trajnimeve specifike për përmbajtjen e masës ka treguar përmirësim të rezultateve të masës dhe ulje të numrit të gabimeve në zbatimin e saj.

Për të siguruar që zbatimi i kësaj mase të jetë sa më efektiv që të jetë e mundur, vendi duhet të garantojë që çdo përfitues përpara se të ndërmarrë çdo lloj operacioni(esh) të zotërojë njohuritë përkatëse dhe do t'i sigurohet informacioni i nevojshëm.

Kriteret specifike të pranueshmërisë

Vendi duhet të vendosë një madhësi minimale të tokës bujqësore që mund të deklarohet në çdo lloj operacioni, dhe një madhësi minimale të një tufe të racave të rrezikuara të kafshëve.

Kjo masë do të zbatohet në tokën bujqësore. Nocioni "tokë bujqësore" u jep vendeve përfituese liri të caktuar për ta përcaktuar atë, ndërkohë që kërkon që toka e tillë të ketë lidhje me bujqësinë. Për shembull, ajo mund të përfshijë tokë bujqësore "potenciale", siç është toka e braktisur. Ky fleksibilitet do të bëjë të mundur zbatimin e llojit të operacioneve në tokë, i cili është i vlefshëm për mjedisin.

Përderisa statusi i pronësisë së tokës nuk ndikon në përshtatshmërinë e saj për mbështetjen sipas kësaj mase, në rastin e tokës me qira (të dhënë me qira), duhet të sigurohet që ajo është marrë me qira për periudhën që mbulon të paktën periudhën e angazhimit.

NB. Në rast të operacioneve të bujqësisë organike, ato duhet të zbatohen për Sipërfaqen Bujqësore të Shfrytëzuar (SBSH).

Në rast të mbështetjes për kafshët e rrezikuara, madhësia minimale e tufës duhet të përcaktohet në marrëveshje me institucionin përkatës në vend, bazuar në provat shkencore në këtë drejtim.

"Racë e rrezikuar" nënkupton një racë lokale, e njohur si e rrezikuar, e përshtatur gjenetikisht në një ose më shumë sisteme ose mjedise tradicionale të prodhimit në vend dhe ku statusi i rrezikuar përcaktohet shkencërisht nga një organ që zotëron aftësitë dhe njohuritë e nevojshme në fushën racave të rrezikuara.

Lista e racave dhe specieve të rrezikuara të mbështetura dhe të pranueshme duhet të përfshihet në programin IPARD.

Masa 5 – Zbatimi i strategjive të zhvillimit lokal – Qasja LEADER

Përfituesit

Grupet Vendore të Veprimit për zgjidhen dhe kontraktohen nga Agjencia IPARD.

Zbatimi i masës LEADER nëpërmjet IPARD

Qasja LEADER në nivelin e programit duhet të përmbajë të paktën elementët e mëposhtëm:

- Strategjitë e zhvillimit lokal të bazuara në zonë, të synuara për territore rurale nën-rajonale të identifikuara mirë.
- Partneritetet lokale publike-private (Grupet Vendore të Veprimit).
- Qasja nga poshtë-lart me fuqi vendimmarrëse për grupet vendore të veprimit në lidhje me hartimin dhe zbatimin e strategjive të zhvillimit lokal.
- Hartimi dhe zbatimi multisektorial i strategjisë bazuar në ndërveprimin ndërmjet aktorëve dhe projekteve të sektorëve të ndryshëm të ekonomisë lokale.
- Rrjetëzimi i partneriteteve locale.
- Zbatimi i qasjeve novatore.

Grupet Vendore të Veprimit zbatojnë një Strategji Lokale Zhvillimore, e cila mund të përmbajë **gjashhtë temat prioritare** të mëposhtme:

- **Ekonomia rurale:** zhvillimi i zinxhirëve të shkurtër të furnizimit dhe produkteve me vlerë të shtuar duke përfshirë produkte cilësore, zejtari dhe aktivitete të tjera për diversifikimin e ekonomisë rurale.
- **Turizmi rural:** zhvillimi i produkteve të turizmit rural bazuar në përdorimin e burimeve lokale, natyrore dhe kulturore.
- **Komuniteti:** nxitja e jetës kulturore dhe sociale të komunitetit dhe mbështetja e organizatave, shoqatave dhe OJQ-ve kolektive lokale.
- **Hapësirat publike:** përmirësimi i hapësirës publike në fshatra.
- **Mjedisi:** përmirësimi i standardeve mjedisore në zonat e GVV-së dhe promovimi i përdorimit të energjisë së rinovueshme nga komuniteti lokal.
- **Rrjetëzimi:** rrjetëzimi i GVV-ve, shkëmbimi i praktikave më të mira, përhapja e programit IPARD dhe mësimi i qasjeve të reja për zhvillimin rural.

Zbatimi i SLZH-së mbulon: aktivitetet e gjallërimit dhe ngritjes së kapaciteteve, projektet e vogla dhe kostot e funksionimit për GVV-në. Aktivitetet duhet të lidhen me temat e përzgjedhura prioritare të përshkruara më sipër.

Grupet Vendore të Veprimit duhet të plotësojnë kushtet e mëposhtme:

- Duhet të propozojnë një strategji të integruar të zhvillimit lokal bazuar në karakteristikat LEADER, siç përcaktohen në pikën 6 (a) deri (f).
- Ato duhet të përbëhen nga një grup që përfaqëson partnerë nga sektorë të ndryshëm socio-ekonomikë me bazë vendore në territorin në fjalë. Barazia gjinore duhet të sigurohet nga pjesëmarrja e grave në nivel vendimmarrës. Numri minimal i grave dhe të rinjve përcaktohet në program.
- Duhet të tregojnë aftësi për të përcaktuar dhe zbatuar një Strategji Lokale të Zhvillimit (SLZH) për zonën.
- Grupi Vendor i Veprimit duhet të ketë një formë (p.sh. shoqatë, fondacion, etj).

- Aftësi për të administruar fondet publike: Autoriteti Menaxhues i IPARD-it duhet të sigurojë që GVV-të të përzgjedhin një drejtues administrative dhe financiar që të jenë të aftë për të administruar fondet publike dhe siguruar funksionimin e duhur të partnershipit. Disa funksione, në rast se nuk mund të kryhen një një anëtar i GVV-së, si kontabiliteti, ky funksion mund t'i delegohet palëve të treta.

Kërkesat për zonën e GVV-së të mbuluar nga Strategjia Lokale e Zhvillimit:

- Zona e GVV-së duhet të jetë koherente dhe të ofrojë masë kritike të mjaftueshme për sa i përket burimeve njerëzore, financiare dhe ekonomike për të mbështetur një strategji të qëndrueshme zhvillimi.
- Popullsia e secilës zonë duhet të jetë, si rregull i përgjithshëm, më shumë se 10 000 banorë dhe jo më shumë se 150 000 banorë, duke përfshirë vendbanimet me një popullsi më të vogël se 25 000 banorë. Devijimet nga ky rregull i përgjithshëm janë të mundura në rastet e justifikuara si duhet.
- I njëjti vend nuk duhet t'i përkasë më shumë se një GVV-je që do të thotë një partneritet, një strategji, një territor.
- Vendet përfituese mund të zgjedhin të mbulojnë ose të gjithë territorin ose një pjesë të tij, duke miratuar për çdo rast kriteret për përzgjedhjen e Grupeve Vendore të Veprimit dhe zonat që ato përfaqësojnë.

Strategjia Lokale e Zhvillimit (SLZH) minimalisht duhet të përmbajë:

- Përkufizimi i zonës dhe popullsisë së mbuluar nga SLZH, përfshirë: koherencë dhe te ofrojë masë kritike të mjaftueshme për sa i përket burimeve njerëzore, financiare dhe ekonomike.
- Analiza e nevojave zhvillimore dhe potencialit të zonës, duke përfshirë një analizë të pikave të forta dhe të dobëta, mundësive dhe kërcënimeve (SWOT) – GVV-të duhet të marrin në konsideratë jo vetëm statistika, por edhe pikëpamjet e aktorëve lokalë.
- Përshkrimi i strategjisë dhe objektivave të saj, të cilat përcaktojnë vizionin dhe objektivat në përputhje me temat prioritare të IPARD.
- Përshkrimi i procesit të përfshirjes së komunitetit në përgatitjen e strategjisë, strukturën e partneritetit dhe rregullat e brendshme të vendimmarrjes.
- Plan veprimi – “zemra” e SLZH-së. Të gjitha aktivitetet e propozuara lidhen me temat prioritare të përzgjedhura. Plani i Veprimit përcakton nivelin minimal (detyrues) të aktiviteteve (niveli minimal i objektivave). Plani i Veprimit më vonë përkthehet në një Plan Vjetor Zbatimi më të detajuar.
- Plani financiar me një buxhet indikativ për periudhën e kohëzgjatjes së SLZH-së i ndarë në: kostot operative të GVV-së, gjallërim /ngritje kapacitetesh, projekte të vogla.

Kërkesat e hollësishme për SLZH-në do të jepen në Udhëzimet për aplikantët, nga Autoriteti Menaxhues i IPARD-it.

Masa 6 - Investimet në infrastrukturën publike rurale

Përfituesit

Përfitues të kësaj mase janë entet administrative publike në zonat rurale.

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë

- Projekti duhet të lidhet me infrastrukturën e nevojshme për zhvillimin e zonave rurale duke përfshirë rrugët komunitare, aksesin lokal në rrugët me rëndësi të veçantë për zhvillimin ekonomik lokal, aksesin në fermë dhe tokën pyjore, furnizimin me energji, menaxhimin e mbeturinave dhe trajtimin e ujërave, aksesin lokal në pikat teknologjike të informacionit dhe komunikimit etj.
- Të gjitha projektet duhet të prokurohen në përputhje me rregullat për ndihmën e jashtme të Komisionit të përfshira në Rregulloren Financiare. Për këtë qëllim, aplikimi i PRAG mund të përshtatet me specifikat e vendit përfitues. Megjithatë, prokurimi publik mund të bëhet në emër të përfituesit nga një autoritet publik kompetent i centralizuar.
- Përfituesi duhet të sigurojë/garantojë mirëmbajtjen e projektit për të paktën pesë vjet pas pagesës përfundimtare të projektit. Megjithatë, kostot e mirëmbajtjes nuk janë të pranueshme për bashkëfinancim nga BE.
- Çdo projekt duhet të jetë në përputhje me kërkesat përkatëse ligjore kombëtare dhe standardet përkatëse të Bashkimit Evropian në fuqi, përpara pagesës përfundimtare të investimit nga Agjencia IPARD.

Kriteret specifike të pranueshmërisë

Përcaktohet nga shteti përfitues, nëse ka.

Masa 7 - Diversifikimi i fermave dhe zhvillimi i biznesit

Përfituesit

Përfituesit e kësaj mase janë fermerët dhe anëtarët e ekonomive familjare të fermave, personat fizikë në zonat rurale, organizatat e prodhuesve (si kooperativat, shoqatat, etj) dhe ndërmarrjet mikro dhe të vogla në zonat rurale.

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë

Lloji i fermerëve, ndërmarrjeve dhe organizatave prodhuese që do të mbështeten

Përfituesit e kësaj mase janë:

- Fermat dhe/ose anëtarët e ekonomive familjare të fermave, që diversifikojnë aktivitetet brenda ose jashtë fermës, mund të jenë përfitues të pranueshëm pavarësisht nëse ato ndodhen në zonë urbane apo rurale.
- Personat juridikë ose fizikë që drejtojnë një veprimtari ekonomike dhe jetojnë në një zonë rurale, çka mund të vërtetohet, për shembull, nga regjistrimi i familjes së tyre. Ata mund të punojnë si të vetëpunësuar (p.sh., në rastin e zanateve).
- Organizatat e prodhuesve (si kooperativat e fermerëve, shoqatat etj.) pavarësisht nëse ato ndodhen në zona urbane apo rurale.
- Ndërmarrjet mikro dhe të vogla të krijuara ose të vendosura në zonat rurale, duke përfshirë ndërmarrjet artizanale, të cilat kanë potencial për të realizuar projektin si dhe çdo lloj personi juridik që jeton në një zonë rurale. Personat juridikë të themeluar jashtë zonave rurale mund të jenë gjithashtu të pranueshëm nëse investimet/aktivitetet e mbështetura

ndodhen në zona rurale. Në rastin e personave juridikë, duhet të bëhet verifikimi i ndërmarrjeve të lidhura dhe partnere për të konfirmuar madhësinë e ndërmarrjes.

Qëndrueshmëria ekonomike e përfituesit

Qëndrueshmëria ekonomike e marrësit duhet të demonstrohet me anë të një plani biznesi. Plani i biznesit përfshin një përshkrim të shkurtër të biznesit, aktivet dhe detyrimet e tij aktuale, burimet njerëzore, një përshkrim të investimit të propozuar, financimin e tij dhe projeksionet mbi funksionimin e ardhshëm ekonomik (përfshirë marketingun).

Kriteret që do të përdoren nga Agjencia IPARD për të vlerësuar qëndrueshmërinë e ardhshme ekonomike të marrësit si analiza e fizibilitetit, besueshmëria e supozimeve dhe vlerësimi i situatës financiare, etj., duhet të paraqiten në program, ndërsa formula e detajuar është pjesë e manualin përkatës të hartuar nga Agjencia IPARD.

Fondet IPARD të dhëna përfituesit duhet të merren parasysh kur llogaritet qëndrueshmëria ekonomike e marrësit.

Në rast të investimeve më të vogla që do të përcaktohen në program, mund të pranohet një formë e thjeshtuar e një plani biznesi. Agjencia IPARD do të përgatisë formatin për plane të tilla biznesi që do të vihen në dispozicion të të gjithë përfituesve përfundimtarë të mundshëm.

Kritere të tjera të pranueshmërisë

Aftësitë profesionale – aplikanti duhet të jetë në përputhje me legjislacionin kombëtar në sektorë të veçantë.

Kriteret specifike të pranueshmërisë

Kriteret specifike të përshtatshmërisë për sektor duhet të sigurohen nga një vend dhe të dakordësohen me Komisionin, për të synuar përfitues të veçantë, p.sh., numrin e vendeve / personave brenda një sektori të turizmit rural, kufizimin në lidhje me madhësinë e fermave dhe ndërmarrjeve ose një listë të zanateve tradicionale të përzgjedhura. Projektet në kuadër të kësaj mase duhet të jenë përgjithësisht të një shkalle të vogël.

Një vend duhet të sigurojë një demarkacion të qartë, bazuar për shembull në sektorë të përzgjedhur, ndërmjet investimeve sipas kësaj mase dhe masave "Investimet në aktivet fizike të fermave bujqësore" dhe "Investimet në aktivët fizikë në lidhje me përpunimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore dhe të peshkimit".

Brenda sektorit të turizmit rural, investimet duhet të kufizohen në infrastrukturën turistike relativisht të vogël. Në terma të përgjithshëm, zënia maksimale nuk duhet të kalojë 30 vende/persona.

Masa 8 – Përmirësimi i aftësive dhe kompetencave

Përfituesit

- Përfitues të fondeve për mbështetje sipas kësaj mase janë subjektet ose organet që do të ofrojnë aktivitete të pranueshme në dobi të personave të angazhuar në sektorët e bujqësisë, ushqimit dhe pylltarisë, menaxherëve të tokës, aktorëve ekonomikë/NVM-ve që operojnë në zonat rurale.
- Ofruesit e trajnimit mund të jenë privatë ose publikë, OJQ, lokale ose nga vendet e BE-së ose nga vendet kandidate për në BE.

- Organet që organizojnë shkëmbimet dhe vizitat e fermave dhe pyjeve janë gjithashtu përfitues të pranueshëm.
- Për përzgjedhjen e përfituesve, vendi mund të zgjedhë ndërmjet procedurave të ndryshme, p.sh., thirrjet për aplikime dhe prokurimit publik. Procesi duhet të organizohet duke ruajtur trajtimin e barabartë, transparencën dhe paanshmërinë.

Pjesëmarrësit

Pjesëmarrës në aktivitetet e parashikuara në këtë masë duhet të jenë persona të angazhuar në sektorët e bujqësisë, ushqimit dhe pylltarisë dhe aktorë të tjerë ekonomikë që operojnë në zonat e mbuluara nga programi IPARD.

Mbështetja sipas kësaj mase nuk mund t'u paguhet drejtpërdrejt pjesëmarrësve. Shpenzimet e bëra nga pjesëmarrësit që marrin pjesë në aktivitete duhet të rimbursohen nga ofruesi përkatës i shërbimit (përfituesi).

Nuk ka asnjë kufizim për madhësinë e fermës, njësisë ushqimore dhe pyjore që mund të marrë pjesë në aktivitetet e promovuara sipas kësaj mase. Megjithatë, ka një kufizim për NVM-të që operojnë në zonat rurale, të cilat duhet të jenë në përputhje me përkufizimin përkatës të NVM-ve të aplikuar në vend.

As personat e papunë dhe as bashkitë nuk kanë të drejtë si përfitues apo pjesëmarrës në këtë masë. Për të papunët dhe komunitatet, mbështetje specifike e synuar do të jetë e disponueshme në kuadër të IPA dhe EaSI (Programi i BE-së për Punësim dhe Inovacion Social)/ESF+. Prandaj, për të siguruar një demarkacion të qartë, personat e papunë përjashtohen si pjesëmarrës.

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë

Vendi përfitues do të hartojë një strategji trajnimi për zbatimin e operacioneve për përmirësimin e aftësive dhe kompetencave profesionale të personave të angazhuar në sektorët e bujqësisë, ushqimit, pylltarisë dhe aktorëve të tjerë ekonomikë që operojnë në fushat e mbuluara nga programi IPARD. Strategjia e trajnimit duhet të miratohet nga komiteti i monitorimit i IPARD-it.

Strategjia e trajnimit do të përfshijë një vlerësim të strukturave ekzistuese të trajnimit, një analizë të nevojave dhe objektivave. Ai gjithashtu do të vendosë një sërë kriteresh për përzgjedhjen e ofruesve të shërbimeve dhe një kurrikul të aktiviteteve të mundshme për të përmirësuar aftësitë dhe kompetencat e pjesëmarrësve. Një përshkrim i shkurtër i strategjisë së trajnimit do të përfshihet në programin IPARD. Programi duhet të identifikojë llojin e aktiviteteve që do të kryhen si dhe audiencën e synuar të secilit prej tyre.

Për të ofruar aktivitete të përshtatshme, të cilat realisht përputhen me nevojat e grupeve të synuara në zonën e programimit, duhet të bëhet një përditësim i rregullt i strategjisë. Aktivitetet duhet t'u përgjigjen kërkesave të aktorëve rural në vend që të drejtohen nga përfituesit/ofruesit e shërbimeve. Ndërsa nevojat e aktorëve ruralë evoluojnë me kalimin e kohës, strategjia duhet të përditësohet në mënyrë që t'u përgjigjet në kohë dhe me saktësi nevojave aktuale.

Kriteret specifike të pranueshmërisë

Autoriteti Menaxhues IPARD duhet të specifikojë në programin IPARD si dhe në udhëzuesin për aplikantët përcaktimin e kapaciteteve të duhura të organeve që ofrojnë aktivitete të transferimit dhe demonstrimit të njohurive, në mënyrë që të jenë të pranueshëm për këtë masë.

Përfituesit duhet të jenë të aftë dhe përgjegjës për ofrimin e aktiviteteve të pranueshme sipas masës.

- Përfituesi duhet të sigurojë dëshmi për kualifikimet e stafit të tyre dhe kapacitetin teknik në ofrimin e aktiviteteve përkatëse të pranueshme.
- Aktiviteti përkatës i pranueshëm duhet të theksojë transferimin e aftësive dhe kompetencave specifike të identifikuara në strategjinë e trajnimit të vendit përkatës.
- Aktiviteti i pranueshëm duhet të jetë në përputhje me objektivat specifike të masave dhe fushat e trajnimit.
- Çdo aktivitet i pranueshëm duhet të organizohet vetëm për një numër minimal pjesëmarrësish që do të përcaktohet nga vendi përfitues.

Kriteret specifike të përshtatshmërisë duhet të plotësohen në momentin e dorëzimit të aplikimit për projekt.

Masa 9 - Asistenca teknike

Përfituesit

Përfituesi i kësaj mase është Autoriteti Menaxhues i IPARD. Subjektet e tjera IPARD III dhe organet përkatëse (Autoriteti Menaxhues IPARD/Agjencia IPARD, struktura e menaxhimit, shërbimet këshillimore, organet teknike, grupet e mundshme lokale të veprimit (GVV) dhe rrjetet kombëtare rurale (zhvilluese)) mund të përfitojnë nga aktivitetet e Asistencës Teknike nëpërmjet Autoritetit Menaxhues të IPARD.

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë

Shpenzimet e pranueshme bazohen në kostot reale, të cilat lidhen me zbatimin e operacionit të bashkëfinancuar dhe duhet të lidhen me pagesat e kryera nga përfituesi, të mbështetura nga fatura të pranuar ose dokumente kontabël me vlerë provuese ekuivalente¹³. Opsionet e kostove të thjeshtuara mund të përdoren gjithashtu si një alternativë për kostot reale.

Të gjitha projektet duhet të prokurohen në përputhje me rregullat për ndihmën e jashtme të Komisionit të përfshira në Rregulloren Financiare. Për këtë qëllim, aplikimi i PRAG mund të përshtatet me specifikat e vendit përfitues. Megjithatë, prokurimi publik mund të bëhet në emër të marrësit nga një autoritet publik kompetent i pavarur i centralizuar. Zbatimi i veprimeve të Asistencës Teknike do të jetë në përputhje me prokurimin publik.

Shpenzimet e pranueshme do të raportohen në kontekstin e raportit vjetor të zbatimit. Shpenzimet mund të bazohen gjithashtu në shuma fikse (të tilla si dieta ditore), në përputhje me kushtet dhe tarifat e aplikuara në sektorin publik të vendit përfitues në fjalë për veprime të ngjashme ku nuk përfshihet bashkëfinancimi i BE-së. Të gjitha shpenzimet në lidhje me ekspertët dhe pjesëmarrësit e tjerë do të kufizohen tek ata që udhëtojnë nga Shtetet Anëtare të BE-së në vendet përfituese të IPARD-it ose anasjelltas ose brenda vendeve përfituese.

---

¹³ "Dokument kontabël me vlerë provuese ekuivalente" nënkupton çdo dokument të dorëzuar për të vërtetuar se regjistrimi në librat kontabël jep një paraqitje reale dhe të drejtë të transaksionit aktual në përputhje me ligjin aktual të kontabilitetit.

Për këtë masë, veprimet e financuara ose të parashikuara për t'u financuar si pjesë e marrëveshjeve të binjakëzimit ose projekteve të tjera të mbështetura nga komponentët e tjerë të IPA-s nuk do të jenë të pranueshme.

Asistenca teknike për të mbështetur ngritjen e sistemeve të menaxhimit dhe kontrollit është e pranueshme përpara besimit të detyrave të zbatimit të buxhetit për masat e reja, për shpenzimet e kryera pas 1 janarit 2021.

Masa 10 - Shërbime këshillimore

Përfituesit

Autoritetet ose organi, i cili do të japë këshilla, do të jetë përfituesi i mbështetjes (përsa i përket marrjes së fondeve).

Autoritetet ose organet që ofrojnë këshilla janë shërbime këshillimore publike, dhe në mënyrë plotësuese: organizatat e sektorit (të tilla si dhomat bujqësore), agjencitë e zhvillimit, OJQ-të, këshillat bashkiakë, etj. Ndërsa firmat private dhe konsulentët nuk janë të pranueshëm, shërbimet private të ekstensionit të nënkontraktuara nga Ministria si pjesë e sistemit këshillimor kombëtar mund të jetë e pranueshme.

Këshillimi do t'u ofrohet pa pagesë fermerëve, pronarëve të pyjeve dhe mikrondërmarrjeve në zonat rurale.

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë

Autoritetet ose organet, të cilat do të japin këshilla, do të kenë burimet e duhura në formën e personelit të trajnuar dhe të kualifikuar rregullisht dhe përvojën këshillimore dhe besueshmërinë në lidhje me fushat që ata këshillojnë. Stafi i shërbimit këshillimor duhet të trajnohet rregullisht.

Përfituesi duhet të provojë dëshmitë e sa më sipër për autoritetet ose organet që ofrojnë këshilla.

Kandidatët me konflikt interesi do të përjashtohen nga procedura e përzgjedhjes. Një shembull i konfliktit të interesave ndodh kur një nga organet e përzgjedhura ka marrë pjesë në përcaktimin e termave të referencës.

Kriteret specifike të përshatshmërisë (për sektor)

Masat, llojet e sektorëve/përmasave të projektit, për të cilët do të ofrohen shërbime këshillimore për projektin IPARD dhe përgatitjen e kërkesës për pagesë, duhet të përcaktohen në program. Në mënyrë tipike, shërbimet këshillimore të ofruara sipas kësaj mase do të mbulojnë projekte më të vogla për të inkurajuar fermat më të vogla dhe mikrondërmarrjet me kapacitete të kufizuara financiare për të përdorur programin IPARD. Projektet më të mëdha do të financohen sipas kostove të përgjithshme (kostot e përgatitjes së projektit) në secilën masë.

Shërbimet këshillimore për fermerët ose mikro-ndërmarrjet mund të mbulojnë performancën ekonomike, bujqësore dhe mjedisore të njësive bujqësore, ekonomive pyjore ose mikro-ndërmarrjeve. Vëmendje e veçantë do t'i kushtohet ndryshimeve klimatike (përfshirë përdorimin e energjisë së rinovueshme, efikasitetin e energjisë), mjedisin (përfshirë menaxhimin e mbetjeve), qëndrueshmërinë (përfshirë ekonominë rrethore, bio-ekonominë), biodiversitetin, përputhjen me standardet mjedisore, të higjienës dhe mirëqenies së kafshëve dhe të BE-së, organizatat e prodhuesve dhe aspektet teknike të inovacionit dhe dixhitalizimit të fermave dhe mikro-ndërmarrjeve.

Një numër minimal i pjesëmarrësve në sesionin këshillues në grup do të përcaktohet në program. Një cikël i disa seancave këshillimore në grup duhet të inkurajohet për një efekt maksimal. Në secilin program do të vendoset një vijë e qartë demarkacioni ndërmjet aktiviteteve këshilluese dhe trajnuese të grupit të mbështetura në masën "Përmirësimi i aftësive dhe kompetencave". Këshillimi në grup do të prioritetizojë sektorët e mbështetur në programin IPARD dhe pjesëmarrjen e fermerëve të rinj dhe organizatave të prodhuesve (p.sh., në përdorimin e përbashkët të infrastrukturës së prodhimit, përpunimit, produkteve cilësore dhe zinxhirëve të shkurtër të vlerës).

Shërbimi këshillimor i fermave është një ent ose organ që synon të japë këshilla për fermerët, pronarët e pyjeve dhe mikro-ndërmarrjet që operojnë në zonat rurale. Është e rëndësishme të bëhet dallimi sa më i qartë midis këshillave dhe thjesht dhënies së informacionit për fermerët. Duhet të theksohet se shërbimet këshilluese të fermës duhet të vlerësojnë situatën specifike të fermerit dhe jo vetëm të paraqesin informacion të përgjithshëm. Është gjithashtu e rëndësishme të shmangët financimi i dyfishtë i kostove të përgjithshme (kostot e përgatitjes së projektit) në masat përkatëse.

Masa 11 - Krijimi dhe mbrojtja e pyjeve

Përfituesit

Përfitues sipas kësaj mase mund të jenë pronarët e tokës private dhe publike dhe shoqatat e tyre.

Kriteret e përgjithshme të pranueshmërisë

Projektet e mbështetura duhet të jenë në përputhje me Programet/Strategjitë Kombëtare të Pyjeve ose instrumentet ekuivalente dhe, nëse është e aplikueshme, me programin kombëtar të pyllëzimit ose dokumentin udhëzues, planin e përshtatjes ose zbutjes së ndryshimeve klimatike, biodiversitetin ose strategjinë ekuivalente.

Një përkufizim i përbashkët për "pyllin" duhet të përfshihet në programin IPARD nga vendi i përfituesit. Përkufizimi i mëposhtëm zbatohet në BE: "pyll" nënkupton një sipërfaqe toke që përfshin më shumë se 0,5 hektarë me pemë më të larta se 5 metra dhe një mbulesë të kurorës prej më shumë se 10 për qind ose pemë në gjendje që të arrijnë këta tregues. Ai nuk përfshin tokën që është kryesisht në përdorim të tokës bujqësore ose urbane. Një vend i përfituesit mund të zgjedhë të zbatojë një përkufizim tjetër të pyjeve bazuar në legjislacionin kombëtar ekzistues ose sistemin e inventarit.

Vendi i përfituesit do të japë përkufizimin në programin e zhvillimit rural.

Në rast se operacionet pyjore zhvillohen edhe në "zona të tjera pyjore", një përkufizim i këtyre zonave duhet të përfshihet gjithashtu në programin IPARD në përputhje me rrethanat. Rekomandohet të përdoret i njëjti përkufizim për zonat e tjera të pyllëzuara, siç përdoret në BE: "Zonat e pyllëzuara" do të thotë toka që nuk klasifikohet si 'pyll', që përfshin më shumë se 0,5 hektar, me pemë më të larta se 5 metra dhe një mbulimi të kurorës prej 5-10 për qind, ose pemët në gjendje të arrijnë ato tregues, ose me një mbulesë të kombinuar shkurresh dhe pemësh mbi 10 për qind. Termi nuk përfshin tokën që është kryesisht në përdorim bujqësor ose urban.

Kriteret specifike të pranueshmërisë

Pyllëzimi, agropylltaria, restaurimi i pyjeve pas zjarreve

- Cungishte me rotacion të shkurtër (CRS)¹⁴ dhe drurët e Krishtlindjes janë të përjashtuara nga mbështetja.
- E pranueshme është toka bujqësore dhe toka jo bujqësore.
- Mbjellja e drurëve duhet të përshtatet me kushtet lokale, të pajtueshme me mjedisin dhe që i shtojnë vlerë biodiversitetit. Përzgjedhja e specieve, variteteve, ekotipeve dhe prejardhjes dhe e drurëve duhet të marrë në konsideratë nevojën për qëndrueshmëri ndaj ndryshimeve klimatike dhe fatkeqësive natyrore, si dhe karakterin invaziv potencial të specieve në kushtet lokale të vendit, siç përkufizohet nga vendi Përfitues. Pranueshmëris e specieve drusore shumëvjeçare përkufizohet në program nga vendi përfitues, duke u bazuar në kushtet e tokës, klimatike dhe mjedisore. Disa specie mund të përfshihen në kategori të ndryshme (specie, pyje me rritje të shpejtë) në varësi të periudhës “korrjes me rotacion”.
- Nuk mund të krijohen pyje të rinj në zonat natyrore të mbrojtura, me përjashtim kur rritja e mbulesës pyjore është një nga ndërhyrjet e dëshiruara të përcaktuara në planet e menaxhimit apo instrumente ekuivalentë të hartuar për menaxhimin e këtyre zonave natyrore.
- Përfituesi është i detyruar të ketë një leje pyllëzimi të lëshuar në emër të tij/saj dhe të miratuar autoriteti pyjor (vendimi i miratimit të planit të pyllëzimit). Leja bazohet në planin e pyllëzimit, i cili hartohet në përputhje me legjislacionin e vendit mbi pyjet, p.sh. nga një inxhinier pyjesh, duke marrë parasysh kushtet e vendit dhe veçoritë ekologjike. Autoritetet përkatëse (autoriteti i mbrojtjes së natyrës, mbrojtjes, mbrojtjes së ujit) marrin pjesë në procedurën e miratimit.
- Mbështetja është e mundur nëse është e nevojshme mbjellje shtesë në rastin e zonave pyjore spontane (p.sh., në fermat e abandonuara ku ka filluar bimësia drusore); në këtë rast, janë të pranueshme kostot e krijimit vetëm për zonën nën plantacionin shtesë. Në lidhje me kostot e mirëmbajtjes (përfshirë, p.sh. rrethimet etj.) – e gjithë zona e “pyllëzuar” (me origjinë natyrore dhe artificiale) mund të mbulohet (duke qenë se e gjithë zona do të trajtohet nga pastrim i hershëm dhe i vonshëm, sipas nevojave të të llojit të pyllit të ri), në rast se aktivitetet e mirëmbajtjes kryhen rregullisht.
- Mbështetja nuk do të përjashtojë përdorimin e materialeve drusor ose jodrusor, ose të mallrave dhe shërbimeve të tjera pyjore për arsye ekonomike (të tilla si inakulimi i tartufëve, korrje e qëndrueshme, krasitje e materialeve që shiten për energji gjatë periudhës së mirëmbajtjes, etj.) për sa kohë që ky përdorim nuk dëmton funksionet mbrojtëse ose mjedisore. Në raste të tilla kjo duhet të merret në konsideratë kur llogaritet niveli i mbështetjes.
- Në zonat ku mbjellja e fidanëve vështirësohet nga kushtet e rënda pedo-klimatike (disponueshmëria e pakët e ujit, toka të varfëra etj), mund të jepet mbështetje për mbjelljen e llojeve të tjera të drurëve shumëvjeçar, si p.sh. shkurret, të përshtatshme për kushtet lokale.

¹⁴ Cungishte me rotacion të shkurtër” nënkupton sipërfaqet e mbjellja me lloje drurësh të kodit CN 06 02 9041, për t’u përcaktuar nga shteti Përfitues, që konsiston në lloje drunore, shumëvjeçare, cungjet e të cilave mbeten në tokë pas shfrytëzimit, me lastarë të rinj që dalin në sezonin e ardhshëm dhe me një cikël maksimal shfrytëzimi që do të përcaktohet nga shteti përfitues, siç vlerësohet në Nenin 4(1)(k) të Rregullores (BE) nr. 1307/2013.

- Për agropylltarinë, raportit i rekomanduar pyje/drurë dhe tokë bujqësore përcaktohet nga vendi përfitues duke marrë në konsideratë kushtet pedo-klimatike, speciet e drurëve (speciet e drurëve dhe shkurreve të aplikueshme) dhe nevoja për të siguruar përdorimin bujqësor të tokës. Si rekomandim, më shumë se një specie peme pyjesh, veçanërisht pemë shumëqëllimshme (pemë për fruta dhe dru) duhet të mbillen në të njëjtin sistem agropylltarie, duke kontribuar kështu në një biodiversitet më të gjerë. Vendi përfitues duhet të përcaktojë numrin maksimal dhe minimal të pemëve në maturim. Ky numër duhet të reflektojë përdorimin e dyfishtë të tokës.
- Për të rregulluar dëmin e shkaktuar, është e nevojshme njohja zyrtare nga autoritetet publike e ndodhjes së fatkeqësisë natyrore. Vendi/rajoni përfitues përcaktojnë në Programin e Zhvillimit Rural metodën e vlerësimit të dëmit.
- Vendet përfituese duhet të sigurojnë që rregullimi i pyjeve pas masave të zjarrit janë në përputhje me planet përkatëse të mbrojtjes së pyjeve kombëtare.

Parandalimi i dëmtimit të pyjeve nga zjarret në pyje

- Mund të mbulohen kostot për ngritjen e infrastrukturës së parandalimit të zjarreve, duke përfshirë sistemet e mbikqyrjes, monitorimit dhe komunikimit.
- Nuk jepet mbështetje për aktivitete të lidhura me bujqësinë në zonat e mbuluara nga angazhimet agro-mjedisore.
- Për ndërmarrje mbi një madhësi të caktuar, e cila përcaktohet në program, mbështetja do të jetë e kushtëzuar nga paraqitja e informacionit përkatës nga një plan i menaxhimit të pyjeve ose një instrument ekuivalent, në përputhje me menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve sipas Rezolutës Helsinki H1 të miratuar në Konferencën Ministrore mbi Mbrojtjen e Pyjeve në Evropë, të vitit 1993 (në vijim "menaxhimi i qëndrueshëm i pyjeve"¹⁵).
- Veprimet parandaluese ndaj zjarreve duhet të ndërmerren në sipërfaqe të klasifikuara nga vendi përfitues si zonë me rrezik mesatar deri i lartë nga zjarret në pyje. Të gjitha veprimet parandaluese duhet të jenë pjesë e planit të menaxhimit të pyjeve.
- Veprimet parandaluese të nevojshme duhet të jenë sipas objektivave të një programi publik (program/strategji kombëtare e pyjeve, program dhe plan i mbrojtjes së pyjeve, strategji të përshtatjes së ndryshimeve klimatike, program i menaxhimit të rezervuareve, strategjia e shkretëtirëzimit etj.)
- Vendet përfituese duhet të sigurojnë që masat parandaluese të zjarreve në pyje të konsideruara më lart, janë në përputhje me planet përkatëse të mbrojtjes së pyjeve.
- Në lidhje me krijimin e zonave të pastra të zjarreve në pyje, kostot e pranueshme mund të përfshijnë, përveç kostos së krijimit, kostot e mirëmbajtjes të zonës përkatëse. Megjithatë, kjo mbështetja nuk jepet për aktivitete të lidhura me bujqësinë në zonat e mbuluara nga angazhimet agro-mjedisore.
- Vetëm materiale që lidhen me parandalimin e ndodhjes së dëmtimit do të mbulohen sipas kësaj mase.

Përmirësimi i përshtatshmërisë dhe vlerës mjedisore të ekosistemeve pyjore

¹⁵ https://www.forest.europa.org/docs/MC/MC_heisinki_resolutionH1.pdf

- Për ndërmarrje mbi një madhësi të caktuar të vendosur nga vendi Përfitues në program, investimet duhet të bazohen në planet e menaxhimit të pyjeve ose instrumente ekuivalente.
- Të gjitha investimet duhet të jenë në përputhje me planet dhe strategjitë e nivelit përkatës dhe të duhur, të tilla si strategjia e biodiversitetit, plani/strategjia e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike, planet e mbrojtjes së pyjeve dhe tokës, planet e menaxhimit/mbrojtjes së cilësisë së ujëmbledhësve/ujrave, planeve ose programeve të lidhura me shëndetin publik (në lidhje me komoditetin publik – aspektet e rekreacionit), planet e menaxhimit të peizazhit (në lidhje me planet dhe programet komplekse, në nivel rrethi, në të cilat shërbimet e ekosistemit të ofruara nga pyjet duhet të mbështeten nga lloji dhe niveli i duhur i investimeve në zonat pyjore).
- Opsionet e kostove të thjeshtuara (SCO) mund të aplikohen për ato raste të përshtatshme kur plotësohen rregullat përkatëse të verifikueshmërisë dhe kontrollueshmërisë, për shembull, në rast të rrallimit dhe krasitjes.

Masa 12 – Instrumentet financiare

Përfituesit

Instrumenti financiar mund të ofrojë mbështetje për fermerët, ndërmarrjet mikro, të vogla dhe të mesme, organizatat e prodhuesve, partneritetet publiko-private, etj. Mbështetja nga IF duhet t'i jepet të njëjtit grup përfituesish të synuar nga operacionet e grantit dhe të lejohet nga programi IPARD.

Aplikantët për mbështetje nga instrumenti financiar duhet të regjistrohen në regjistrin e fermave ose të njihen si grup/organizatë prodhuesish në përputhje me legjislacionin kombëtar.

Mbështetja për ekonomitë/ndërmarrjet bujqësore mund të synojë çdo objektiv të programit IPARD. Ky mund të jetë krijimi i biznesit të ri, zhvillimi dhe zgjerimi i biznesit ose, në rast të shqetësimeve serioze në ekonomi, edhe aktivitete të përgjithshme biznesi, të cilat janë potencialisht ekonomikisht të qëndrueshme, duke përfshirë forcimin, zhvillimin dhe zgjerimin e aktivitetit ekzistues të biznesit.

Mund të jetë gjithashtu një grup specifik i përfituesve të mundshëm IPARD, si fermerë të rinj, gra, fermerë nga zonat e privuara malore. Individët që do të krijojnë një fermë/ndërmarrje bujqësore mund të kenë gjithashtu të drejtë të marrin një kredi të mbështetur nga instrumenti financiar.

Kriteret e përbashkëta të pranueshmërisë

Investimet e planifikuara nga një aplikant (përfitues) për t'u mbështetur nga një instrument financiar duhet të kontribuojnë në përmirësimin e rezultateve të veprimtarisë bujqësore dhe duhet të jenë financiarisht të qëndrueshme. Kjo duhet të tregohet në planin e biznesit të aplikantit (përfituesit), i cili do të jetë objekt i vlerësimit të bankave. Investimi duhet të gjenerojë të ardhura ose të kursejë kostot, në mënyrë që marrësi (fermeri) të jetë në gjendje ta ripaguajë atë. Bankat do të vlerësojnë projektet individuale duke parë qëndrueshmërinë e përgjithshme të fermës.

Asnjë mbështetje për kapital qarkullues (të pavarur ose të lidhur me investimin) nuk duhet të sigurohet nëpërmjet instrumentit financiar. Kostot e tilla duhet të financohen veçmas nga mbështetja e IF-së.

Kriteret specifike të pranueshmërisë

Duhet të respektohen kushtet specifike të përshtatshmërisë së operacioneve sipas të cilave është ngritur IF. Autoriteti kombëtar mund të përcaktojë për IF-në kushte më të zgjeruara specifike të pranueshmërisë në krahasim me ato për grante, ose më të ngushta, në varësi të objektivave të tij strategjikë sipas IF.

Masa 13 – Promovimi i bashkëpunimit për inovacion dhe transferim njohurish

Përfituesit

Grupet Operative të IP-së (Partnershipit Inovativ) që përbëhen nga të paktën tre aktorë nga grupe të ndryshme, për shembull, fermerë, këshilltarë, studiues, OJQ, pronarë pyjesh dhe agrobiznese dhe që operojnë në bujqësi, pylltari, akuakulturë ose përpunim ushqimor.

Për qëllime të qëndrueshme financiare, Grupi Operativ i IP-së ose duhet të regjistrohet si një person juridik – forma do të varet nga legjislacioni kombëtar në fjalë – ose të ketë një rregull të dokumentuar që atribuon përgjegjësi midis anëtarëve të grupit operacional. I takon vendit të zgjedhë formën ligjore më të përshtatshme për Grupet e IP-së, në përputhje me legjislacionin kombëtar.

Subjektet mund të përdorin një shërbim mbështetës inovacioni / ndërmjetës inovacioni¹⁶ për të ndihmuar në krijimin e Grupit Operativ të IP. Nëse vendi është i shqetësuar se shumë pak individë/entitete do të ndërmarrin iniciativën për të ngritur Grupet Operacionale të IP-së, një Autoritet Menaxhues IPARD mund të kontrakttojë drejtpërdrejt ndërmjetësit e inovacionit për të kërkuar anëtarë të mundshëm të një Grupi Operacional dhe për të ndihmuar ata për ta formuar atë. Në këtë rast, kostot mbulojnë nga masat e Asistencës Teknike (nëse ndërmjetësohet nga NRN) ose shërbimeve këshillimore (nëse ndërmjetësohen nga shërbimi këshillimor kombëtar).

Ndërsa masa synon veçanërisht formimin e Grupeve të reja Operacionale të IP-së, Grupet Operacionale të IP-së tashmë të krijuara janë gjithashtu të pranueshëm për mbështetje nëse plotësojnë kushtet e përcaktuara sipas masës.

Kriteret e pranueshmërisë

Grupi Operacional i suksesshëm i IP-së duhet të paraqesë një plan që identifikon, ndër të tjera:

- një subjekt drejtues brenda Grupit Operacional të IP, i cili do të ketë përgjegjësinë për administrimin e pagesave;
- ndarja e përgjegjësi ndërmjet partnerëve të Grupit Operacional të IP-së dhe identifikimi i pronësisë së çdo investimi ose asetit që mund të ekzistojë pasi projekti të finalizohet;
- procedurat e brendshme që sigurojnë se funksionimi dhe vendimmarrja e tyre është transparente;
- përshkrimi i praktikës, metodës, procesit ose produktit inovativ që do të zhvillohet, përshtatet ose testohet (përfshirë objektivat, rezultatet, planin e financimit, afatet, shpërndarjen e përgjegjësi ndërmjet partnerëve) në bujqësi, pylltari, akuakulturë ose përpunimin e ushqimit. Duhet të provohet lidhja me të paktën një prioritet të programit IPARD dhe një mase IPARD ku mund të prezantohen/aplikohen rezultatet e projektit;

---

¹⁶ Mund të jetë gjithashtu një organizatë rajonale ose agjenci inovacioni (aktualisht që operon në Serbi, Maqedoninë e Veriut, Mal të Zi dhe Turqi)

SHTOJCA 6. FORMULARI D 2 – PASQYRA VJETORE E LLOGARIVE PËR VITIN FINANCIAR (.....)

(do të dërgohet tek Komisioni së bashku me dokumentet e përmendura në nenet 47 dhe 48)

Programi IPARD III: .....

Vendimi(et) i/e Komisionit Nr. .... datë .....

(modifikuar për herë të fundit me Vendimin Nr. ....datë.....)

Numri i referencës së Komisionit (CCI): 2021AL06IPRD001

Unë, i nënshkruari....., Zyrtar Kombëtar Autorizues (ZKA) që përfaqësoj Shqipërinë, siç parashikohet në marrëveshjet e lidhura ndërmjet Shqipërisë dhe Komisionit, deklaroj se shpenzimet totale të pranueshme në pajtim me programin nga (1/1 / viti ..... deri më 31/12 / viti ... ..) arrijnë në ..... Euro.

Detajet në lidhje me këtë shpenzim jepen në tabelën bashkëlidhur këtij dokumenti dhe janë pjesë integrale e kësaj deklarate.

Unë gjithashtu deklaroj se masat janë duke përparuar me një ritëm të kënaqshëm në pajtim me objektivat e përcaktuara në program, dhe se dokumentet mbështetëse janë dhe do të mbeten në dispozicion, siç parashikohet në nenin 46 të Marrëveshjes Sektoriale.

Unë deklaroj se:

1. Lista e shpenzimeve është e saktë. Ajo bazohet te llogaritë në nivelin e operacioneve individuale dhe mbështetet me dëshmi të dokumentuara.
2. Pagesat për përfituesit janë bërë pa ndonjë tarifë specifike, zbritje ose mbajtje në burim të ndonjë shume që mund të zvogëlojë shumën e ndihmës financiare për të cilën ata kanë të drejtë.
3. Unë kam kontrolluar se shpenzimi që është deklaruar i pranueshëm është kryer në pajtim me Programin IPARD III, Marrëveshjen e Financimit, Vendimin (et) e Komisionit të referuar në nenet 50 dhe 51 të Marrëveshjes Sektoriale dhe parimet e menaxhimit të qëndrueshëm financiar.
4. Deklarata përfshin të gjitha borxhet që janë regjistruar për një periudhë më pak se dy vjet. Shuma totale e këtyre borxheve në fund të vitit për të cilën kjo deklaratë referohet arrin në ..... Euro

5. Vëllimi i fondeve të Bashkimit Europian në llogarinë e IPARD në Euro, në fund të vitit për të cilin kjo deklaratë referohet arrin në ..... Euro, nga të cilat interesi i llogaritur gjatë viteve arrin në ..... Euro.
6. Shkëmbimet midis monedhës vendase dhe monedhës Euro janë kryer në pajtim me dispozitën e nenit 44 të Marrëveshjes Sektoriale.
7. Informacioni i pranimit, siç referohet në nenin 48 të Marrëveshjes Sektoriale, është certifikuar dhe i transmetohet Komisionit në kohë.
8. Forma dhe përmbajtja e llogarive vjetore, siç referohet në nenin 47 të Marrëveshjes Sektoriale, dhe informacioni kontabël, siç referohet në nenin 49 të Marrëveshjes Sektoriale, janë krijuar në pajtim me parimet e kontabilitetit të pranuar ndërkombëtarisht.
9. Dokumentet mbështetëse janë dhe do të mbeten në dispozicion, siç parashikohet në nenin 48 të Marrëveshjes Sektoriale. Ato janë të hapura për verifikim.

Kjo deklaratë është hartuar nga: .....

(Data, Vula dhe nënshkrimi i kryetarit të Organit të Kontabilitetit)

.....

Deklarata është krijuar në bazë të shumave financiare të siguruara nga:

.....

(Data (t), vula (t) dhe nënshkrimi (et) të kontabilistit të Agjencisë IPARD dhe/ose Organit të Kontabilitetit)

Certifikuar nga: .....

(Data, Vula dhe nënshkrimi i Zyrtarit Kombëtar Autorizues në emër të Shqipërisë)

Nënshkruar në ....., (Data).....

**FORMULARI D 2 – PASQYRA VJETORE E LLOGARIVE PËR VITIN FINANCIAR
(VITI)**

Programi IPARD III:.....

Numri CCI: 2021AL06IPRD001

Masa	Pjesa e Bashkimit Evropian që deklarohet në Komision në kërkesat tremujore të pagesës për vitin financiar (VITI) në EURO
<i>të plotësohet nga Shqipëria</i>	
Investimet në aktivët fizikë të fermave bujqësore	
Mbështetje për ngritjen e grupeve të prodhuesve	
Investimet në asetet fizike në lidhje me përpunimin dhe marketingun e produkteve bujqësore dhe të peshkimit	
Masa për agro-mjedisin-klimën dhe bujqësinë organike	
Zbatimi i strategjive të zhvillimit lokal-Qasja LEADER	
Investimet në infrastrukturën publike rurale	
Diversifikimi i fermave dhe zhvillimi i biznesit	
Përmirësimi i aftësive dhe kompetencave	
Asistenca teknike	
Shërbimet këshillimore	
Krijimi dhe mbrojtja e pyjeve	
Instrumentet financiare	
Nxitja e bashkëpunimit për inovacion dhe transferim njohurish	
Totali	
Shuma e përgjithshme e borxhit të papaguar në 31.12. (VITI)	
Balanca mbyllëse e llogarive IPARD në EURO në 31.12. (VITI)	
Prej të cilave interesi shtohet/llogaritet gjatë vitit	

SHTOJCA 7. PARASHIKIMET E PAGESAVE

**PARASHIKIMET E SHUMAVE QË PAGUHEN NGA IPARD III
TË DORËZOHEN JO MË VONË SE DATAT 15 JANAR DHE 15 KORRIK**

Vlerësimi i shumave në Euro që paguhen nga IPARDI III në vitin 'N' për				
	1QN	2QN	3QN	4QN
Programi	Janar - mars	Prill- qershor	Korrik-shtator	Tetor- dhjetor
		(1) (2)		
Vlerësimi i shumave në Euro që paguhen nga IPARD III në vitin 'N+1' për				
	1QN+1	2QN+1	3QN+1	4QN+1
Programi	Janar-mars	Prill- qershor	Korrik-shtator	Tetor- dhjetor

(1) Në paraqitjen e datës 15 korrik, 1QN duhet të jetë 'bosh' pasi deklarata është dorëzuar paraprakisht dhe pagesa është kryer.

(2) Në paraqitjen e datës 15 korrik, shuma 2QN duhet të jetë identike me atë që do të dorëzohet si kërkesë për deklaratë pagese deri në fund të korrikut të vitit N.

SHTOJCA 8 - INFORMIMI DHE KOMUNIKIMI PËR MBËSHTETJEN E ASISTENCËS IPA III

1. LISTA E OPERACIONEVE

Lista e operacioneve që i referohet nenit 31(3) përmban fushat e të dhënave të mëposhtme:

- emri i përfituesit¹⁷,
- adresa e përfituesit nëse është person juridik (për personat fizikë vetëm zona NUTS 2),
- emri i operacionit,
- përmbledhje e operacionit,
- data e fillimit të operacionit,
- data e përfundimit të operacionit (data e parashikuar për përfundimin fizik ose zbatimin e plotë të operacionit),
- shumat e dhënë (= shpenzimet totale (publike) të pranueshme) të alokuara për operacionin,
- shkalla e bashkëfinancimit të Bashkimit Evropian, kodi postar i operacionit ose një tregues tjetër i përshtatshëm për vendndodhjen,
- vendi,
- masa dhe sektori i operacionit,
- data e përditësimit të fundit të listës së operacioneve.

Titujt e fushave të të dhënave jepen në gjuhën angleze.

2. MASAT PËR INFORMIMIN DHE KOMUNIKIMIN ME PUBLIKUN

Shqipëria, Autoriteti Menaxhues i IPARD/ Agjencia IPARD dhe përfituesit ndërmarrin hapat e nevojshëm për të siguruar informacionin dhe për të komunikuar me publikun për operacionet e mbështetura nga programi IPARD III.

2.1. Përgjegjësitë e Shqipërisë dhe Autoritetit Menaxhues të IPARD/ Agjencia IPARD

1. Shqipëria dhe Autoriteti Menaxhues i IPARD-it/ Agjencia IPARD garantojnë që masat e informimit dhe komunikimit zbatohen në përputhje me planin e aktiviteteve të vizibilitetit dhe komunikimit dhe se këto masa synojnë mbulimin më të gjerë të mundshëm nga mediat duke përdorur në nivelin e duhur format dhe metodat e ndryshme të komunikimit.
2. Shqipëria ose Autoriteti Menaxhues i IPARD-it/ Agjencia IPARD janë përgjegjëse për masat e mëposhtme të informimit dhe komunikimit:
  - a. organizon një aktivitet të madh informimi për lançimin e programit ose programeve, madje edhe para miratimit të planit përkatës të aktiviteteve të vizibilitetit dhe komunikimit;
  - b. organizon në vit një aktivitet kryesor informimi i cili promovon mundësitë e financimit dhe strategjitë që ndiqen duke paraqitur arritjet e programit ose programeve, përfshirë edhe shembuj nga projektet;

---

¹⁷ Emrat e personave fizikë do të zëvendësohen me "person fizik" dy vjet pas përfundimit të vitit financiar në të cilin janë dhënë fondet. E njëjta gjë vlen edhe për të dhënat personale që i referohen personave juridikë për të cilët titulli zyrtar identifikon një ose më shumë persona fizikë. Publikimi i emrave të personave fizikë do të bëhet nëse publikimi i tillë rrezikon të cenohet të drejtat e tyre themelore ose të dëmtojë interesat e tyre tregtare.

- c. shfaq emblemën e BE-së, në përputhje me rregullat për identitetin vizual të BE-së, në ambientet e çdo subjekti të Autoritetit Menaxhues të IPARD-it/Agjencisë IPARD.
  - d. shfaq emblemën e IPARD, përveç emblemës së BE-së, në ambientet e çdo subjekti të Autoritetit Menaxhues të IPARD-it/Agjencisë IPARD.
  - e. publikon në formë elektronike listën e operacioneve në përputhje me Seksionin 1 të kësaj Shtojce;
  - f. jep shembuj të operacioneve, nga programi, në faqen e veçantë të internetit ose në faqen e internetit të programit që është e aksesueshme përmes portalit të faqes së veçantë të internetit; shembujt duhet të jenë në gjuhën angleze dhe gjuhën kombëtare të Shqipërisë;
  - g. përditëson informacionin në lidhje me zbatimin e programit, duke përfshirë kur është e nevojshme, arritjet e tij kryesore në faqen e veçantë të internetit ose në faqen e internetit të programit që është e aksesueshme përmes portalit të faqes së veçantë të internetit.
3. Autoriteti Menaxhues i IPARD/ Agjencia IPARD përfshin palët e interesuara përkatëse në masat e informimit dhe komunikimit. Këto organe përhapin gjerësisht informacionin e përshkruar në nenin 31(1).

2.2. Përgjegjësitë e përfituesve

1. Të gjitha masat e informimit dhe komunikimit të ofruara nga përfituesi e pranojnë mbështetjen e Fondeve për operacionin, duke paraqitur:
  - a. emblemën e BE-së në përputhje me karakteristikat teknike të përcaktuara në aktin zbatues përkatës të miratuar nga Komisioni¹⁸, së bashku me një referencë për Bashkimin Evropian: “Financuar nga Bashkimi Evropian” ose “Bashkëfinancuar nga Bashkimi Evropian”;
  - b. logon IPARD-it, ku është e mundur, përveç emblemës së Bashkimit Evropian;
2. Gjatë zbatimit të operacionit përfituesi informon publikun për mbështetjen e marrë nga Fondet:
  - a. duke paraqitur një përshkrim të shkurtër të operacionit në faqen e internetit të përfituesve, kur ekziston një faqe e tillë, në proporcion me nivelin e mbështetjes, përfshirë qëllimet dhe rezultatet e tij, duke theksuar mbështetjen financiare nga BE;
  - b. duke vendosur, për operacionet që nuk përfshihen në pikat 4 dhe 5, të paktën një poster me informacion rreth projektit (me madhësi minimale A3), duke përfshirë mbështetjen financiare të BE-së, në një vend lehtësisht të dukshëm për publikun, siç është zona e hyrjes së një ndërtese;
  - c. zbatimin i dispozitave të pikës 2 (b) nuk kërkohet në rastin e masave të bazuara në zonë. Agjencia IPARD/Autoriteti Menaxhues i IPARD-it i vendit përfitues pritet të vendosë rregulla mbi detyrimet e marrësve në lidhje me komunikimet dhe informacionin specifik për masat e bazuara në zonë, në rastet kur është e mundur.

¹⁸ Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) Nr. 2022/129 e 21 dhjetorit 2021 që përcakton rregullat për llojet e ndërhyrjeve në lidhje me farat vajore, pambukun dhe nënproduktet e prodhimit të verës sipas Rregullores (BE) 2021/2115 të Parlamentit Evropian dhe Këshillit dhe për kërkesat e informacionit, publicitetit dhe vizibilitetit në lidhje me mbështetjen e Bashkimit Evropian dhe Planet Strategjike të CAP (GAZ L 20, 31.1.2022, fq. 197).

3. Çdo dokument, lidhur me zbatimin e operacionit që përdoret për publikun apo për pjesëmarrësit, duke përfshirë çdo pjesëmarrje ose certifikatë tjetër, duhet të përfshijë një deklaratë që dëshmon se programi operacional mbështetet nga Fondi ose Fondet
4. Për projektet e vogla (< 20.000 Euro mbështetje publike) dhe të mesme (> 20.000 Euro mbështetje publike), detyrimi për të informuar publikun për burimin e financimit përfundon në momentin e pagesës përfundimtare.

Për projektet e mëdha (> 100.000 Euro mbështetje publike) kërkohet një standë (e përkohshme) e një madhësie të konsiderueshme, në një vendndodhje lehtësisht të dukshme për publikun, për çdo operacion që përbëhet nga financimi i infrastrukturës ose operacioneve të ndërtimit deri në momentin e pagesës përfundimtare. Pas pagesës përfundimtare dhe gjatë periudhës *ex-post*, një pllakë e përhershme do të vendoset në një vend lehtësisht të dukshëm për publikun. Një pllakë e tillë e përhershme duhet të vendoset nga përfituesi që nga momenti i përfundimit të një projekti dhe duhet të përfshijë emrin dhe objektivin kryesor të operacionit dhe të nxjerrë në pah mbështetjen financiare të ofruar nga BE-ja.

Stendat, posterat, pllakat (shpjeguese) dhe faqet e internetit, siç përmenden nën pikat 4 dhe 5, duhet të përmbajnë një përshkrim të projektit/operacionit që tregon se projekti mbështetet nga IPARD dhe përfshin emblemën e BE-së. Ky informacion zë të paktën 25% të stendës, pllakës ose faqes së internetit. Ai përgatitet në përputhje me karakteristikat teknike të përcaktuara në aktin zbatues përkatës të miratuar nga Komisioni¹⁹.

3. MASAT PËR INFORMIMIN E PËRFITUESVE POTENCIALË DHE PËRFITUESVE

3.1. Masat për informimin e përfituesve potencialë

1. Autoriteti Menaxhues i IPARD-it /Agjencia IPARD garantojnë në përputhje me planin e aktiviteteve të vizibilitetit dhe komunikimit, se strategjia e programit dhe objektivat, si edhe mundësitë e financimit të ofruara përmes mbështetjes së përbashkët nga Bashkimi Evropian dhe përfituesit e IPA III shpërndahen gjerësisht tek përfituesit potencialë dhe palët e interesuara me të gjitha detajet e mbështetjes financiare nga fondet në fjalë.
2. Autoriteti Menaxhues i IPARD-it /Agjencia IPARD garantojnë që përfituesit potencialë të kenë akses në informacionin përkatës, përfshirë informacionin e përditësuar kur është e nevojshme, duke marrë parasysh aksesueshmërinë e shërbimeve elektronike ose formave të tjera të komunikimit për përfituesit e mundshëm potencialë, për sa vijon:
  - a. mundësitë e financimit dhe lançimin e thirrjeve për aplikime;
  - b. kushtet për pranueshmërinë e shpenzimeve që duhet të plotësohen në mënyrë që të kualifikohen për mbështetjen sipas programit IPARD III;
  - c. përshkrimin e procedurave për shqyrtimin e kërkesave për financim dhe të afateve të përfshira;
  - d. kriteret për përzgjedhjen e operacioneve që do të mbështeten;
  - e. kontaktet në nivel kombëtar, rajonal apo vendor që mund të japin informacion mbi programet;
  - f. përgjegjësinë e përfituesve potencialë për të informuar publikun për qëllimin e operacionit dhe mbështetjen nga Fondet për operacionin në përputhje me pikën 2.2. Autoriteti Menaxhues i

---

¹⁹ Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) nr. 821/2014.

IPARD-it /Agjencia IPARD mund t'u kërkojnë përfituesve potencialë të propozojnë në aplikime aktivite indikative të komunikimit, përpjesëtimisht me madhësinë e operacionit.

3.2. Masat për informimin e përfituesve

1. Autoriteti Menaxhues i IPARD-it /Agjencia IPARD informojnë përfituesit se pranimi i financimit përbën pranimin e përfshirjes së tyre në listën e operacioneve të publikuara në përputhje me nenin 31 (3) të kësaj Marrëveshjeje.
2. Autoriteti Menaxhues i IPARD-it /Agjencia IPARD garantojnë mjetet e informimit dhe të komunikimit, duke përfshirë modelet në format elektronik, për të ndihmuar përfituesit të përmbushin detyrimet e tyre të përcaktuara në pikën 2.2, sipas rastit.

4. ELEMENTË TË PLANIT TË AKTIVITETEVE TË VIZIBILITETIT DHE KOMUNIKIMIT

Plani i aktiviteve të vizibilitetit dhe komunikimit, i hartuar nga Autoriteti Menaxhues i IPARD-it /Agjencia IPARD dhe kur është e nevojshme nga Shqipëria, përmban elementët e mëposhtëm:

1. përshkrimin e qasjes së përdorur, duke përfshirë edhe masat kryesore të informimit dhe komunikimit që do të merren nga Shqipëria ose Autoriteti Menaxhues i IPARD-it /Agjencia IPARD dhe që kanë për synim përfituesit potencialë, përfituesit dhe publikun e gjerë, duke pasur parasysh qëllimet e përshkruara në nenin 31 të kësaj Marrëveshjeje;
2. përshkrimin e materialeve që do të vihen në dispozicion në formate të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuara;
3. përshkrimin se si përfituesit do të mbështeten në aktivitetet e tyre të komunikimit
4. buxhetin indikativ për zbatimin e planit të aktiviteve të vizibilitetit dhe komunikimit;
5. përshkrimin e organeve administrative, duke përfshirë burimet e personelit që janë përgjegjëse për zbatimin e masave të informimit dhe komunikimit;
6. marrëveshjet për masat e informimit dhe komunikimit të përmendura në pikën 2, duke përfshirë faqen e internetit ose portalin e internetit ku mund të gjenden të dhënat e tilla;
7. të dhënat sesi masat e informimit dhe komunikimit vlerësohen në aspektin e vizibilitetit dhe të ndërgjegjësimit të politikave, programeve dhe operacioneve, si edhe të rolit të luajtur nga Fondet dhe Bashkimi Evropian;
8. kur është e nevojshme, një përshkrim për përdorimin e rezultateve kryesore të Programit të mëparshëm IPARD;
9. përditësimin vjetor që përcakton aktivitetet e informimit dhe të komunikimit që do të kryhen në vitin pasardhës.

